

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ANABİLİM DALI**

**AVRUPA BİRLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ
(1951- 1995)**

Yüksek Lisans Tezi

Emin TATOĞLU

Ankara- 2006

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ANABİLİM DALI**

**AVRUPA BİRLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ
(1951- 1995)**

Yüksek Lisans Tezi

Emin TATOĞLU

00510102

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Cemalettin TAŞKIRAN

Ankara- 2006

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ANABİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ
(1951- 1995)

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı Prof. Dr. Cemalettin TAŞKIRAN

Tez Jürisi Üyeleri :

Adı ve Soyadı

Prof. Dr. Cemalettin Taşkiran

Prof. Dr. Serdar Başçelen

Prof. Dr. Yavuz Erçan

.....

.....

İmzası

.....

.....

.....

.....

.....

Tez Sınav Tarihi: 26.01.2007

Yukarıdaki sonucu onaylarım

.....

Prof. Dr. Yavuz ERCAN

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞUNUN OLUŞUM SÜRECİ

1.1. AVRUPA BÜTÜNLEŞME SÜRECİNE KATKIDA BULUNAN YAKLAŞIMLAR.....	3
1.1.1. Federalist Yaklaşım.....	3
1.1.2. Kurumsalçı Yaklaşım.....	4
1.1.3. Konfederal Yaklaşım.....	4
1.1.4. Bağımlılık Yaklaşımı.....	5
1.1.5. Fonksiyonel Yaklaşım.....	5
1.1.6. Neo-Fonksiyonel Yaklaşım.....	5
1.1.7. Farklılıklar Yaklaşımı.....	6
1.2 AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU ÖNCESİNDE AVRUPA'DA SİYASAL DURUM.....	7
1.2.1. Birinci Dünya Savaşı Öncesi Dönemde Avrupadaki Siyasal Durum.....	7
1.2.2. Birinci Dünya Savaşı ve Sonrası Dönemde Avrupa'daki Siyasal Durum.....	9
1.2.3. İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası Dönemde Avrupa'daki Siyasal Durum.....	10

İKİNCİ BÖLÜM

2. AVRUPA BİRLİĞİ'NE GİDEN SÜREÇTEKİ TOPLULUKLAR VE KURUCU ANTLAŞMALARIN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. AVRUPA KÖMÜR ve ÇELİK TOPLULUĞU (AKÇT).....	13
2.1.1. Siyasi Faktörler.....	15

2.1.2. Ekonomik Faktörler.....	15
2.2. ROMA ANTLAŞMASI	16
2.3. AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU (AET).....	17
2.3.1. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Değerlendirmesi.....	18
2.4. AVRUPA ATOM ENERJİSİ TOPLULUĞU (EURATOM).....	21
2.4.1. Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Euratom'un Ortak Değerlendirilmesi	21
2.5. BRÜKSEL (FÜZYON) ANTLAŞMASI.....	22
2.6. AVRUPA TEK PAZARI SÜRECİNDEKİ AVRUPA TEK SENEDİ.....	22
2.7. MAASTRİCHT ANTLAŞMASI.....	30
2.7.1. Maastricht Antlaşması'na Getiren Süreç.....	30
2.7.2. Maastricht Antlaşması'nın Oluşumu.....	31
2.7.3. Maastricht Antlaşması Metninin Yapısı.....	31
2.7.4. Maastricht Antlaşması Amaçları.....	32
2.7.5. Maastricht Antlaşması'nın Getirdiği Değişiklikler ve Yenilikler.....	33
2.7.5.1. Üç Sütun Teorisi.....	33
2.7.5.2. Avrupa Vatandaşlığı Hakkı.....	34
2.7.5.3. Ekonomik ve Parasal Birlik.....	35
2.7.5.4. Eğitim ve Yeni Yetiştirme Alanında Yeni Düzenlemeler.....	36
2.7.5.5. Kültür Alanındaki Yeni Düzenlemeler.....	36
2.7.5.6. Kalkınmada İşbirliği.....	36
2.7.5.7. Adalet ve İçişleri Alanında İşbirliği.....	37
2.7.5.8. Tüketicinin Korunması.....	37
2.7.5.9. Trans-Avrupa Şebekeleri	38
2.7.5.10. Yeni Örgütsel Düzenlemeler.....	39
2.7.5.11. Parlamento'nun Yeni Yetkileri ve Karar Alma Usullerinde Değişiklikler.....	40
2.7.5.12. İnsan ve Azınlık Haklarındaki Düzenlemeler.....	41
2.7.5.13. İkame Etme Prensipli (Subsidiarity).....	41
2.7.5.14. Sanayi Alanındaki Düzenlemeler.....	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AVRUPA BİRLİĞİ'NE GİDEN SÜREÇTE ORTAK POLİTİKALARI

3.1. ORTAK TARIM POLİTİKASI.....	43
3.1.1. Karar Mekanizması.....	45
3.1.2. Ortak Piyasa Düzenlemeleri.....	45
3.1.3. Pazar ve Fiyat Mekanizmaları.....	46
3.1.4. Yapısal Politikalar.....	47
3.1.5. Finansman Mekanizması.....	48
3.1.5.1. 1968-1989 Dönemi.....	49
3.1.5.2. 1990-1995 Dönemi.....	50
3.2. ORTAK REKABET POLİTİKASI.....	52
3.3. ORTAK SANAYİ POLİTİKASI.....	52
3.4. ORTAK ENERJİ POLİTİKASI.....	53
3.5. ORTAK SOSYAL POLİTİKA.....	54
3.6. ORTAK DIŞ ve GÜVENLİK POLİTİKASI.....	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU'NDAN AVRUPA BİRLİĞİ'NE GENİŞLEME

4.1. BİRİNCİ GENİŞLEME: İNGİLTERE, İRLANDA ve DANİMARKA (1973).....	57
4.2. İKİNCİ GENİŞLEME: YUNANİSTAN (1981).....	60
4.3. ÜÇÜNCÜ GENİŞLEME: İSPANYA ve PORTEKİZ (1986).....	61
4.3.1. İspanya.....	61
4.3.2. Portekiz.....	63
4.4. İKİ ALMANYA'NIN BİRLEŞMESİ.....	64
4.5. DÖRDÜNCÜ GENİŞLEME : AVUSTURYA, İSVEÇ ve FİNLANDIYA (1995).....	65

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORGANLARI

5.1. AVRUPA KONSEYİ	67
5.2. AVRUPA KOMİSYONU	74
5.3. AVRUPA PARLAMENTOSU	77
5.4. AVRUPA TOPLULUKLARI ADALET DİVANI (ATAD) ve İLK DERECE (BİDAYET) MAHKEMESİ	83
5.5. AVRUPA EKONOMİK ve SOSYAL KOMİTESİ	89
5.6. AVRUPA BÖLGELER KOMİTESİ	91
5.7. SAYIŞTAY	93
5.8. AVRUPA YATIRIM BANKASI	95
5.9. AVRUPA PARA ENSTİTÜSÜ ve AVRUPA MERKEZ BANKASI	96
5.10. AVRUPA OMBUDSMANI (AVRUPA KAMU HAKEMİ).....	98
SONUÇ.....	100
EKLER.....	102
KAYNAKÇA.....	184

KISALTMALAR

AAET	: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
AB	: Avrupa Birliği
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AETR	: Accord Europeen sur les Transports Routiers (Avrupa Kara Taşımacılığı Anlaşması)
AEA	: Avrupa Ekonomik Alanı
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
AGİK	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
AKCT	: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
AMB	: Avrupa Merkez Bankası
AMBS	: Avrupa Merkez Bankaları Sistemi
ASEAN	: The Association of Southeast Asian Nations (Güneydoğu Asya Milletler Topluluğu)
APE	: Avrupa Para Enstitüsü
ASF	: Avrupa Sosyal Fonu
AT	: Avrupa Toplulukları
ABA	: Avrupa Birliği Antlaşması (Maastricht Antlaşması)
ATA	: Avrupa Topluluğu Antlaşması
ATAD	: Avrupa Toplulukları Adalet Divanı
ATS	: Avrupa Tek Senedi
AURATOM	: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
AYB	: Avrupa Yatırım Bankası

COREPER	: Committee des Representans Permanents des Etats Members (Daimi Temsilciler Komitesi)
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
ECU	: European Currency Fund. (Avrupa Para Birimi)
EEC	: European Economic Community (Avrupa Ekonomik Topluluğu)
EFTA	: European Free Trade Area. (Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi)
EMC	: European Monetary System (Avrupa Para Sistemi Ticaret Birliği)
EPB	: Ekonomik ve Parasal Birlik
ERDF	: European Regional Develepment Fund (Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu)
ESF	: European Social Fund (Avrupa Sosyal Fonu)
ESK	: Ekonomik ve Sosyal Komite
EUROPOL	: European Police Office (Avrupa Polis Teşkilatı)
FAO	: Food and Agriculture Organization (Gıda ve Tarım Teşkilatı)
FEDER	: Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu
FEOGA	: Funds Europeen d'Orientation et de Garantie Agricole (Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu)
GATT	: The General Agreement on Tariffs and Trade (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Antlaşması)
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
IATA	: International Atomic Energy Agency (Uluslar arası Atom Enerjisi Derneği)
ILO	: International Labour Organization (Uluslar arası Çalışma Örgütü)
KOMİSYON	: Avrupa Komisyonu
KONSEY	: Avrupa Konseyi
KOBI	: Küçük ve Orta Boylu İşletmeler

LEADER	: Kırsal ekonomilerin çeşitlendirilmesi ve sosyo-ekonomik yapılarının geliştirilmesine yönelik topluluk programı
md	: Madde
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
OECD	: Organization for Economic Co-Operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
OEEC	: Organization for European Economic Cooperation (Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü)
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
OGT	: Ortak Gümrük Tarifesi
ODSP	: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası
OTP	: Ortak Tarım Politikası
PARLAMENTO	: Avrupa Parlamentosu
PASOK	: Panhellenic Socialist Movement (Birleşik Yunan Sosyal Hareketi İsimli Parti)
PHARE	: Pologne-Hongrie; Assistance a la Restructuration des Economies (Polonya Macristan Ekonomilerinin Yeniden Yapılanmasına İlişkin Yardım)
UEF	: Union of European Federalists (Avrupa Federalistler Birliği)
UNCTAD	: United Nations Conference on Trade and Development (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı)

GİRİŞ

Avrupa’da bir Birlik kurmaya yönelik düşünceler, bu kıtada milli devletlerin ortaya çıkması ile eş zamanlıdır. Kıta Avrupa’sındaki ülkelerin kendi aralarındaki savaş sonucunda imzalanan barış antlaşmalarında, Avrupa’da bir “Birlik” veya “Federasyon” kurma düşünceleri gündeme gelmiştir.

Ancak, Avrupa’da bir Birlik yaratma düşüncesi, ciddi olarak ancak İkinci Dünya Savaşı içinde ortaya çıkmıştır. Çünkü Avrupa’daki milli devletler arasındaki çıkar çatışmaları, Avrupa’da yeni bir genel savaşın çıkmasına yol açmıştır. Savaş sonrasında Fransa Planlama Teşkilatı’nın Başkanı Jean MONNET, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu isimli örgüt kurma düşüncesini gündeme getirmiştir. Avrupa Birliği’nin kurulmasında fikir babalığı yapan MONNET’in düşüncelerinden esinlenen dönemin Fransız Dışişleri Bakanı Robert SCHUMAN, 9 Mayıs 1950 tarihinde, Fransa ile Almanya arasındaki kömür ve çelik kaynaklarının birleştirilmesini, savaş sanayinin temel girdileri olan bu maddelerin üretim ve kullanımının uluslar üstü bir organın sorumluluğuna bırakılmasını önermiş ve Avrupa Birliği’nin macerası böylece başlamıştır.

Avrupa Birliği zaman içerisinde gelişmiş, önceleri ekonomik bir nitelik taşıyan örgüt, zamanla siyasi bir kimliğe bürünmüştür. Bu süreç içerisinde Topluluk, akademisyenlerin çift vitesli bisiklet hareketi olarak nitelendirdikleri bir hareket tarzı izlemiş, sorunlar kendi içerisinde aşılmaya çalışılmıştır.

Avrupa Birliği’nin başlangıçtan itibaren tarihsel gelişimi incelemek istediğimizde, aslında Avrupa Topluluklarını oluşturan kurumların ve Topluluğun var oluşunu, devamını sağlayan antlaşmaların incelenmesi gerekmektedir. Başlangıçta kurucularının bile bu kadar gelişeceğini tahmin edemedikleri Topluluk, günümüzde bu kadar yol kat etmesine rağmen yine de yetersiz kabul edilmektedir.

Avrupa Birliği’nin geleceği; aslında tarihsel süreç içerisindeki gelişimi ile doğrudan ilgilidir. Çünkü Avrupa Birliği ne kadar kendi içerisinde sorunlar yaşamış olsa da; dünyada, halihazırda Avrupa Birliği çatısı altında bütünleşme çabalarına en iyi örnek olma konumunu sürdürmektedir.

Türkiye'nin de üyesi olmak için gayret gösterdiği ve tam üyelik müzakerelerini sürdürdüğü Avrupa Birliği aslında geriye dönülüp bakıldığında ; gerek kurumsal bazda, gerekse ekonomik ve siyasi bütünlük çabaları içerisinde çok büyük yol almıştır.

MONNET ve SCHUMAN'ın başlangıçta hayal ettikleri bir Avrupa Ekonomik Topluluğu olmuştur. Ancak, bu Topluluğun, günümüzdeki Avrupa Birliği olup olmadığı konusunda tahminde bulunmak zordur. Ayrıca, günümüzün Avrupalı liderleri de; bu Topluluğun ne amaçla yola çıktığı konusunda o günkü şartlar içerisinde objektif değerlendirmelerde de bulunamaz. Değerlendirilebilecek tek somut gelişme, Avrupa Birliği'ndeki kurumsal ilerlemeler ve genişlemesidir.

Tarihsel gelişimi kapsamında incelenmeye çalışılan Avrupa Ekonomik Topluluğu, belki de geçmişle günümüz arasında bir köprü kurmamızı sağlayacak, üyesi olmak istediğimiz Avrupa Birliğinin bir sütunu olarak bizim Avrupa Birliğini tanımamıza yardımcı olacaktır.

Maastricht Antlaşması ile birlikte Avrupa Ekonomik Topluluğu Avrupa Birliği olarak yeni bir şekil almış ve ekonomik birlikten siyasi birliğe geçen süreç başlamıştır. Bu nedenle, anılan sürenin tam olarak tamamlandığı 1995 yılına kadar olan süreç bu tezde ele alınmıştır.

Sonuç olarak, bu tez Türk İnkılap Tarihi Enstitü bünyesinde yapılmış bir çalışma niteliğinde olup, okuyucularına; başlangıçta Avrupa Ekonomik Topluluğunun,1991 yılı ve sonrasında ise Avrupa Birliği'nin tarihsel gelişmelerini kronolojik olarak ortaya koyarak günümüzdeki Avrupa Birliği'nin 1995 yılı sonu itibariyle varmış olduğu aşamaları sistematik bir tarihsel bütünlük akışı içinde ifade etme amacını taşımaktadır.

Unutulmalıdır ki, 1995 yılı sonrası Avrupa Birliği'nin tarihsel gelişimi incelendiğinde, Avrupa Toplulukları olarak üye olamadığımız Avrupa Birliği'nin özet gelişimine bu kronolojiden faydalanarak ulaşmak mümkün olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞUNUN OLUŞUM SÜRECİ

1.1. AVRUPA BÜTÜNLEŞME SÜRECİNE KATKIDA BULUNAN YAKLAŞIMLAR

Avrupa Birliği'nin tarihsel gelişimini incelemeden önce, Avrupa'da bütünleşme sürecine ivme kazandıran yaklaşımları incelemekte fayda vardır. Avrupa Ekonomik Topluluğu terimi kullanıldığında, genel olarak siyasi bağlamda anlaşılması gerekenin ne olduğuna ilişkin değişik temel yaklaşımlar mevcuttur. Bunlar aşağıda ana hatları ile incelenmeye çalışılmıştır.

1.1.1. Federalist Yaklaşım

Bu yaklaşımda, federal düzenleme; ulus-devletlerin bazı politika belirleme haklarının kendilerinde kalmak üzere merkezdeki yönetime bağlanmalarını öngörür. Federal yaklaşımda yetki devri anayasal temellidir. Federal yaklaşımda amaç, federe devletlerin çıkarlarını gözetmek kaydıyla Birliğin belirlenmiş olan yasalara dayalı bir mekanizmasının oluşmasını sağlamaktır. Federasyon yanlısı yaklaşım; yerel, bölgesel, ulusal ve Avrupa ölçeğindeki güç odakları arasında diyaloga ve tamamlayıcı bir ilişki kurulmasına dayanır. Yasama organı, bütünleşmiş federe birimlerin temsil edildiği bir ortak yapılanma şeklindedir. Yürütme gücü ise, üye ülkelerin katılımları ile ortaya çıkmaktadır.

Federalist yaklaşım, ulus-devlet modeline bir alternatif olarak sunulmaktadır. Federalistler, Amerika Birleşik Devletlerini örnek olarak göstererek Avrupa Birleşik Devletleri'nin de olabileceğini savunmaktadırlar. Buna göre, Avrupa'da savaşlar

ancak bu şekilde bir bütünleşme ile sona erecektir. Bu yapı; dengeli katılım, demokratik temsil, sosyal çoğulculuk ve siyasi düzen üzerine kurulmuştur.¹

1.1.2. Kurumsalçı Yaklaşım

Kurumsalçı teoride, ulus-devletlerin korunması ve güçlendirilmesi esas alınmaktadır. Bu modelde, ulus-devletlerin uluslararası politika belirleyicisi olduğu kabul edilmektedir. Bu modeli savunanlara göre, ulus-devletlerin tek bir bütünleşme süreci ile yetkilerinin kısıtlanması uygun olmayacaktır.

Bunlara göre Avrupa Kıtası tarihsel olarak zaten çoğulcu bir yapıya sahiptir. Bu modele göre bütünleşme, farklı siyasi toplulukların kendi varlıklarını ve özerkliklerini koruduğu bir ilişki biçimidir.²

Bu model, Avrupa Toplulukları'nın mekanizmalarını 1960'lı yılların sonlarından itibaren yoğun olarak etkilemeye başlamıştır.

1.1.3. Konfederal Yaklaşım

Söz konusu yaklaşım, federal yaklaşımın karşıt görüşünü ifade etmektedir. Bu model, hukuki temeli ulus-devletlerce uygun bulunan antlaşmalara dayandırılır. Egemen bağımsız devletler, önceden belirlenmiş usuller içerisinde etkileşim halindedirler. Konfederal tartışmanın Avrupa entegrasyonunun merkezine oturması, birlik organlarının etkinliklerini artırma çabalarını gündeme getirmiştir. Konsey Başkanlığı kurumunun oluşturulması, Avrupa siyasi iş birliği kavramları Topluluğun uluslararası konumuna kayda değer katkılar sağlamıştır.

Siyasi birliği sağlayacak sert bir oluşum, geçişken tarihsel süreci olumsuz etkileyebileceğinden; söz konusu teori, bu noktada esnek geçişinin hazırlayıcısı olarak düşünülmelidir.³

¹Bertil Emrah Oder, **Avrupa Birliğinde Anayasa ve Anayasacılık**, Anahtar Yayınları, İstanbul, 2004,s.459.

²Beril.Dedeoğlu, **Adım Adım Avrupa Birliği**, Çınar Yayınları, İstanbul, 1996,s.28.

³ a.g.e., s.140.

1.1.4. Bağımlılık Yaklaşımı

Bu yaklaşım, Avrupa bütünleşme sürecinin kontrol ve yönetiminin ulus-devletler bağımlı ilişkiler sistematığı merkezli olduğu varsayımına dayanmaktadır. Modele göre, devletlerin ulusal tercihlerini gerçekleştirme serbestisi konusunda mutlak özerklikleri sınırlandırılmıştır. Buna göre, yaklaşımın; ekonomik verilerinin küresel döngünün sonuçları ile birlikte yorumlanması ve siyasi entegrasyon sürecine dahil etmesi önemlidir.⁴

1.1.5. Fonksiyonel Yaklaşım

Bu model, üye ülkeler arasında siyasi uyumlaştırma ve etkin işbirliği amaçlı bir modeldir. Öncelikleri; siyasi anlaşmalar ve kurumsal yapılanmalar yerine, bütünleşme idealine yönelik örgütlü işlevsel uygulamalarla mevcut ihtiyaçların karşılanmasına ilişkin ortaklıkların kurulmasıdır.

Modele göre, uluslararası örgütler değişken şartlara uygun görevler üstlenerek kapsamlı düzen ve istikrarın gerçekleştirilmesini sağlayacaklardır.

Fonksiyonalist teorinin Avrupa bütünleşmesi tarihinde en güzel örneğini Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu oluşturmuştur. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nda yetkiler; ancak görevlerin yerine getirebileceği oranda tutulmuş, ulus-devlet ötesi nitelik belli bir kesim (kömür ve çelik) ile sınırlı tutulmuştur.⁵

1.1.6. Neo-Fonksiyonel Yaklaşım

Bu model, sürdürülebilir kalkınma ve ekonomik refah için pozitif entegrasyonu gerekli görmektedir. Modele göre, entegrasyon; Topluluk çatısı altında birbirleriyle çelişen çıkarların dengelendiği, sosyal farklılıkların uzlaştırıldığı siyasi süreçtir. Federalizmin aksine, öncelikte; anayasal düzenleme değil, etkili siyasal yapılanmanın bulunduğu işlevsel ortaklıklar amaçlanmaktadır. Bu modeli savunanlara göre, her karar aşamasında ortak bir değerlendirme yapılmalıdır.

⁴ Yusuf Karakaş, **Avrupa Birliğinde Siyasal Entegrasyon**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2002.s.34.

⁵ Armağan Emre Çakır, **Avrupa Bütünleşmesinin Siyasal Kuramları**, Beta, İstanbul, 2001, s.27-28.

Neo-Fonksiyonalizm Avrupa bütünleşmesinin farklı dinamiklerini ortaya koymasının yanı sıra, hem var olan durumu açıklamakta hem de ilerisi için yol göstermektedir.⁶

1.1.7. Farklılıklar Yaklaşımı

Bu yaklaşım, son dönem Avrupa Birliği entegrasyonunun gündemini oluşturmaktadır. Bu modeli savunanlar, Kıta devletlerinin büyüklük, tarihi deneyim, siyasi sistem ve ekonomik yönetim farklılıkları nedeni ile Avrupa'nın tümüne yönelik tek düzen bir entegrasyon modeli gerçekçi olamayacaktır. Avrupa için öngörülen bütünleşme biçimleri; à la carte Avrupa, İki Vitesli Avrupa, Derecelendirilmiş Entegrasyon, Değişebilir Geometri, Ortak Merkezli Daireler yaklaşımları olarak sınıflandırılabilir.

À la carte Avrupa modelinde, yaygınlaştırılacak ortak politikalar devletlerin tercihlerine bırakılmaktadır.⁷

İki vitesli Avrupa'da ise; Birlik üyesi ülkeler ekonomik durumları ve gelişmişlik esasına göre sınıflandırılmakta, üye ülkelerin benzer gelişim düzeylerine göre sınıflandırılmaları işbirliği alanında ortaya çıkan farklılıkların engelleyici olma risklerini ortadan kaldırmaktadır.⁸

Derecelendirilmiş entegrasyonda amaç; Topluluk temel politikalarına zarar vermeden bunların korunmalarını sağlamaktır. Birlik kurallarının devlet grupları dikkate alınarak derecelendirilmesi ve farklı yoğunluk düzeylerinde hayata geçirilmesi entegrasyon için gereklidir.

Değişebilir geometri anlayışında amaç; özellikle enerji, endüstri ve teknoloji politikalarında Topluluğun artan siyasi sorumluluklar edinebilmesidir.

Ortak merkezli daireler anlayışına göre; Topluluk iş birliğinin merkezi konumundadır. Bunun için en güzel örnekler Avrupa Para Birliği oluşumu ve üye olmayan devletlerle ilişkilerdir.⁹

⁶ a.g.e., s.39.

⁷ S.Rıdvan Karluk, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Beta, İstanbul, 2002, s.35.

⁸ a.g.e., s.36.

⁹ Sanem Baykal, **Avrupa Birliğinin Geleceği: Meşruiyet Sorunu, Anayasalaşma Süreci ve Bütünleşmenin Nihai Hedefi Üzerine**, Uluslararası İlişkiler, Cilt 1, Sayı:1, 2004. s.130.

Avrupa entegrasyon teorileri değerlendirildiğinde, hiçbirinin tek başına belirleyici olmadığı görülmektedir. Değişik modeller; farklı entegrasyon modelleri ile açıklanmaktadır. Federal teori bunların en kapsayıcısı ve en son şeklini alması düşünülen halidir.

1.2. AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU ÖNCESİNDE AVRUPA'DA SİYASAL DURUM

1.2.1 Birinci Dünya Savaşı Öncesi Dönemde Avrupa'daki Siyasal Durum

Ekonomik ve askeri güç merkezlerinin çeşitliliğine bağlı olarak, Avrupa'da her zaman bir siyasal bölünmüşlük görülmüştür. Avrupa'daki bu siyasal çoğulculuk ya da çeşitlilik, söz konusu bölgenin coğrafi koşullarının da bir sonucu olmuştur.¹⁰

Ancak buna karşılık, Avrupa'nın birleştirilmesi ve kıtasal tek bir devlet olması düşüncesi, tarihin zamanlarında var olmuş ve gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Bu düşüncenin kökeni Eski Yunan'a kadar uzanmaktadır.¹¹

Orta Çağda Avrupa için birleştirici etki Hıristiyanlık dini ve bunun temsilcisi olan Papalık olmakla birlikte, o dönemin siyasal üniteleri olan dükalıklar, prenslikler ve kale-kentler bütünüyle papaların denetiminde değildi. Ancak, tüm yerel yöneticiler Papa'nın temsilcisi ve Avrupa'da Manga Civitas Christiana (Büyük Hıristiyan Vatandaşı) olarak kabul ediliyordu.

Orta Çağda Avrupa'daki siyasal yönetim birimlerinin iç ve dış tehditlere karşı korunmaları amacıyla oluşturulan askeri örgütlenmeler; daha sonra Kilisenin bu yönetim birimleri üzerindeki etkisinin zayıflaması ile birlikte, yerini yavaş yavaş modern devlet sistemine hazırlayacaktır.¹²

¹⁰İbrahim S.Canbolat, **Uluslararası Sistem Avrupa Birliği**, Alfa, İstanbul, 1998, s.41.

¹¹Enis Coşkun, **Bütünleşme Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye**, Beta, İstanbul, 2001, s.15.

¹²Mehmet Genç, **Avrupa Örgütlenmesindeki Evreler**, Uludağ Üniv.İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:X, Sayı,1-2,Nisan-Kasım 1989, s.90.

15. yüzyıl Avrupası için büyük bir tehdit olarak görülen Osmanlı Devletine karşı Bohemya Kralı Podebrad ile Papa II. Pius birleşme çağrısı yapmış ve Kral Podebrad İstanbul'un geri alınması için bir Konfederasyon oluşturulmasını önermiştir.¹³

1618-1648 yılları arasında yaşanan Otuz Yıl Savaşları, Fransız Devrimi öncesinde Avrupa'yı etkileyen önemli bir gelişme olmuştur. Westphalia Antlaşması ile Avrupa'da savaşanlar arasında ilk kez bir konferans düzenlenmiştir. Bu Antlaşma ile Avrupa devletlerinin sınırları belirlenmiştir. Westphalia Antlaşması, Avrupa tarihinde egemen devlet esasına dayalı kıtasal diplomatik düzen kuran ilk başarılı girişimi oluşturmuştur.¹⁴

18. yüzyılda, çok sayıda yazar, düşünür ve politikacı Avrupa'da Birlik projeleri üretmişlerdir. Avrupa'nın çeşitli kentlerinde, Avrupa'da birlik için çok sayıda irili ufaklı toplantılar yapılmıştır. Bunların en ünlüleri; 1848'de Brüksel'de, 1849'ta Paris'te, 1850'de Frankfurt'ta, 1851'de Londra'da yapılmıştır. Avrupa Birleşik Devletleri Konferansları adı altında yapılan bu toplantılarda Avrupa'da birlik için çalışmalar yapılmış, planlar tartışılmıştır.¹⁵

19. yüzyılda, Avrupa Birliği düşüncesinde en etkili isim Victor Hugo olmuştur. Victor Hugo, "Avrupa Parlamentosu, Alman Dieti'nin, Fransız Yasama Meclisi'nin ve İngiliz Parlamentosu'nun yerini alacak ve ulusal oyların söz konusu olduğu bir yasama organı oluşturulacaktır." öngörüsünde bulunmuştur.¹⁶

20. yüzyıla kadar Avrupa'da Birlik düşüncesi fikri uygulamaya geçirilememiştir. Buna karşılık, 1861'de İtalya, 1871'de Almanya bir araya gelerek birliklerini sağlamışlardır.

1870-1914 döneminde Avrupa devletleri kendi içlerine kapanmıştır.¹⁷

¹³Dedeoğlu, a.g.e, s.26.

¹⁴İbrahim S.Canbolat, **Avrupa Birliği: Uluslarüstü Bir Sistemin Tarihsel, Teorik, Kurumsal ve Jeopolitik Analizi ve Genişleme Sürecinde Türkiye ile İlişkiler**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002,s.63

¹⁵ Haydar Çakmak, **Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri**, Platin Yayınları, Ankara, 2005,s.15.

¹⁶Coşkun, a.g.e,s.20.

¹⁷ Karluk, a.g.e, s.2.

1.2.2. Birinci Dünya Savaşı ve Sonrası Dönemde Avrupa'daki Siyasal Durum

Avrupa bütünleşmesini hazırlayan koşullar incelendiğinde, Avrupa'daki bütünleşme çabalarının; savaşların, çatışmaların ve ekonomik krizlerin sonrasında hız kazandığı görülmektedir.¹⁸

Avrupa'da iki savaş arasındaki dönem; güçlenme yarışı, bunalımlar ve ekonomik kriz kavramları ile nitelendirilebilir. Bu dönemde, toprak düzenine ilişkin değişiklikler meydana gelmiş, Almanya'nın stratejik ve ekonomik öneme haiz kayıpları olmuştur.¹⁹

Fransa; önce Belçika, Polonya ve daha sonra bazı orta ve doğu Avrupa ülkeleri ile Almanya'nın olası bir saldırısına karşı antlaşmalar imzaladı.²⁰

1919 sonrasında Avrupa devletleri çabucak bozulabilir bir yapı üzerinde bulunuyorlardı. Avrupa'da ekonomik büyüme durmuş, üretim endüstrisi ve tarım üretimi gerilemişti.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da Almanya'ya karşı ittifak politikası yürütülmüş, Almanya'da uzlaşıcı politika izlenmemiştir.

Birinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından 'BİRLEŞİK AVRUPA' fikri, siyasiler tarafından dile getirilmeye başlanmıştır. Bunun önde gelen örnekleri şunlardır:

- Avusturya Kontu ve Pan-Avrupa Hareketinin Lideri Caudenhove- Kalergi.
- Fransa Dışişleri Bakanı Aristide Briand (1925 - 32).
- Alman Dışişleri Bakanı Gustav Stresemann (1923-29).

1923 yılında Pan-Avrupa hareketi ile bütünleşme girişimleri tekrar başlamıştır. Kont Richard Coudenhove-Kalergi (1894-1972) Pan-Avrupa isimli kitabı yayınlamış ve Avrupa'da bir birliğin oluşması için projeler önermiştir. Pan Avrupa örgütlenmesi, 1932'de Fransa Başbakanı Briand'ın ölmesiyle kapanmıştır.

¹⁸Beril Dedeoğlu, **Avrupa Birliğinin Bütünleşme Süreci I, Tarihsel Birikimler, Dünden Bugüne Avrupa Birliği**, Boyut Kitapları, İstanbul, 2001,s.41.

¹⁹Canbolat, **Uluslararası Sistem Avrupa Birliği**, s.53.

²⁰Fahir Armaoğlu, **20.Yüzyıl Siyasi Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Ankara, 1983,s.154.

1930'lu yılların sonunda Avrupa tekrar gergin bir döneme girmiştir. Her ne kadar İngiltere, Almanya ile Fransa arasında uzlaştırıcı bir rol oynamaya çalışsa da; Hitler'in iktidara gelmesinden sonra kendisinin de olayların içine çekilmemesini arzulamıştır.

İki savaş arasında 1922'de Mussolini'nin, 1933'de de Hitler'in iktidar olması Avrupa'da birlik fikrinin askıya alınmasına neden olmuştur.²¹

1.2.3. İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası Dönemde Avrupa'daki Siyasal Durum

1940 yılında Fransız Jean Monnet ve İngiliz Toynbee, Fransa ile İngiltere'nin egemenliklerini birleştirmelerini, savunma ve ekonomilerini ortak yürütmelerini ve Avrupa vatandaşlığını tesis etmelerini teklif etmişlerdir.

İtalyan Federalist Altiero Spinelli; 1941 yılında Ventonete Manifestosu adıyla bir Federal Avrupa taslağı yayınlamıştır.

Ardından, İtalyan Federalistlerin Cenevre'de yaptıkları toplantılar ve sürdürdükleri diğer faaliyetler; 1944 yılında Avrupa Direniş Hareketleri Taslak Deklarasyonunu ortaya çıkarmıştır. Bu deklarasyon, bir supranational (ulus-üstü) hükümeti, tek bir federal ordusu ve bir süper federal mahkemesi olan savaş sonrası bir Federal Avrupa Birliği'nin kurulmasını önermekteydi.

İkinci Dünya Savaşı sonrası, Avrupacılık hareketi özel bir ivme kazanmıştır. Avrupacılık tartışması bu defa geniş bir kamuoyu desteğini arkasına almaya başlamıştır. Soğuk savaş sonrası Avrupa'daki yaygın anlayış; Avrupa'da kurulacak ülkeler üstü federal bir yapı ya da federal bir hükümet ile Avrupa ülkeleri arasında çok öteden beri devam eden savaşlara ve düşmanlığa bir son vereceği düşüncesiydi. Ancak tartışmaların yönü daha çok belirsiz bir havada idi.²²

Hollanda, İngiltere, Belçika, İtalya, Lüksemburg, İsviçre ve Fransa'daki federal hareket temsilcileri, Aralık 1946 tarihinde Avrupa Federalistleri Birliği

²¹Çakmak, a.g.e.,s.17.

²²a.g.e., s.17-18.

(UEF)'ni oluşturdular. UEF'nin amacı bir Federal Avrupa kampanyası yürütmekti.

Ayrıca Eylül 1946'da ise Uluslararası Avrupa Sorunları alışma Komitesi kuruldu. Komiteyi, Belçika, İngiltere, Danimarka, Fransa, Hollanda ve Norveç'ten gelen parlamenterler oluşturdu. Komite bir rapor yayınlayarak ekonomik iyileşmeyi hızlandıracak ve Sovyet Komnizmine karşı kalkan olacak şekilde iki amaca hizmet eden "Gevşek Bir Konfederal Avrupa Birliği'nin" kurulmasını önerdi.

Belki bunun da etkisiyle dönemin İngiltere Başbakanı, Winston Churchill, Eylül 1946 tarihinde Zürih'te yaptığı meşhur konuşmasında 'Bir eşit Avrupa Birleşik Devleti' önerisini yapmıştır. Öyle ki, bu tarihten itibaren Avrupa entegrasyonu sürecinde bu öneri sürekli olarak temel bir referans olarak gösterilmektedir.²³

Avrupacılık hareketleri artarak devam etti. Birleşik Avrupa için federalist ve fonksiyonalist birçok örgüt ortaya ıktı. Bunlar;

- Avrupa Federalistler Birliği
- Churchill Birleşik Avrupa Hareketi,
- Birleşik Avrupa için Fransız Konseyi,
- Sosyalist Avrupa Birleşik Devletleri,
- Avrupa Ekonomik İşbirliği Ligi,

- Hıristiyan Demokrat Hareket (Les Nouvelles Equipes Internationales). Daha sonra bu örgütler 1947'de birleşerek "Avrupa Birliği Hareketi Uluslararası Komitesi"ni kurmuşlardır.²⁴

Bu oluşumlar ortak olarak, 7-11 Mayıs 1948 yılında Hollanda'nın Lahey Őehri'nde Avrupa Kongresi'ni topladılar. Bu kongreye 800 delege katıldı.

²³Canbolat, **Uluslararası Sistem Avrupa Birliği**, s.67.

²⁴Veysel Bozkurt, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Uludağ Üniversitesi Gçlendirim Vakfı Yayınları, Yayın No:177. Bursa, 2001, s.56.

Kongreye katılanlar;

- Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik bütünleşmelerine yönelik hazırlıkları yapmakla görevli bir “Avrupa Danışma Meclisi” ve “Avrupa Özel Konseyi”nin oluşturulmasını,

- İnsan hakları şartının kabul edilmesini ve bunun için bir Adalet Divanı kurulmasını önerdiler.²⁵

Sonuç bildirgesindeki önerileri uygulamak üzere hemen ardından, Ekim 1948 tarihinde bu Avrupa Kongresi doğrultusunda 4 devlet başkanının başkanlığında bir yürütme komitesi oluşturuldu.

Komite çalışmalarında; Fransız, İtalyan ve Belçika Başkanları bir ulus-üstü Avrupa organizasyonu isterken, İngilizler bir hükümetler arası oluşumu istemiştir.

Sonuçta, İngilizlerin önerisine yakın olan bir Avrupa Konseyi Mart 1949’da kuruldu. Avrupa Konseyi, federal bir yapı olmayıp, hükümetlerin gönüllü işbirliğine dayanan bir oluşumdur.

Avrupa Konseyi, Avrupalı devletlerin istedikleri sonucu vermemiş, istenildiği gibi bir birlik için gerekli şartların sağlanabilmesinde yetersiz kalmıştır.²⁶

²⁵ Devlet Planlama Teşkilatı , **Avrupa Birliği Kronolojisi 1946-2002**, Doğuşum Matbaacılık, Ankara, 2002, s.4.

²⁶ Taner Berksoy-A.Kadir Işık, **Avrupa Birliği Üzerine Yazılar**, SPK Yayınları No 177,Ankara, 2006,s.17.

İKİNCİ BÖLÜM

2. AVRUPA BİRLİĞİ'NE GİDEN SÜREÇTEKİ TOPLULUKLAR VE KURUCU ANTLAŞMALARIN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. AVRUPA KÖMÜR ve ÇELİK TOPLULUĞU (AKÇT)

Bugün Avrupa Birliği olarak bilinen yapıyı oluşturan ve üç Topluluktan ilki olan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunun kurulması yönündeki ilk girişim, 9 Mayıs 1950 tarihinde Fransız Dışişleri Bakanı Robert Schuman'dan gelmiştir.

Avrupa ülkelerine yapılan çağrıda, savaş sanayinin ana maddeleri olan kömür ve çeliğin üretim ve kullanımının uluslar üstü bir organın sorumluluğunda yönetilmesi teklif edilmiştir.²⁷

Schuman Planı esas alınarak yapılan görüşmeler sonucunda, Topluluk; Federal Almanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Belçika ve Fransa arasında 18 Nisan 1951 tarihinde Paris'te bir antlaşma imzalanmıştır.²⁸

1951 tarihli Paris Antlaşması ile kurulan AKÇT'nin asıl amacı; Avrupa'daki güçler ve bunlar arasındaki ihtilafları ve Fransa ile Almanya arasındaki anlaşmazlıkları çözmek, bunların sahip oldukları kömür ve çelik gibi stratejik endüstri alanlarını ortak kontrol altına almak ve savaş olasılığını ortadan kaldırmaktır. Ekonomik entegrasyon, siyasi entegrasyona giden yolda en önemli basamak olduğu düşünüldüğünde; AKÇT'yi oluşturan asıl nedenin siyasi olduğu sonucunu çıkarmak olasıdır.²⁹

²⁷Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, **Avrupa Birliği ve Türkiye**,Doğuşum Matbaacılık, Ankara, 1999, s.10.

²⁸ Berksoy-Işık, **a.g.e.**, s.17.

²⁹Enver Bozkurt-Mahmut Özcan-Arif Köktaş,**Avrupa Birliği Hukuku**, Asil Yayınları, Ankara, 2004.,s.15.

AKÇT kurulduğunda beş organa sahipti Bunlar; **Yüksek Otorite, Bakanlar Konseyi, Danışma Komitesi, Ortak Meclis ve Adalet Divanıdır**. Günümüzde AKÇT'nin sadece **Danışma Meclisi** bulunmaktadır.³⁰

İngiltere bu antlaşmayı imzalamaya davet edildiği halde katılmadı. Bunun için şu sebepler ileri sürülmektedir.

-İngiltere, İkinci Dünya Savaşı'ndan Fransa ve Almanya'nın aksine güçlenerek çıktı. Bu ise, İngiltere hükümeti ve halkının milli gururunu daha da artırdı.

-İngiltere'de Churchill'in çerçevesini çizdiği dış politika hakimdi. Buna göre; İngiltere'nin dış politikası, iç içe geçmiş 3 halkadan oluşuyordu.

- * ABD ile olan yakın ilişkiler,
- * Bağımsız Devletler Topluluğu'nun güçlendirilmesi.
- * Avrupa ile etkin ilişkiler.

Churchill'in kendi ifadesine göre "İngiltere Avrupa ile beraberdir, ancak Avrupa'nın içinde değildir". Dolayısıyla bu anlayış, İngiltere'nin, Avrupa'da böyle bir antlaşmayı imzalamasına engel teşkil ediyordu.³¹

AKÇTnin sahip olduğu ulus-üstü yapısı ve hukuki yaptırım yetkileri, ona eşsiz bir özellik kazandırıyordu. AKÇT'nin en önemli hedefi, üye ülkeler arasında kömür ve çelikte ortak bir pazar oluşturmak, etkili gümrük tarifelerini kaldırmak, miktar kısıtlamalarını kaldırmak, karşılıklı kontrolleri yapmak ve çifte fiyatlandırmayı ortadan kaldırmaktı. Bu ise üye ülkelerin sanayi politikalarının harmonizasyonu ve koordinasyonunu gerektiriyordu.³²

Robert Schuman, AKÇT'nin kurulmasını, 'Avrupa'da barışı gerçekleştirecek olan bir Avrupa Federasyonu'nun kurulmasında ilk somut adım' olarak nitelemiştir.

³⁰Karluk, a.g.e, s.8.

³¹ Canbolat, **Uluslarüstü Sistem Avrupa Birliği**, s.67.

³²Mustafa Fişne, **Avrupa Birliğinin Doğuşu ve Gelişimi, Avrupa Birliği Ortak Politikaları ve Türkiye**, Der:Muhsin Kar ve Harun Arıkan, Beta, İstanbul, 2003, s.59.

Schuman, AKÇT ile “iş birliğini” değil, “birlikte yönetmeyi” teklif etmiştir.³³

Topluluğun kurulmasında, birçok önemli faktör rol oynamıştır. Ancak bunların belli başlılarını, siyasi ve ekonomik faktörler şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.

2.1.1.Siyasi Faktörler

Yıkıcı İkinci Dünya Savaşı, Dünya’da ve özellikle Avrupa’da önemli bir gerçekliği doğurmuştur.

Dünya’da, 1944 yılında Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Avrupa’da ise 1949 yılında Avrupa Konseyi kurulmuştur. Aynı tarihte NATO kurulmuştur.

Demir Perde ve Soğuk Savaş’ın ortaya çıkması; doğu ve batı arasında kamplaşmaların netleşmesine neden olmuştur.

ABD, Avrupa’nın kalkınması için Marshall yardımı gibi yardımlar yapmıştır. ABD, Avrupa’nın; ekonomik yönden kalkınmasını sağlayacak ve Sovyetlere karşı güvenliği artıracak derin bir işbirliği içine girmesini istemiştir.

Fransa-Almanya ekseninde barışı temin etmek, Avrupa’da öteden beri kavgalı olan ve büyük sonuçlara öncülük eden Almanya ve Fransa’nın bir eksende dengelenmesi ve uyumlu hale gelmesi öncelik arz eden bir problem olarak ortaya çıkmıştır.³⁴

2.1.2. Ekonomik Faktörler

Avrupa’da ekonomik gelişimin sağlanması için 1948 yılında OEEC (Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü) kurulmuştur. Hükümetler arası işbirliğini öngören bu kuruluş, beklentileri ve büyük projeleri gerçekleştirecek yapıda değildi. Avrupa’da ortaya çıkan problem, beklenti ve gereksinimleri karşılamaktan uzak olmuştur.

³³ V.Bozkurt, **a.g.e.**, s.63.

³⁴ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.** s.36.

Paris Antlaşması sonunda oluşan AKÇT, bazı ekonomik alanlarla sınırlı kalmış olsa da; Antlaşmayı imzalayan üye ülkelerin kısmen de olsa bağımsızlıklarından vazgeçerek uluslar üstü bir otoritenin yönetimi ve denetimini kabul etmeleri yönünden ileriki yıllarda Avrupa Birliği'ne doğru atılmış önemli bir adım olmuştur. Üye devletler, egemenlik anlayışlarını rahatsız etmeyecek şekilde küçük bir alanda başarılı bir bütünleşme örneği ortaya koymuşlar, bu durumla sonraki yıllarda daha geniş birleşmelerin gerçekleşmesi amaçlanmıştır.

AKÇT'nin başarılı olmasından sonra, Avrupa Savunması kapsamında başlatılan Avrupa Savunma Topluluğu kurulmasına ilişkin Fransız Parlamentosu'nun ret kararı; bir dönem Avrupa'da bütünleşme konusunda hayal kırıklığı yaratmıştır.³⁵

2.2. ROMA ANTLAŞMASI

AKÇT'nin kurulmasından sonra AKÇT'ye taraf olan ülkeler; ekonomik bütünleşmeyi gerçekleştirmeden siyasi bütünleşme çabalarının başarısızlığa uğrayacağını anlamışlar ve bu doğrultuda ekonomik bütünleşme çabaları yoğunluk kazanmıştır.³⁶

1955 yılında Messina'da toplanan AKÇT'ye üye altı ülkenin Dışişleri Bakanları, kendi aralarında başkanlığını Belçika Dışişleri Bakanı Paul Henry Spaak'ın yaptığı bir komiteyi kurarak; Avrupa inşasında yeni adımların atılması için çalışmalar yapılmasını kararlaştırdılar.

AKÇT'nin Danışma Komitesi; 1956 yılında Spaak Raporu diye bilinen stratejisini açıkladı. Spaak Raporu, iki alanda daha entegrasyona gidilmesini önerdi.

- 1) Nükleer Enerji üretimi.
- 2) Ortak bir pazarın oluşturulması.³⁷

Hazırlanan rapor, bu ülkeler tarafından olumlu olarak karşılandı. Bunun sonucunda AKÇT'ye üye altı ülke 25 Mart 1957 tarihinde İtalya'nın başkenti Roma'da bir araya gelerek, Roma Antlaşmasını imzaladılar.³⁸

³⁵Mehmet Özcan, **Avusturya Seçimleri Işığında Avrupa Birliği Bütünleşmesi Hakkında Bir Değerlendirme**, Yeni Türkiye Dergisi, Sayı 35, Eylül-Ekim 2000), s.561.

³⁶ Bozkurt-Özcan-Göktaş, **a.g.e**, s.17-18.

³⁷ www.ikv.org.tr/pdf/kronoloji1.pdf

Bu konferansta alınan kararlar ışığında, 1957 yılı Mart ayında **Roma Antlaşmaları** olarak bilinen, biri **Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET)**, biri **Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nu (EURATOM)** yaratan antlaşmalar imzalanmıştır. 248 madde ve protokollerden oluşan Roma Antlaşması 1 Ocak 1958'de yürürlüğe girdi ve AET'ye hukuken uluslar üstü bir kuruluş olma niteliği kazandırdı.³⁹

2.3. AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU (AET)

AET'nin hedefi; malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaştığı bir ortak pazarın kurulması idi. Nihai hedef ise, AET'nin siyasi bütünlüğe ulaşmasıydı.

Roma Antlaşması'nın 2. maddesi AET'nin hedefini şu şekilde açıklar:

'Topluluğun görevi, ortak pazarın kurulması ve üye ülkelerin ekonomik politikalarının giderek yakınlaştırılması suretiyle Topluluğun bütünü içerisindeki ekonomik etkinliklerin uyumlu olarak gelişmesini, sürekli ve dengeli bir yayılmayı, yaşam düzeyinin hızla yükseltilmesini ve birleştirdiği devletler arasında daha sıkı ilişkileri gerçekleştirmektir.⁴⁰

AET'nin amacı, özetle; ulaşım, enerji, ticaretin önündeki engellerin kaldırılıp ortak pazarın kurulmasını, ekonomik politikaların harmonizasyonunu, Avrupa yatırım fonunun kurulmasını, bazı sosyal politikaların (çalışma saatleri, fazla mesai, ücretli tatiller) harmonizasyonunu gerçekleştirmektir.

AET Antlaşması, Paris Antlaşması'na oldukça benzer bir yaklaşım üzerine inşa edilmiştir.

Topluluğun hedef ve görevleri ise şunlardır:⁴¹

- Bir ortak Avrupa Pazarı'nı kurmak,
- Üyelerin ekonomi politikalarını yaklaştırmak,

³⁸ Berksoy-Işık, a.g.e, s.17.

³⁹ <http://www.ikv.org.tr/sozluk2.php?ID=1260>

⁴⁰ <http://www.deltur.cec.eu.int/default.asp?lang=0&pId=3&fId=12&prnId=2&hnd=1&docId=334&ord=1&fop=0>

⁴¹ <http://www.foreigntrade.gov.tr/ab/AB%20Sayfasi/tarhsel.htm>

- Üyeler arasındaki ilişkilerin ve yaşam düzeylerinin dengeli ve devamlı gelişmesini sağlamak,

- Ekonomik ve parasal birlik oluşturmak,
- Birlik vatandaşlığı kavramını oluşturmak,
- Hukuk ve iç işleri alanında daha sıkı işbirliğini gerçekleştirmek,
- İnsan haklarını topluluk hukukunun genel ilkesi olarak kabul etmek.

Topluluğun Faaliyetleri:

Hedeflere ulaşabilmek üzere;

- Üye ülkeler arasındaki ticarete vergi ve resimlerden arınmak;
- Miktar kısıtlamalarını kaldırmak;
- Bir ortak gümrük tarifesi (OGT) tesis etmek;
- Üretim faktörlerinin serbest dolaşımını sağlamak.
- Tarım, balıkçılık, ulaştırma, çevre alanlarında ortak politika belirlemek,
- Ortak pazar'da rekabet ortamı yaratmak,
- Ulusal mevzuatların uyumunu sağlamak,
- Bir Avrupa Yatırım Bankası kurmak,
- Üye ülkelerin ekonomi politikalarında sıkı koordinasyonu sağlamak amaçlanmıştır.

2.3.1. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Değerlendirmesi

AET Antlaşması'nda ekonomik amaçların altı çizilirken, politik hedefler; ulusalcı engellere takılmamak kaygısıyla olsa gerek, üstü kapalı geçirilmeye çalışılmıştır. Ancak buna rağmen yine de, federalistlerin ütopyası, birlik fikrinden söz etmeden de durulamamıştır. Antlaşma'nın Dibacesi'nde; tüm taraflar "Avrupa halkları arasında her zamankinden daha yakın bir birlik oluşturmanın temellerini inşa etmek" kararlığını da kabul etmişlerdir. Gerçekte ise bu hedef, bu Antlaşmayı hazırlayanlar için; sadece böyle bir atıfla geçirilemeyecek kadar önemlidir.

Bu konuyu, P. Henry Spaak daha sonra çok açık bir biçimde dile getirir. Spaak'a göre, "Roma Antlaşmasını hazırlayanlar bunu esas olarak ekonomik belge olarak düşünmediler. Onlar için, bu politik birlik yolunda sadece bir aşama idi". Onlar böyle bir antlaşmanın yapılması ve yürürlüğe konulması ile, ekonomik entegrasyonun yayılma iletkisi (spill-over effect) sayesinde, nihayetinde politik birliğe ulaşılacağını düşünmekteydiler.⁴²

Fakat, tüm bu çabaları başlangıcından beri yakın bir ilgiyle takip eden diğer Avrupa ülkeleri ise aslında oldukça kaygılıydılar. Özellikle de, böylesi bir organizasyona hiç katılmayı düşünmeyen bazı ülkeler AET'nin kendi konumlarına olası etkileri konusunda pek de rahat değillerdi. Doğu bir kenara, Batı Avrupa; aslında ta AKÇT'nin kurulması ile birlikte kendi içinde de ayrılmaya başlamıştı. 1951'de Paris Antlaşması'nın imzalanmasıyla da resmen Altılar ve diğerleri olmak üzere ikiye parçalanmıştı. Fakat, AKÇT Antlaşması ile oluşturulan 1951'deki organizasyon; daha önce de ifade edildiği üzere hem çok sınırlı bir alanı içermekte, hem de biraz fazla içe dönük bir yapı arz etmekteydi. Oysaki 1957 Roma Antlaşmaları; sadece entegrasyonun içeriğini değiştirmekle kalmıyor, alanını ve boyutlarını da genişletiyordu. En başta da gümrük birliği oluşturmakla, ortak gümrük ve ticaret politikası takip etmeye yönelmek; pratikte Altılar ile diğerleri arasında açık bir ayrımcılık yapmayı da kaçınılmaz olarak gündeme getirmişti.

Özellikle bu konudan Altılar dışında kalan diğer OEEC ülkeleri rahatsız olmuşlar ve daha Roma Antlaşmaları henüz imzalanmadan da bu konuyu ele almak üzere 1956 yılında OEEC bünyesinde bir Çalışma Grubu oluşturmuşlardı. Bu Grubu oluşturmanın amacı da; kurulması düşünülen, o dönemin tabiri ile Müşterek Pazar'ın (Common Market) muhtemel etkilerini araştırmak ve Altılar'la diğerleri arasında işlerlik kazanabilecek bir işbirliği formülü bulmaktı.

Bu bağlamda, ne Altılar'a katılan, ne de serbest kalmaya niyetli olmayan İngiliz Hükümeti; başı çeken girişimlerde bulunmaya başlamıştı. Neticede de İngiltere, Londra'da Altılar da dahil olmak üzere tüm OEEC ülkelerini içine alacak bir Avrupa Serbest Bölgesi (European Free Trade Area-EFTA) kurulması teklifinde bulundu. Fakat İngilizlerin bu girişimleri işin başında başarısızlığa mahkum bir

⁴²Şaban H. Çalış, **Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri, Kimlik Arayışı, Politik Aktörler ve Değişim**, Nobel Yayınları, Ankara, 2006, s.45.

teşebbüs olarak görünüyordu. Çünkü, teklifi yapanların bu hareketlerinde hiç de samimi olmadıkları ve bu teklifin de zaten Altıların girişimlerini baltalamak amacına yönelik olduğu işin başından beri bilinen bir hakikatti. Samimiyetin yanında, projenin içinin de boş olduğu açıktı, İngilizlerin teklif ettikleri şey; uluslar üstü tüm özelliklerinden sıyrılmış, kurumsal ve işlevsel yönleri bertaraf edilmiş AET Antlaşması'nın çok kötü bir kopyesi idi aslında. Eğer OEEC üyesi ülkeler bu teklife itibar edip de EFTA'yı kurmuş olsalardı böyle bir örgütün olabileceğinin en iyisi, herhalde Avrupa Konseyi benzeri bir örgüt olurdu.⁴³

Bu yüzden de bu teklife ilk karşı çıkanlar; o dönemlerde en ateşli entegrasyon savunucusu ülkelerden Fransa, İtalya ve Almanya'da da etkili bir çevre oluşturan Federalist Pan-Avrupacılar oldu. Elbette Fransa'nın entegrasyon yolunda İngiltere'ye liderliği kaptırmama gibi bir kaygıyla hareket ettiği iddia edilebilirdi. Fakat o dönemlerde, etkili pek çok çevrede; Londra'nın işi sulandırmaktan başka bir amaç taşımadığı kanaati hakimdi. Öte yandan, sadece Altıların içinde yer alan ülkeler değil, AET'nin dışında kalan diğer ülkeler de EFTA teklifine, kendilerine hiç sorulmadığı ve sadece İngiliz çıkarlarına uygun görüldüğü için çok da sıcak bakmadılar.

Sonuçta da OEEC çerçevesinde yapılan görüşmelere Aralık 1958 yılında son verilmek zorunda kalındı. Bu arada da Altıların hiç duraksamadan yollarına devam etmiş ve 1957'de Roma Antlaşmaları'nı imzalamışlardı. Antlaşmalar 1958'de yürürlüğe girdi. AET'nin 1 Ocak 1959 yılında ilk defa olmak üzere gümrük indirimlerine başlaması EFTA'ya son darbeyi vurdu.

Bu tarihten sonra ise, Marshall Yardımı'ndan bu yana birlikte olan OEEC ülkeleri arasında; bir tarafta "Altıların", diğer tarafta da İngiltere'nin başını çektiği "dışarıdaki yediler" adıyla kesin bir ikilik doğmuş oldu. AET karşısındaki ikinci grup da daha fazla dayanamayıp kendi aralarında gümrük indirimleri uygulamayı amaçladıkları bir örgütü, (EFTA) aynı yılın Kasım ayında Stockholm'de kurdular.⁴⁴

⁴³ a.g.e. s.46-47.

⁴⁴ a.g.e. s.48.

2.4. AVRUPA ATOM ENERJİSİ TOPLULUĞU (EURATOM)

Paris Antlaşmasını imzalayan altı ülke arasında, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile sınırlı bir alanda başlatılan bütünleşme çabalarını çeşitli alanlara yaygınlaştırma girişimleri kapsamında, diğer bir girişim de Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunu kurma girişimi olmuştur. Topluluk, atom enerjisinin barışçı amaçlar için kullanılmasını amaçlamıştır.

Messina'da, 1-2 Haziran 1955 tarihlerinde düzenlenen konferansta Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun yanı sıra, kurulması kararlaştırılan ikinci topluluk olan EURATOM'un kuruluşu; uzun süre görüşmeler ve teknik çalışmalardan sonra 25 Mart 1957 tarihinde bu kez Roma'da imzalanan Antlaşma ile sağlanmıştır. EURATOM'un amacı, atom enerjisinin barışçıl amaçlar ile kullanımını geliştirmek olarak belirlenmiştir. Antlaşmanın 1 nci maddesi çerçevesinde EURATOM'un temel hedefi, nükleer endüstrinin süratle kurulması ve gelişmesi için gerekli şartların gerçekleştirilmesi yolu ile üye ülkelerin hayat seviyelerinin yükseltilmesi ve diğer ülkeler ile ilişkilerin geliştirilmesi olarak özetlenmektedir.⁴⁵

2.4.1. Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Euratom'un Ortak Değerlendirilmesi

AET ve EURATOM'un kurumsal yapısı, AKÇT'ye benzemekle birlikte tek bir önemli fark getirmiştir. AKÇT'deki Yüksek Otorite yerine Komisyon kurulmuştur. Bu komisyon, bugünkü komisyonun özünü teşkil etmektedir.

Paris Antlaşması ile iki Roma Antlaşması, Avrupa Ekonomik Toplulukları (AET)'nin kurucu antlaşmalarıdır. Bu antlaşmalar bugün bile genel olarak geçerlidir ve etkindirler.

Avrupa Federalistleri; AKÇT, AET ve EURATOM kurumlarının ulus-üstü yapılarından etkilenerek daha ileri ve kapsamlı bir entegrasyon için cesaretlendiler.

Bu antlaşmalara; anayasal yapının geliştirilmesi, metinlerin basitleştirilmesi, açıklığa kavuşturulması, genişletilmesi, demokratikleştirilmesi, güçlendirilmesi amacıyla süreç içerisinde düzenlemeler ve ilaveler yapılmıştır.

⁴⁵ Treaty Establishing the European Atomic Energy Community.

2.5. BRÜKSEL (FÜZYON) ANTLAŞMASI

8 Nisan 1965 tarihinde Brüksel’de üç AET kurumlarının birleştirilmesine ilişkin bir antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşma sonucunda, AKÇT, AET ve EURATOM birleştirilerek halihazırda kullanılan tek bir AET Konseyi, AET Komisyonu ve AET Parlamentosu ihdas edilmiştir.

Bu antlaşma ile ayrıca, Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER-I, COREPER-II) kurulmuştur. Bu kurum, AET Konseyinin çalışmalarına son şeklinin verilmesi görevini sürdürmektedir.⁴⁶

2.6. AVRUPA TEK PAZARI SÜRECİNDEKİ AVRUPA TEK SENEDİ

Avrupa Tek Pazarı’nın oluşum seyri ile ilgili hukuki antlaşma, belge ve raporlar sırasıyla;

- Roma Anlaşması (25 Mart 1957, imzalanması)
- Beyaz Kitap (28-29 Haziran 1985, onaylanması)
- Avrupa Tek Senedi (1 Temmuz 1987, yürürlüğe girmesi)
- Cecchini Raporu (1988’de yayınlandı)
- Avrupa Komisyonu Raporu (1997’de yayınlandı) dur.⁴⁷

Tezde, Avrupa Tek Senedi bu gelişim seyri içerisinde detaylı olarak incelenmiştir.

AB’nin geçmişteki en büyük sorunu; milli pazarlarının bölünmüşlüğü ve bu durumun maliyetlere olan arttırıcı etkisidir. Avrupa’da bir iç pazarın yaratılması, Avrupa Toplulukları’nı kuran Roma Antlaşması’nın 2nci maddesinde (sayfa 17’de) belirtilmesine rağmen, amaca hemen ulaşamamıştır.⁴⁸

Avrupa Toplulukları, 1 Temmuz 1968’de Roma Antlaşması’nda önceden öngörülen takvimden 18 ay önce gümrük vergilerini üye ülkeleri arasında kaldırmış, üçüncü ülkelere karşı da ortak gümrük tarifelerini (OGT) uygulamaya koymuştur.⁴⁹

Başlangıçta belirlenen programdan daha hızlı ilerleme sağlanırken, 1970’li yıllarda Avrupa Toplulukları’nın ekonomilerinde belirgin yavaşlamalar olmuştur.

⁴⁶ Coşkun, a.g.e, s.62.

⁴⁷ Dura-Atık a.g.e. s.46

⁴⁸ Karluk a.g.e., s.43.

⁴⁹ Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği İle İlişkiler Genel Müdürlüğü, **Avrupa Kronolojisi (1946-2002)**, Ankara, 2002, s.32.

1973 yılındaki petrol krizi, sıkıntılı Avrupa Toplulukları ekonomisinin daha da geriye gitmesine ve üye ülkelerin birbirlerinden yaptıkları ithalatlarını; endüstrilerini korumak amacıyla önleme yoluna gitmeleri, kurdukları gümrük birliğini olumsuz etkilemiştir.

Diğer taraftan, sadece ABD'nin rekabeti ile karşı karşıya kalan Topluluk; 1970'lerden sonra Japonya ile de rekabet etmek zorunda kalmıştır.

Avrupa Toplulukları'nda verimliliğin artmaması, hızla gelişen ve katma değeri yüksek olan elektronik donanım ve iletişim gibi sektörlerde pazar payını koruyamaması, ABD ve Japonya'ya göre çeşitli ülkelere oluşmasının dezavantajı da eklendiğinde; 1980'li yıllara gelindiğinde Avrupa Toplulukları ekonomik olarak rakiplerinin gerisinde kalmıştır. Avrupa Toplulukları, aynı zamanda da kendi iç pazarlarını ABD ve Japonya'ya karşı koruyamamıştır.

Bu durumda yapılacak öncelikli ve etkili bir karar; bölünmüş 12 üye ülkenin piyasalarını bütünleştirmek suretiyle Topluluk ekonomisine hız kazandırmak olacaktır. Avrupa Tek Pazarı gerçekleştirildiği takdirde; 12 üye ülkenin 320 milyon nüfusu için büyük ölçekte üretim yapılacak, aynı zamanda rekabet açısından Topluluk iç pazarına sahip çıkacaktır.

Avrupa Toplulukları'nın ekonomik sıkıntılarını gidermede yetersiz kalan Roma Antlaşması'nın günün şart ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyumlandırılması ve uygulanması zorunluluğu ortaya çıkmış, bu durum ise Avrupa Tek Pazarı'nın ana amacını oluşturmuştur. Bu kapsamda, hukuki bir belge olan Avrupa Tek Senedi (ATS) ile ilgili faaliyetler; çözümün bir aşaması olarak takip eden aşamada açıklanacaktır.⁵⁰

1981'den itibaren Almanya ve İtalya "Genscher/Colombo İnsiyatifi" olarak bilinen Avrupa Siyasi İşbirliği'ni canlandırmaya çalışırlar. Bu girişim "Avrupa Senedi"ni gündeme getirir. Amaç, Avrupa Siyasal İşbirliği aracılığıyla Avrupa bütünleşmesinin temellendirilmesidir. Girişim olumlu sonuç verince Avrupa Topluluğu üyesi ülkeler, Avrupa Birliği'ne yönelik olarak 1983'de Stuttgart Deklarasyonu ile; dış politika, iktisat ve para politikası, kültür, üye ülkeler arasında ilgili Topluluk mevzuatlarının uyumlaştırılması ve güvenlik alanlarında daha sıkı işbirliği yapacaklarını ilan ederler. 14 Şubat 1984'de Avrupa Parlamentosu; "AB'nin

⁵⁰ Dura-Atik, a.g.e., s. 41-45.

Kurulmasına Yönelik Antlaşma Taslağı'nı onaylar. Spinelli İnişiyatifi diye adlandırılan bu taslak "Avrupa Anayasası"nın temeli olarak görülür.⁵¹

Akabinde 4 ay sonra, 7 Haziran 1984'de Konsey ve üye devletlerin hükümet temsilcileri; kişilere uygulanan sınır kontrollerinin azaltılmasına ilişkin bir ilke kararını kabul ederler. Devamında, sınır kontrollerinin aşamalı olarak kaldırılmasına ilişkin Antlaşma; Saarbrücken'de (Almanya), Fransa ve Almanya arasında 13 Temmuz 1984'de imzalanır.⁵²

İç pazarın oluşturulması gereği ilk defa 1983 Stuttgart Zirvesi'nde gündeme gelmiştir. İç pazar, bu zirvede alınan ekonomik reform programının en önemli unsurlarından biri idi. Bu kararlar, Avrupa Toplulukları Konseyi, Komisyondan iç pazarın 1992 yılı sonuna kadar gerçekleştirilmesi için somut önerilerde bulunmasını istemiştir. Komisyon, bu istek üzerine; 14 Haziran 1985 tarihinde iç pazarın tamamlanması ile ilgili olarak "Komisyon'dan Avrupa Konseyi'ne Beyaz Kitap" başlıklı raporunu Avrupa Konseyi'ne (zirve) sundu.⁵³

Aynı tarihte, sınır kontrollerinin kaldırılmasına ilişkin Schengen Antlaşması; Belçika, Almanya, Fransa, Lüksemburg ve Hollanda tarafından Schengen'de (Lüksemburg) imzalandı.

Komisyon'un iç pazarın oluşumu ile ilgili Beyaz Kitap'ı 28-29 Haziran 1985'te Milano'da (İtalya) toplanan Avrupa Konseyi'ndeki devlet ve hükümet başkanları zirvesinde onaylandı. Zirvede, bu konuda yapılacak kurumsal reform için Hükümetlerarası Konferans toplanması kararlaştırıldı.⁵⁴

Beyaz Kitap olarak bilinen rapor ile; Avrupa Topluluğu'na üye ülkeler arasında iç sınırlardan tamamen arındırılmış gerçek bir Topluluk iç pazarının 1992 yılı sonuna kadar oluşturulması amacıyla mal, hizmet, kişi ve sermayenin serbest dolaşımı önündeki;

- Fiziki engellerin (Topluluk iç sınırında kişiye uygulanan pasaport, bagaj ve polis kontrolleri ile mallara uygulanan sayısal kısıtlamalar; bunların zaman alması, maliyetleri yükselterek rekabet gücünü olumsuz etkilemesidir.),

⁵¹ Canbolat, **Uluslararası Sistem Avrupa Birliği**, s.93-94.

⁵² Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği İle İlişkiler Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s.76-77.

⁵³ Karluk, **a.g.e.**, s.45.

⁵⁴ Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği İle İlişkiler Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 80.

- Teknik engellerin (Malların, kişilerin, hizmetlerin, sermayenin serbest dolaşımını engelleyen üye ülkelerin farklı milli standartlarıdır.),

- Mali engellerin (Üye ülkelerin katma değer vergisi, özel tüketim vergisi gibi dolaylı vergileme sistemleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanan engellerdir.) kaldırılmasına yönelik 300 civarında yasa önerisi (sonra 279'a düşürülmüştür) hazırlanmış, iç pazar oluşumu doğrultusunda kaydedilen ilerlemeleri ölçmek için de; her bir yasa önerisinin Komisyon tarafından Konsey'e sunulduğu ve Konsey tarafından kabul edilişi ile ilgili bir takvim belirlenmiştir.

Avrupa Toplulukları Komisyonu, Beyaz Kitap'tan sonra; 26 Mayıs 1986, 11 Mayıs 1987, 21 Mart 1988, 20 Haziran 1989 ve 28 Mart 1990 tarihlerinde olmak üzere her yıl iç pazarın oluşum sürecindeki ilerlemeleri gösteren beş rapor daha yayınlanmıştır.⁵⁵

İç pazarın oluşumu açısından en az Beyaz Kitap kadar önem taşıyan bir başka belge de Avrupa Tek Senedi (ATS) dir.

2-4 Aralık 1985 tarihinde Lüksembourg'daki Avrupa Konseyi Zirvesi'nde, on üye devlet; Avrupa entegrasyon sürecinin canlandırılması konusunda Roma Antlaşması'nda değişiklik yapılması ve bir Avrupa Tek Senedi hazırlanması konusunda anlaşmaya vardılar.

Roma Antlaşması'na değişiklik getiren ATS; 17-28 Şubat 1986 tarihleri arasında Lüksemburg ve Lahey'de imzalandı.

29-30 Haziran 1987'de Brüksel'de yapılan Avrupa Konseyi Zirvesi'nde; ATS ile ilgili bildirim çeşitli yönleri ele alındıktan sonra 1 Temmuz 1987 tarihinde Avrupa Tek Senedi yürürlüğe girdi.

4-5 Aralık 1987'de Kopenhag'da yapılan Avrupa Konseyi Zirvesi'nde, ATS'nin uygulamaya geçirilmesi kapsamında öngörülen planın çeşitli açılardan incelenmesine Şubat 1988'de devam edilmesi yönünde karar alınmıştır.

11-13 Şubat 1988'de Brüksel'de yapılan Avrupa Konseyi Zirvesi'nde de; "Tek Senet: Yeni Bir Avrupa Perspektifi" dosyası ile ilgili konuların tamamı üzerinde anlaşma sağlandı.⁵⁶

⁵⁵ Karluk, a.g.e., s. 43-45.

⁵⁶ Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği İle İlişkiler Genel Müdürlüğü, a.g.e., s.81-86.

Avrupa Toplulukları'nı kuran Roma Antlaşması, genişleyen Topluluğun sağlıklı işlemesi açısından yetersiz kalmıştır. Roma Antlaşması, Avrupa Tek Senedi'nde düzenlenen maddeler ile Topluluğun ihtiyaçlarına uygun hale getirilmiştir.

Bu kapsamda, ATS ile birlikte aşağıda belirtilen düzenlemeler ve değişiklikler yapılmıştır;

• **Avrupa Tek Pazarı'nın (iç pazar) tamamlanması ve ekonomik bütünleşme ile ilgili düzenlemeler;**

Roma Antlaşması'nın 236'ncı maddesine dayanılarak, Avrupa Tek Senedi ile iç pazarın 31 Aralık 1992'ye kadar tamamlanmasının hukuki yapısı ve sürükleyici gücü oluşturulmuştur.

Avrupa Tek Senedi; Roma Antlaşması'nın 8A, 8B ve 8C (ATS; madde 13,14,15) maddelerini değiştirerek iç pazarın tanımını yapmış, pazarın kuruluşu ile ilgili prensipleri düzenlemiştir.⁵⁷

ATS'nin 13'üncü maddesinde; Topluluğun amacının 31 Aralık 1992 tarihinde sona erecek dönem içerisinde Avrupa Tek Pazarı'nın (iç pazar) aşamalı olarak kuruluşunu sağlamak olduğu ifade edilmiş ve Tek Pazar'ın; "Mal ve hizmetlerin, insan gücü ve sermayenin serbest dolaşımına kavuşturulduğu iç sınırlardan arındırılmış bir alan" olduğunun tanımı yapılmıştır. ATS'nin 14 ve 15'inci maddelerinde ise; Komisyon'dan belirli tarihten önce bu tarihe kadar olan gelişmeler hakkında Konsey'e rapor sunması istenmiştir.⁵⁸

• **Konseyde nitelikli çoğunlukla karar alma ilkesi kapsamında bazı konularda yapılan değişiklikler;**

Belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi maksadıyla Konsey tarafından alınan kararlarda oybirliği şartı;

- Tam üyelik,
- Mali Konular,
- Kişilerin serbest dolaşımı,
- Üye ülkelerde çalışanların hak ve çıkarları,

⁵⁷ Karluk, a.g.e., s. 46.

⁵⁸ Dura-Atik, a.g.e., s. 47-48.

konuları dışında kalan alanlarda kaldırılarak “nitelikli çoğunluk” kuralı getirilmiştir.⁵⁹

Roma Antlaşması'nın iç pazar, sosyal politika, ekonomik ve sosyal birleşme, araştırma ve teknolojik gelişme ve çevre ile ilgili konularını içeren ilgili maddeleri üzerinde; ATS ile yapılan değişikliklerle, artık Konsey'e bu konularda da “nitelikli çoğunluk”la karar alma yolu açılmıştır.⁶⁰

Burada hedeflenen amaç, genişleyen Toplulukta Konsey tarafından alınacak kararlarda; oybirliği yönetimi yerine, kolay olmasa da nitelikli çoğunluk yöntemini kullanarak Topluluğun karar alma sürecini daha hızlı bir şekilde etkinleştirmektir.

• **Avrupa Parlamentosu ve Konsey arasında yeni bir işbirliği sürecinin başlatılması ve Avrupa Parlamentosu'nun Topluluk mevzuatının yaratılmasındaki etkinliğinin artırılması;**

Her iki topluluk organı arasındaki işbirliği; iç pazarın sorgulanması, sosyal, siyasal, ekonomik ve sosyal birleşme, araştırma ve teknolojik gelişme üzerinedir.

• **Avrupa Parlamentosu'nun görev alanının genişletilmesi, yetkilerinin artırılması,**

Tek Senet Parlamento'nun Konsey üzerindeki yetkilerini artırmıştır. Buna göre, Konsey bazı konularda Parlamento ile işbirliği içerisinde bulunacak, bazı konularda Parlamento'nun onayını alacaktır.

Konsey, işçilerin serbest dolaşımı konusunda Parlamento ile işbirliği içinde bulunacak, tam üyelik başvurularında ise Parlamento'nun mutlak çoğunluğunun onayını olacaktır.⁶¹

ATS ile getirilen değişiklikler kapsamında;

Roma Antlaşması'nın 237'inci maddesi kapsamındaki, Topluluğun genişletilmesi ve 238'inci maddesi kapsamındaki ortaklık antlaşmaları konularında; Konsey'e kesin karar almadan önce, Parlamento'nun görüşünü alması şartı getirilmiştir.⁶²

• **Dış Politika konusunda Avrupa işbirliğinin sağlanması;**

⁵⁹ Dura-Atik, **a.g.e.**, s. 46.

⁶⁰ Karluk, **a.g.e.**, s. 53.

⁶¹ Dura-Atik, **a.g.e.**, s. 47.

⁶² Karluk, **a.g.e.**, s. 52.

ATS'nin Roma Antlaşması'na getirdiği düzenlemeler kapsamında; Topluluk üyelerinin Avrupa'nın dış politikasının oluşturulması ve uygulanmasında ortaklaşa hareketlerinin teşvik edilmesini (md. 30/1) gündeme getirilmiştir. Bunun için danışma ve enformasyon hükümleri belirlenmiştir. Bu konuda ortak amaç ve ilkeler geliştirilecektir. Üye ülkelerin Dışişleri Bakanları ile bir Komisyon üyesi; Avrupa Siyasi İşbirliği konusunda yılda 4 defa toplanacaktır. Konsey Başkanı ve Komisyon uygulamalardan sorumludur. Bu ortak politika; uluslararası konferans ve kuruluşlarla olan ilişkilerde de izlenecektir.

Tek Senet, siyasi işbirliği konusunda bir Başkanlık yaratmış ve Konsey'e liderlik eden ülkenin bunu gerçekleştirmesini benimsemiştir. Üç üyenin talebi üzerine Siyasi Komite (gerekirse bakanlar) talebin yapıldığı andan itibaren 48 saat içinde toplanacaktır. Brüksel'de başkanlığa yardım edecek bir sekreteryaya kurulacaktır.⁶³

Söz konusu senedin 30'uncu maddesinin 4'üncü paragrafı; Avrupa Parlamentosu'nun dış politika alanında Avrupa işbirliğine katılmasını öngörmektedir (Yüksek akit taraftarlar Avrupa Parlamentosu'nun Avrupa Siyasal İşbirliği'ne etkin bir biçimde katılmasını sağlar).

Bu amaçla Başkanlık, Avrupa Siyasal İşbirliği çerçevesinde incelenen dış politika ile ilgili konularda Avrupa Parlamentosu'nu düzenli olarak bilgilendirir ve Avrupa Parlamentosu'nun görüşlerini bu çalışmalarda gereği gibi dikkate alınmasını sağlar.

Avrupa Siyasal İşbirliği çerçevesi içinde; Parlamento'nun dış politika alanında görüşlerini bildirmesi ve bu görüşlerin Avrupa Siyasal İşbirliği (Kurulu) tarafından dikkatle gözetileceğinin belirtilmiş olması; Parlamento'nun ulusal parlamentolara benzeme yönünde ve onların üstünde bir adım daha ilerlemesini göstermektedir.⁶⁴

Genel olarak özetlersek, ATS ile altı yeni alanda yeni hedeflere ulaşılması amaçlanmıştır. Bunlar;

- Sınırların serbest bir pazar içerisinde kaldırılarak mal, hizmet ve sermaye gibi üç alanda serbest dolaşımın sağlanması,
- Ekonomik ve sosyal bütünleşmenin gerçekleştirilmesi,
- İşçilerin sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi,
- Çevrenin korunması,

⁶³ Karluk, a.g.e., s. 53.

⁶⁴ Canbolat, **Uluslararası Sistem Avrupa Birliği**, s.95.

- Araştırma ve teknolojik gelişmelerin hızlandırılması,
- Ekonomik ve parasal birliğin sağlanmasıdır.

ATS'nin getirdiği uygulamalar kapsamında üye ülkelerin sınırlarını birbirlerine açmalarından dolayı başlıca dört yararın gerçekleşmesi beklenmektedir.

- Tüm tarife ve tarife dışı engellerin kaldırılmasından doğan kazançlar,
- Optimum işletme büyüklüklerinin oluşturulması dolayısıyla ölçek ekonomilerine sağladığı yararlar,
- Rekabetin artması ile tekel karlarının azalmasından ortaya çıkan tüketicilere ilişkin faydalar,
- Toplam üretimi etkileyen engellerin kaldırılması sayesinde ekonomide meydana gelecek refah artışları.⁶⁵

1988 yılında, Paola Cecchini Tek Pazar'dan beklenen yukarıdaki yararları mikro ekonomik açıdan beklenen kazançlar olarak analiz etmiştir. Paola Cecchini ayrıca;

- Topluluğun hasılasındaki artışı,
- Tüketici genel fiyatlarındaki düşmeyi,
- Topluluktaki toplam istihdam artışını,
- Topluluğun Dış Ticaret dengesindeki iyileşmeyi,

makro ekonomik açıdan beklenen kazançlar olarak ATS'ne ait uygulamaların sağladığı imkanları ortaya koyan bir rapor hazırlamıştır.

Ayrıca, Avrupa Komisyonu; ileriki tarihte, Tek Pazar'ın onuncu yılı sonunda, 1997'de, elde edilen kazançları ortaya koyan bir araştırma raporu hazırlamıştır. Araştırmada elde edilen bulgular; makroekonomik faydalar, tüketicilere sağlanan faydalar ve işletmelere sağlanan faydalar başlıkları altında toplanmıştır.⁶⁶

Bu kapsamda, tek para birimi EURO'nun uygulamaya geçeceği 1 Ocak 1999 tarihine kadar; Tek Pazar'ın işleyişini iyileştirmek için gerekli olan öncelikli eylemlerin ayrıntılarını içeren ve 4 Haziran 1997 tarihindeki Avrupa Komisyonu toplantısında kabul edilen eylem planının hazırlanmasında⁶⁷; Avrupa Komisyonu'nun bu araştırma raporundan faydalandığı değerlendirilmektedir.

⁶⁵ Karluk, a.g.e., s. 53.

⁶⁶ Dura-Atik, a.g.e., s. 48-49.

⁶⁷ Karluk, a.g.e., s. 54.

2.7. MAASTRİCHT ANLAŞMASI (AVRUPA BİRLİĞİ ANTLAŞMASI)

AET'nin dördüncü kurucu antlaşması, "AB'nin Tarihsel Gelişimi (1951-1995)" konulu bu tezin son antlaşması olması ve "üç sütun teorisi"nin birinci sütunu kapsamında daha önceki AKÇT, AET ve EURATOM ile ilgili antlaşmaların daha sağlam temellere oturtularak geliştirilmesi ve Topluluk mevzuatına ilave diğer yenilikler getirmesi, "Avrupa Birliğini Kuran Antlaşma" olması nedeniyle Maastricht Antlaşması daha kapsamlı incelenmiştir.

2.7.1. Maastricht Antlaşması'na Götüren Süreç

Topluluğu Maastricht Antlaşmasına götüren üç önemli neden vardır.

Bunlardan ilki, Avrupa'nın bütünleştirilmesi kapsamında; Avrupa Toplulukları'nın kurumsal ve siyasal bakımdan yeniden canlandırılmasına yönelik 1980'lerin ortalarından sonra başlatılan girişimlerdir. Akabinde, Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra iki Almanya'nın 3 Kasım 1990'da birden birleşmesi, merkezi ve doğu Avrupa ülkelerinin Sovyet denetiminden kurtularak demokratikleşmeleri, Aralık 1991'de Sovyetler Birliği'nin çözülmesi Avrupa'nın siyasi yapısını baştan aşağı etkilemiştir. Üye ülkeler arasında ekonomik ve siyasal bütünleşmeleri içeren Avrupa Tek Senedi böylece yetersiz kalmıştır. Avrupa'da meydana gelen bu gelişmeler karşısında, Topluluğa üye devletler ileri derecede bütünleşme için siyasal baskılarını artırmaya başlamışlardır.

İkincisi, 1980'lerin ortalarında Avrupa Toplulukları'nın ekonomisi istikrarlı ve önemli gelişmelere sahne olduysa da; Tek Pazar'ın tanımlanması için mali ve sosyal koordinasyona ihtiyaç duyulduğu üye ülkeler tarafından belirtiliyordu. Böylece, ekonomik ve mali birlik alanında **Hükümetlerarası Konferans** gerçekleştirilmesi fikri doğdu.

Üçüncüsü ise, üye ülke vatandaşlarının gelinen aşamadan memnun olmamaları, daha başarılı sonuçlar veren bir bütünleşmeden yana tavır koyarak hükümetlerine kamuoyu baskısı yaratmalarındır.⁶⁸

⁶⁸ Bozkurt- Özcan-Köktaş, a.g.e. s.25-26.

2.7.2. Maastricht Anlaşması'nın Oluşumu

Maastricht Anlaşmasını oluşturan ilkeler, 1991 yılı boyunca süren topluluk üyesi ülkelerin katıldığı hükümetler arası konferanslarda belirlenmiştir. Bunlardan biri Ekonomik ve Parasal Birlik (EPB), diğeri siyasi birliktir. Hükümetlerarası Konferanslar, hukuki açıdan; üye devletlerarasında yapılan çok taraflı müzakereler şeklinde gerçekleştirilmiş, Avrupa'da bütünleşmenin ilerlemesi doğrultusunda ulusal çıkarlar arasında uzlaşma noktaları belirlenmeye çalışılmıştır. 1984 yılında Altiero Spinelli'nin girişimiyle Avrupa Parlamentosu'nda kabul edilen **Avrupa Birliği Projesi** bir yana bırakılırsa, Avrupa Birliği'nin gelişmesi konusunda en önemli unsur Başkan Delors'un önderliğindeki "**Topluluklar Komisyonu**" olmuştur.⁶⁹

10 Şubat 1991 tarihinde kabul edilen ve 7 Şubat 1992 tarihinde AB'ne üye ülkelerin Dışişleri ve Maliye Bakanları tarafından imzalanan Maastricht Antlaşması, 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anılan Antlaşma; tek bir Avrupa parasının hayata geçirilmesinin takvim ve koşullarını saptamıştır. Antlaşma da ayrıca, Avrupa Toplulukları'nın bundan sonra da **Avrupa Topluluğu** olarak anılması, ancak Antlaşma ile başlatılan politik entegrasyon süreci vurgulanmak istenildiğinde, söz konusu kavramın **Avrupa Birliği** olarak ifade edilmesi kararlaştırılmıştır. Avrupa Birliği Antlaşması olarak da anılan Maastricht Antlaşması, **dördüncü kurucu antlaşma** olarak kabul edilmektedir.⁷⁰

2.7.3. Maastricht Antlaşması Metninin Yapısı

Antlaşma metni, bir yönden Roma ve Paris Antlaşmaları'nda mevcut hükümlerde yapılan değişiklikleri, diğeryandan eklenen yeni bölümleri ve hükümleri içermektedir.

Anlaşma DİBACE'sinde;

- 1. Başlık; A-F maddeleri; Bu ilk altı madde de antlaşmanın bir tür özetini veren genel hükümler yer almaktadır. Burada, Avrupa Birliği'nin; bu antlaşma ile getirilen politikalar ve işbirliği türleriyle mükemmelleştirilmiş

⁶⁹Ömer Bozkurt, **Maastricht Antlaşması ve Avrupa Bütünleşmesi**, Amme İdaresi Dergisi Cilt 26, Sayı 1, Ankara, 1993, s. 9-10.

⁷⁰Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s.9-13.

Avrupa Toplulukları üzerine kurulduğu belirtilmekte, tek paraya kavuşacak ekonomik ve parasal birlik, ortak bir savunma politikası ve dış politika, Avrupa Birliği yurttaşlığı, adalet ve içişleri alanında işbirliği saptanmakta, ilk kez ATS de yer almış olan Avrupa Kurulu'na (Zirve) birliğin genel siyasi yönelişini saptama ve gerekli ivmeyi kazandırma görevi vermektedir.

- II. Başlık, G Maddesi; 86. Fıkra ile AET Antlaşmasının yeniden düzenlenmesini,
- III. Başlık, H Maddesi; 21 fıkra ile AKÇT Antlaşmasının yeniden düzenlenmesini,
- IV. Başlık, I Maddesi; 29 fıkra ile EURATOM Antlaşmasının yeniden düzenlemesini içermektedir.
- V. Başlık, J Maddeleri (J1-J11); İlk kez ATS ile 1987 de ortaya konulan dış politika alanında Avrupa Birliği'ne ait hükümleri ortadan kaldırmakta, yerine Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'na ilişkin hükümleri getirmektedir.
- VI Başlık, K Maddeleri (K1-K9); 9 madde ile adalet ve içişleri alanında işbirliği süreci düzenlenmektedir.⁷¹ Bunlar; iltica politikası, kişilerin serbest dolaşımı, Avrupa Birliği'nin dış sınırlarının korunması, göç politikası, uyuşturucu bağımlılığı ve uluslar arası sahtecilikle mücadele, üye devletlerarasında adli, gümrük ve polis yetkilileri arasında işbirliğini yapmayı kapsar.⁷²
- VII Başlık, L-S Maddeleri; son hükümleri içermektedir.

2.7.4. Maastricht Anlaşması'nın Amaçları

Maastrich anlaşmasından sonra topluluğun amaçlarını şöyle sıralayabiliriz.

- Dengeli ve sürdürülebilir ekonomik ve sosyal ilerlemeyi sağlamak, bunun için özellikle iç sınırlardan arındırılmış bir alan yaratmak, ekonomik ve

⁷¹ Ö.Bozkurt, **a.g.m.**, s. 10-11.

⁷² Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 29.

sosyal kaynaşmayı güçlendirmek ve sonunda tek para birimini içerecek ekonomik ve parasal birliği kurmak.

- Ortak bir dış politika ve güvenlik politikası uygulayarak sonunda ortak bir savunma politikası oluşturmak ve bu konuda Avrupa Birliği'nin uluslararası alana kendi kimliği ile çıkmasını sağlamak.
- Avrupa Birliği yurttaşlığı ile; üye devletlerde yaşayanların hak ve çıkarlarının daha güçlü biçimde korunmasını sağlamak.
- Adalet ve işişlerinde daha sıkı işbirliğini geliştirmek.
- Topluluk müktesabatını eksiksiz muhafaza etmek ve geliştirmek.⁷³

2.7.5. Maastricht Anlaşması'nın Getirdiği Değişiklikler ve Yenilikler

2.7.5.1. Üç Sütun Teorisi

Maastricht Anlaşmasının ortaya çıkardığı Avrupa Birliği'nin temelini Avrupa Toplulukları oluşturmasına rağmen; Avrupa Birliği üç sütun üzerine oturtulmuştur. Avrupa Birliği; mevcut olan AKÇT, AET ve EURATOM'u ortadan kaldırıp onların yerine geçmemiş, aksine üç topluluğun oluşturduğu sütun ve ilave iki yeni sütun üzerine kurulmuştur. Buna **üç sütun teorisi** denir.⁷⁴

Bu sütunlar;

1. Sütun; Topluluk kurumları olan ve ilgili politikalarını yürüten AKÇT, AET ve EURATOM'un daha sağlam temellere oturtulması, bunlara ilave olarak ekonomik ve parasal birlik (EPB) konuları eklenmiştir.

2. Sütun; Üye devletler arasında ortak bir dış politika ve güvenlik politikası (ODGP) üzerinde işbirliğinin gerçekleştirilmesi belirtilmiştir. Bu politika ile, Avrupa Birliği; kendi savunmasını sağlamada Batı Avrupa Birliği'nin güçlendirilmesini, ilaveten dış politikasını NATO ile birlikte yürütmeyi ilke edinmiştir. ODGP ile ilgili bilgiler tezin 3. bölümünde açıklanmıştır.

⁷³ Aynı yer.

⁷⁴ Tekinalp/Tekinalp, **Avrupa Birliği Hukuku**, Beta Yayınları, 2 Baskı, İstanbul, 2000, s. 15.

3. Sütun; Adalet ve içişleri konusunda üye devletler arasında işbirliğinin gerçekleştirilmesi belirtilmiştir.⁷⁵

2.7.5.2. Avrupa Vatandaşlığı Hakkı

Maastricht antlaşmasına göre AB vatandaşlığını kazanabilmek için üye devlet vatandaşlığına sahip bulunmak (bağımlılık ilkesi) gerekli ve yeterlidir. Bu antlaşmanın md 17(1)'in ikinci cümlesinde “Birlik vatandaşlığı, ulusal vatandaşlığı tanımlar, fakat onun yerine geçmez” şeklinde ifade edilmiştir. Bu ilke, AB vatandaşlığının; bağımsız nitelikte olmadığını, ulusal vatandaşlıktan soyutlanmış birlik vatandaşlığının mümkün olmadığını, yani sadece AB vatandaşlığına sahip olunamayacağını göstermektedir.⁷⁶

AB vatandaşlığı ile kişilere;

- Üye ülkeler arasında serbestçe dolaşma ve başka ülkeye yerleşme hakkı (md. 18)
- Başka ülkelerde yaşayanlara, yerel ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ev sahibi ülke vatandaşları ile aynı koşullarda aday olma ve oy kullanma hakkı. (Md. 19)
- AB vatandaşı olan bir kişinin yaşadığı veya bulunduğu ülkede; kendi ülkesinin diplomatik temsilcisi yoksa, o ülkedeki herhangi bir üye ülkenin diplomatik veya konsolosluk korumasından yararlanma hakkı (m. 20). Bu hak tüzel kişileri de kapsar.
- Toplulukla ilgili gerçek ve tüzel kişilerin doğrudan menfi etkilendiği durumlarda, Avrupa Parlamentosu Ombudsmanı'na başvuru hakkı getirilmiştir.⁷⁷

⁷⁵ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 29-30.

⁷⁶ Tekinalp/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 21.

⁷⁷ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 31

2.7.5.3. Ekonomik ve Parasal Birlik

Maastricht Antlaşmasının 105-109 uncu maddeleri para politikasını düzenlemektedir. Para politikasının temel hedefi fiyat istikrarını sağlamaktır.⁷⁸

Para birliğinin 1999 sonuna kadar üç aşamada gerçekleştirilmesi öngörülmüştür.

- 1990-1993 yıllarını kapsayan ilk aşamadan itibaren, ülkeler parasal politikalarında uyumlaştırma kriterlerine uygun tedbirlerini almışlar, Avrupa Merkez Bankası (AMB) etrafında bağımsız ulusal merkez bankalarından oluşan sistemi kurmuşlardır.

- Ekonomik ve parasal birliğin 1994-1998 yıllarını kapsayan ikinci aşaması 1 Ocak 1994'te başlamıştır. İlk iş olarak; üçüncü aşama için gerekli koşulları oluşturmak için merkezi Frankfurt'ta bulunan Avrupa Para Enstitüsünü (APE) kurulmuştur. APE; bir yandan milli merkez bankalar arasındaki işbirliğini güçlendirmek, diğer taraftan üye ülkelerin para politikalarını koordine etmek ve Avrupa Para Sistemi (European Monetary System-EMS)'nin işleyişini denetlemek, ECU'nun kullanımı ve banknot haline getirilmesi hazırlıklarını devam ettirmek, danışmanlık yapmak, özellikle yılda bir defa üçüncü aşamaya geçişle ilgili çalışmalar hakkında Avrupa Konseyi'ne rapor sunmak, üçüncü aşama için AMBS'nin ve tek para biriminin oluşturulması için gerekli hazırlıkları yapmakla görevlendirilmiştir.

- Ekonomik parasal birliğin 1996 yılı sonundaki üçüncü aşamasına geçilip geçilmeyeceğine hükümetlerarası konferanslarda alınan kararlar ışığında yapılan değerlendirmeler ile karar verilecek, bundan sonra parasal birliğin ileriki aşamalarında, 1999 tarihinden itibaren; 11 üye ülke EURO olarak adlandırılacak ortak parayı; kaydı değer olarak ulusal paralarının yanında 31.12.2002 tarihine kadar kullanacak ve bu tarihten sonra EURO'nun madeni para ve banknot olarak tedavüle çıkması sağlanacaktır.⁷⁹

⁷⁸ İrfan Kaya Ülger, **Avrupa Birliğinin ABC'si**, Sinemis Yayınları, Ankara, 2003, s.39.

⁷⁹ Tekinalp/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 18-20

2.7.5.4. Eğitim ve Yetiştirme Alanındaki Yeni Düzenlemeler

Evvelce, Roma Antlaşması'nda; Avrupa Sosyal fonu (ASF) çerçevesinde mesleki eğitim ve işçilerin yeniden eğitimi konusunda hükümler vardı.

Maastricht Antlaşmasınının 126 ve 127 nci maddeleri, eğitim, mesleki yetiştirme ve gençlik başlıkları altında yeniden düzenlenmiştir. Buna göre Avrupa Birliği;

- Yüksek nitelikli eğitimin gelişmesine katkıda bulunacak,
- Bunun için üye devletler arasındaki işbirliğini destekleyecek,
- Gerekirse öğretimin içeriği ve eğitim sisteminin örgütlenmesi kapsamında dil ve kültür farklılıklarına bütünüyle saygılı kalarak üye ülkelerin faaliyetlerini destekleyecek,
- Öğrenci ve öğretmenlerin coğrafi hareketliğini eğitim kurumları arasında kolaylaştıracaktır.⁸⁰

2.7.5.5. Kültür Alanındaki Yeni Düzenlemeler

Maastricht Antlaşmasınının yeni 128. maddesi, kültür alanına bazı hükümler getirmektedir. Buna göre, Avrupa Birliği; ortak kültürel mirası vurgularken ulusal ve bölgesel çeşitliliğe saygı göstererek üye devletlerin kültürlerinin gelişimine katkıda bulunur ve bu konudaki faaliyetlerine destek olur.

- Avrupa halklarının tarih ve kültürlerinin daha iyi öğrenilmesi ve yayılması,
 - Avrupa çapında önemli kültürel mirasın saklanması ve korunması,
 - Ticari olmayan kültürel değişimlerin, sanatsal ve edebi eserlerin yaratılması;
- bu konuda Avrupa Birliği faaliyetlerinin yöneleceği alanlar belirtilmiştir.⁸¹

2.7.5.6. Kalkınmada İşbirliği

Maastricht Antlaşması, kalkınmada işbirliğine ait alandaki AB politikasının; aynı alandaki üye devletlerin politikalarını tamamladığını belirterek, bu politikanın

⁸⁰ Ö. Bozkurt, **a.g.m.**, s.14.

⁸¹ **Aynı Yer.**

kalkınmakta olan ülkelerde; sürekli bir ekonomik ve toplumsal kalkınmayı, bu ülkelerin dünya ekonomisiyle bütünleşmelerini, bu ülkelerde fakirlikle mücadeleyi desteklemeye yöneleceği hükmünü getirmektedir.⁸²

2.7.5.7. Adalet ve İçişleri Alanında İşbirliği

Bu alandaki faaliyetlerde, üye devletler; özellikle kişilerin serbest dolaşımı açısından, bazı alanların kendilerini ortaklaşa ilgilendirdiğini kabul etmektedirler. Bunlar şunlardır.

- Sığınma politikası.
- Topluluğun dış sınırlarından kişilerin geçişine ve bu geçişlerin denetimine ilişkin kurallar.
- AB'nin üçüncü ülke uyruklarına uygulayacağı göç politikası.
- Zehirleyici madde alışkanlığı ile mücadele.
- Uluslararası boyutta kaçakçılıkla mücadele.
- Medeni hukuk alanında adli işbirliği.
- Ceza hukuku alanında adli işbirliği.
- Gümrük konusunda işbirliği.
- Birlik ölçeğinde, EUROPOL (Avrupa Polis Örgütü) bünyesinde bir bilgi alışveriş sistemi kurulması, gerekiyorsa gümrük işbirliğinin bazı yönleri de dahil, terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı ve diğer önemli uluslar arası suçların önlenmesi ve bunlarla mücadele için polis işbirliği (md. K.1).⁸³

2.7.5.8. Tüketicinin Korunması

Roma Antlaşması'nda tüketiciyi koruyan hüküm bulunmamaktadır. AET'de tüketicinin korunmasında en önemli adım 1972 Paris Zirvesi'nde alınmış, yayınlanan bildiride ekonomik gelişmenin temel amacının hayat seviyesini yükseltmek olduğu

⁸² a.g.m., s. 15

⁸³ a.g.m., s. 17-18

bildirilmiştir. Daha sonra 1975’de “Tüketiciyi Korumaya Yönelik Eylem Programı” kabul edilmiş, 1981 yılında benzer ikinci eylem planı da kabul edilmiştir. 7 Şubat 1992’de kabul edilen Maastricht Antlaşması’nın 129/a maddesi ile tüketicilerin korunması belirli bir şekilde korunması öngörülmüştür.

1993’de iç pazarın tamamlanması ile birlikte tüm malların AB içinde dolaşımı fiili olarak serbest hale gelmiştir. İç pazarın oluşumu, tüketicilerin korunmasında en önemli fiili aşamayı simgelemektedir.⁸⁴

2.7.5.9. Trans-Avrupa Şebekeleri

Daha önceki antlaşmalarda, Avrupa’daki ortak ulaştırma politikası;

- Üye devletlerin topraklarından geçen uluslararası taşımalarda ortak kuralların tesisini,
- Ülke yurttaşı olmayan taşımacıların iç taşımalarda görev almalarını,
- Navlun fiyatları türünden düzenlemeleri kapsamaktaydı.

Maastricht Antlaşması ile, Avrupa Birliği’nin; iç sınırları kaldırılmış bir ekonomik alanda Trans-Avrupa şebekelerinin fiziki yapısına artık müdahalesi söz konusu olacaktır. Maastricht Antlaşması’nın 129 B/1-2 maddesi gereğince, AB; ulaştırma, haberleşme ve enerji altyapı alanlarında Trans-Avrupa ağlarının kurulmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunmayı üstlenmekte, bu amaçla ulusal sistemlerin birbirine bağlanmasını ve birlikte işleyebilirliklerini kolaylaştırmayı hedeflemektedir.

Bunu gerçekleştirmek için, AB; Maastricht Antlaşması’nın 129 C maddesi kapsamında, bir yandan ortak çıkarlara hizmet eden hedef ve öncelikleri belirleyecek, diğer taraftan üye devletlerin bu tür profilleri için mali çabalarını destekleyecek, bir süre sonra kurulacak **Uyum Fonu** kanalıyla üye ülkelerin ulaştırma altyapısının finansmanına katılacaktır.⁸⁵

⁸⁴ Ülger, **a.g.e.**, s.50-51.

⁸⁵ Ö. Bozkurt, **a.g.m.**, s. 15

2.7.5.10. Yeni Örgütsel Düzenlemeler

Maastricht Anlaşmasıyla topluluğun örgütsel yapısında aşağıdaki bazı değişikliklere gidilmiştir.

İlk olarak Hesap Divanı (Sayıştay); Maastricht Anlaşması ile birlikte Avrupa Parlamentosu, Konseyi, Komisyonu ve Adalet Divanı'na ilaveten Topluluk kurumlarının beşinci organı olmuştur. Bu, üye devletlerden bazılarının AB'nin faaliyetleri üzerinde daha etkin bir denetim istediğinin bir sonucudur.

Ayrıca, Konsey ve Komisyon'a yardımcı olmak üzere bir Bölgeler Komitesi kurulmaktadır.

Avrupa vatandaşları için; bireysel ve tüzel olarak AB'nin kurumları ve yönetimi hakkında şikayette bulunma olanağı sağlayan bir ombudsman sistemi kurulmuş, Avrupa Parlamentosu seçildikten sonra kendi görev süresi boyunca bir ombudsmanın atanmasını sağlamıştır.

Diğer yeni örgütsel yapı unsurlarından bir de Adalet ve İçişleri Alanında işbirliği ile ilgili kurulan **Eşgüdüm Komitesi**'dir. Bu komite, Avrupa Konseyi veya kendi tarafından; üye devletlerin ortak ilgi alanına giren konuda Avrupa Konseyi çalışmaları için hazırlık yapmakla görevlidir.

Maastricht Antlaşması ile AB Komisyonu'nda da bazı değişiklikler olmuştur. Komisyon'un Başkan Yardımcıları'nın sayısı azaltılmakta (6 dan 1 veya 2'ye indirilmekte), Komisyon'un görev süresi beş yıla çıkarılarak Parlamento'nun görev süresiyle uyumlaştırılmaktadır. Bu konudaki en önemli değişiklik Komisyon'un başkan ve üyelerinin atanmasında Parlamento'ya verilen yetkilerdir. Bu kapsamda, önce üye devletlerin hükümetleri; aralarında anlaşarak Komisyon Başkanlığı'na atamayı öngördükleri kişiyi Parlamento'ya danıştıktan sonra belirleyecekler, ardından hükümetler tarafından belirlenmiş Başkan'a danışarak Komisyon'a atayacakları diğer üyeleri belirleyeceklerdir. Böylece, Başkan ve üyeler bir bütün halinde Parlamento'nun onayına tabi olacaklardır.⁸⁶

⁸⁶ a.g.m., s. 19-21.

2.7.5.11. Parlamento'nun Yeni Yetkileri ve Karar Alma Usullerinde Değişiklikler

Maastricht Antlaşması ile yetkilerinde önemli artış olan kurum Avrupa Parlamentosu'dur.

AET Antlaşmasının kendisine verdiği oylama ve denetim yetkilerine sahip olan Parlamento, Maastricht Antlaşması'nın kendisine tanıdığı ilave yetkilerle; kural koymaya katılma, mevzuatın yaratılmasında "yasamaya" katılma şeklinde bu yetkilerini kullanacaktır.

Parlamento'nun; Ombudsmanı, Komisyon Başkanı'nı ve üyelerini atamasında elde ettiği yeni yetkilerine bir önceki maddede değinilmiştir.

Maastricht Anlaşması ile; bir yandan Konsey-Parlamento işbirliği ile düzenlenen alanlar genişletilmekte, diğer yandan da Konsey-Parlamento ile birlikte karar alma usulü tesis edilmektedir.

Ayrıca Parlamento, Komisyon'dan; antlaşmaların tatbik edilebilmesi kapsamında gerekli gördüğü konularda AB mevzuatı yaratılması için teklif hazırlanmasını isteyebilecek yetkiye kavuşmuştur. Böyle, Parlamento; yasamaya katılmanın yanında, girişim talebinde bulunma yetkisini de elde etmiştir.

Maastricht Antlaşması kapsamında Parlamento'ya sağlanan, Konsey-Parlamento ortak karar alma usulü kapsamında, Parlamento Konsey'in kural koyma yetkisini belli koşullarda kesin olarak sınırlamakta, paylaşabilmekte, diğer yandan Konsey'in kendi iradesine uymadığı durumlarda oybirliği ile karar alarak AB içindeki yerini güçlendirmektedir.

Bu Anlaşma ile Parlamento'ya sağlanan diğer bir yenilik, ODGP konusunda Topluluk Konseyi'ne soru sorma ve tavsiyede bulunma yetkileri verilmesidir.

Böylece Maastricht Anlaşması sayesinde Parlamento'nun yetkileri artırılmış, Avrupa Birliği düzeyindeki "demokratik açık" biraz daha kapatılmış sayılmaktadır.⁸⁷

⁸⁷ a.g.m., s. 21-23.

2.7.5.12. İnsan ve Azınlık Haklarındaki Düzenlemeler

Maastricht Antlaşmasının F(2) maddesi gereğinde; insan hakları Avrupa Birliği Hukuku'nun genel ilkesi olarak kabul edilmiş ve üye ülkelerin ortak anayasal geleneklerinden kaynaklandığı hali ile insan haklarına saygı gösterileceği belirtilmiştir.

İnsan ve azınlık hakları soyut bir kavram olarak ele alınmakta, bunlara Avrupa Birliği vatandaşlarının hakları gözü ile bakılmaktadır.⁸⁸

2.7.5.13. İkame Etme Prensibi (Subsidiarity)

Subsidiarity (ikame etme) ilkesi, esas olarak kararların vatandaşa en yakın yönetsel düzlemde alınması ilkesidir.⁸⁹

Bu kelimenin sıfat olarak anlamı; bir kişiyi, kurumu güçlendirmeye yarayan, ona destek ve yardımcı olan; yerel, yedek, ikincil kavramlarla özdeştir.

Bu ilke, AET bünyesinde 1970 yılında ortaya çıkmasına rağmen, ancak Maastricht anlaşması ile Avrupa Birliği Hukuku içerisinde tam anlamıyla kendine yer bulmuştur.⁹⁰

Maastricht Antlaşması'yla eklenen ve Subsidiarity İlkesi'ni tanımlayan Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın 3B maddesinin 2 ve 3'ncü maddeleri aşağıdadır.

- Topluluk, münhasıran kendi yetkisine girmeyen alanlarda, Subsidiarity İlkesi'ne uygun olarak; tasarlanan eylemin hedefleri üye devletler tarafından yeterince gerçekleştirilemeyecekse, tasarlanan eylemin boyutları ve sonuçları Topluluk düzeyinde daha iyi gerçekleştirilebilecekse müdahalede bulunur.
- Topululuğun hedefi, bu Antlaşma'nın hedeflerine ulaşmak için gerekli olan düzeyi aşamaz.

Hedeflerin yeterli bir biçimde üye ülkeler tarafında gerçekleştirilebilmelerinin belirgin bir ölçüsünün olmaması, hangi eylem hedeflerinin hangi düzlemde

⁸⁸ Tekinalp/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 20.

⁸⁹ Ö. Bozkurt, **a.g.m.**, s. 23.

⁹⁰ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 32.

(Topluluk veya üye devlet düzenlerinde) en etkin sonucu vereceği, genel alan ile bölgesel ya da yerel alan arasındaki ayırımın nereden geçtiği konularından dolayı bu ilkenin yeterince açık sayılmadığı ve alışılmadık kadar esnek olduğu söylenebilir.⁹¹

2.7.5.14. Sanayi Alanında Yapılan Düzenlemeler

Maastricht Anlaşması'ndan önce, Avrupa Toplulukları'nda doğrudan sanayi alanına ilişkin hükümler yoktu. Sanayi konusu, “rekabet” ve “devlet yardımlarının” denetimi başlıkları altında ele alınmaktaydı.

Maastricht Antlaşmasınının 130 uncu maddesi kapsamında, Topluluk ve üye devletler; Topluluk sanayisinin rekabeti için gerekli şartların sağlanmasını gözetlemekle görevlendirilmiştir. Bu çerçevede;

- Sanayinin yapısal değişikliklere uyumunun hızlandırılması,
- KOBİ'ler başta olmak üzere tüm sanayi ve topluluk işletmelerinin desteklenmesi,
- İşletmeler arası işbirliğine uygun ortamların hazırlanması,
- Teknolojik yeniliklerin, araştırma ve kalkınma faaliyetlerinin ve sanayi potansiyelinin harekete geçirilmesi için teşvikler verilmesi gündemdeki yerlerini almıştır.⁹²

Sonuç olarak Maastricht Antlaşması ile Topluluğun derinliği hissedilir biçimde artmakta, eylem alanı genişlemektedir.

Evvelce üye devletler düzeyinde Topluluk tarafından korunan ve kollanan demokratik yapı, bu kez uluslararası düzeyde korunur ve kollanır hale geldi. Üstelik Avrupa Parlamentosu'nun da Avrupa Konseyi karşısındaki yetkileri, öncesine göre daha da artırılarak; uluslararası düzeydeki demokratik açık biraz daha kapatılmış oldu. AB kurumlarında; Bölgeler Komitesi, Hesap Divanı (Sayıştay), Ombudsman, Eşgüdüm Komitesi gibi yeni kurumlar yerlerini yasal olarak aldılar.

⁹¹ Ö. Bozkurt, **a.g.m.**, s. 19-20.

⁹² Ülger, **a.g.e.**, s.46.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AVRUPA BİRLİĞİ'NE GİDEN SÜREÇTE ORTAK POLİTİKALAR

Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye ülkeler, entegrasyona geçişi kolaylaştırabilmek amacı ile ortak politikalar geliştirmişlerdir. Bu konudaki esaslar Roma Antlaşması ile ortaya koyulmuştur. Üye ülkeler, ortak politika uygulamalarında bir takım egemenlik haklarını devretmeyi kabul etmek zorunda kalmışlardır.

Üye ülkeler, bir anlamda ortak politikaları benimseyerek; uluslar üstü hukuk kurallarının geçerli olduğunu kabul etmişlerdir⁹³

Bu bölüm içerisinde ortaya koyulmaya çalışılan ve AB'nin tarihsel gelişimi içerisindeki ortak politikalarından önemli olanları;

Ortak Tarım Politikası, Ortak Rekabet Politikası, Ortak Sanayi Politikası, Ortak Enerji Politikası, Ortak Sosyal Politika, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası vb. olarak nitelendirilebilir.

Tarım ağırlık bir ülke olmamız ve Avrupa Birliği Tam Üyelik Müzakereleri'nde, karşımıza çıkacak en ciddi konulardan biri olacağından hareketle; Ortak Tarım Politikası'nın (OTP) tarihsel gelişimine daha geniş değinilmiştir.

3.1. ORTAK TARIM POLİTİKASI

25 Mart 1957 tarihinde AET'yi kuran Roma Antlaşması'nın 38 ile 47 nci maddeleri, OTP'ye ilişkin hükümleri içerir.⁹⁴

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin tarım politikalarının; gerek ekonomik gerek siyasi anlamda ortak bir çerçevede yönetilmesi esasına dayanan Ortak Tarım Politikası (OTP), AET'nin ilk ortak politikasıdır. Halen Birlik bütçesinin yarısını oluşturan OTP'nin, Avrupa Birliği'nin en önemli politikalarından biri olduğunu

⁹³ a.g.e., s.38.

⁹⁴ a.g.e., s.42.

söylemek mümkündür. Tarım giderleri, Topluluk bütçesinin % 45'ini oluşturmaktadır.⁹⁵

Bu kapsamda, AB'nin ortak politikalarının tarihsel gelişimine ışık tutması ve Türkiye'yi müzakere sürecinde etkileyebileceği düşünülerek OTP ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan kıtlığın yarattığı endişenin yanı sıra, savaş sonrasında AET aktif nüfusunun çok önemli bir bölümünü oluşturan tarım sektörü çalışanlarının gelir düzeyinin korunması ve üye ülkelerin ulusal tarım politikaları arasındaki derin farklılıkların giderilmesi gerekliliği; Topluluğu ortak bir tarım politikası oluşturmaya yöneltmiştir.

Tüm bu etkenlerinin bir araya gelmesi ile üye ülkeler tarafından gerekliliğine karar verilen ve Roma Antlaşması'nın⁹⁶ 3847. maddeleriyle (Amsterdam Antlaşması'yla yeni 3238. maddeler) yasal çerçevesi belirlenen OTP, 1962 yılında ilk ortak piyasa düzeninin oluşturulması ile resmen hayata geçirilmiştir.⁹⁷

Ortak Tarım Politikası'nın amaçları 33. maddede;

- Teknik ilerlemenin özendirilmesi, tarımsal üretimin rasyonelleştirilmesi ve üretim faktörlerinin, özellikle işgücünün optimal kullanımının ve verimliliğin artırılması,
- Tarımsal nüfusun yaşam düzeyinin, özellikle tarımda çalışanların gelirinin artırılması yoluyla yükseltilmesi,
- Piyasalarda istikrar sağlanması,
- Düzenli bir ürün arzının garanti altına alınması,
- Tarım ürünlerinin tüketicilere uygun fiyatlarla ulaştırılmasının sağlanması olarak sıralanmıştır.

OTP, üç temel ilke üzerine yapılanmıştır;

- **Tek Pazar ilkesi**; üye ülkelerde tarım ürünlerinin serbest dolaşımını engelleyen tüm kısıtlamaların kaldırılarak bir Tek Pazar oluşturulmasını öngörmekte, bunun için ortak fiyat ve rekabet kurallarını, üye ülkelerde

⁹⁵ www.ikv.org.tr/sozluk.2php?ID=1280

⁹⁶ **Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşma (Roma Antlaşması)**, Çev.ve Der.,Haluk Günüşur,Barış Çam Matbaacılık, Ankara 1988

⁹⁷ www.deltur.cec.eu.int/abtarim.trf

istikrarlı bir döviz kurunu ve dış pazarlara karşı sınırlarda ortak bir korumayı gerektirmektedir.

- **Topluluk tercihi ilkesi**; Birlik içinde üretilen ürünlere öncelik tanınmasını amaçlamakta, bunun için AB tarım ürünlerinin ithalata karşı korunmasını, ihracatının ise sübvansede edilmesini gerektirmektedir.
- **Ortak mali sorumluluk ilkesi**; OTP'ye ilişkin tüm harcamaların Birlik üyeleri tarafından ortaklaşa üstlenilmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda Nisan 1962'de AB bütçesinde Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (FEOGA) oluşturulmuştur.⁹⁸

3.1.1. Karar Mekanizması

Ortak Tarım Politikası'nın karar alma sürecinde, Birlik; üye devletler üzerinde diğer politikalarda olmadığı kadar yetki sahibidir. Bu çerçevede OTP'nin fiyat ve pazar mekanizmalarının belirlenmesi, tümüyle Birliğin yetkisindedir.

Karar alma sürecinde, Komisyon; yasa taslaklarını hazırlamanın yanı sıra, piyasaların denetlenmesi ve gerekli yasa değişikliklerinin yapılmasından sorumludur. Konsey, Komisyon'un kendisine iletmiş yasa tasarıları üzerine karar almadan önce Parlamento'ya danışmaktadır. OTP'ye ilişkin zorunlu harcamaların miktar ve içeriğinin belirlenmesinde ise son söz Konsey'e aittir.⁹⁹

3.1.2. Ortak Piyasa Düzenlemeleri

OTP'nin temelinde, ürün bazında belirlenen Ortak Piyasa Düzenlemeleri bulunmaktadır. Genel olarak, tüm ortak piyasa düzenlemeleri; ortak bir fiyat sistemini esas almaktadır. Bu sistem; iç piyasada destek, dış rekabete karşı ise koruma mekanizmalarıyla sürdürülmekte, ancak kullanılan koruma mekanizmaları üründen ürüne farklılık göstermektedir. Ortak Piyasa Düzenlemeleri üç kategoride incelenebilir:

⁹⁸ www.turkab/abk/ab02kurulus.htm

⁹⁹ Cihan Dura-Hariye Atik, **Avrupa Birliği Gümrük Birliği ve Türkiye**, Nobel Yayınları, Ankara, 2003, s.262.

- **İç piyasada müdahale, dış kaynaklı rekabete karşı koruma düzenlemeleri:** Fiyatların belirli bir seviyenin altına inmesini engellemek amacıyla Topluluğun müdahale kurumları tarafından yapılan müdahale alımları ve düşük fiyatlı yabancı ürünlere karşı uygulanan ithalat vergileri ya da ihracat iadelerini kapsamaktadır.
- **Dış rekabete karşı koruma düzenlemeleri:** Düşük fiyatlı yabancı ürünlere karşı oluşturulan bu mekanizmada esasen gümrük vergileri, fiyatların belirli bir düzeyin altına inmesi durumunda ise ek vergiler tahsil edilmektedir.
- **Ürünlere doğrudan destek sağlayan düzenlemeler:** Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) gereğince dış rekabete karşı korunamayan ürünler ile üretimi uzmanlık gerektiren ve bazı bölgelerin tek geçim kaynağını oluşturan ürünler için üreticilere yapılan doğrudan yardımları kapsamaktadır.¹⁰⁰

3.1.3. Pazar ve Fiyat Mekanizmaları

Tarım ürünleri fiyatlarının düşmesini ve üreticilerin gelir düzeyinin azalmasını engellemek amacıyla; 1962 yılından bu yana Ortak Piyasa Düzenlemeleri kapsamında yer alan ürünler için her yıl ortak fiyatlar saptanmaktadır. Fiyatların düşmesi durumunda pazara müdahale edilmesi ve aradaki farkın desteklerle Birlik bütçesinden karşılanması, OTP'nin pazar ve fiyat mekanizmasının temelini oluşturmaktadır.

İç Piyasaya Yönelik Ortak Fiyat Politikası; hedef ve müdahale fiyatları ile sağlanmaktadır.

- **Hedef fiyat,** üreticilerin gelir düzeyini en makul seviyede tutacak tavan fiyatı saptayarak, tüketicilerin de aşırı fiyat artışlarından korunmasını sağlamak amacıyla oluşturulan fiyattır.
- **Müdahale fiyatı** ise, fiyatların hedef fiyat altına düşmesi halinde üreticilere sağlanan en düşük garanti seviyesini ifade eden taban fiyattır.

¹⁰⁰ a.g.e., s.265.

Dış Piyasaya Yönelik Fiyat Politikaları, ithalat ve ihracata göre değişmektedir.

- İthalat politikası kapsamında DTÖ Tarım Anlaşması'yla belirlenen tarife üst sınırları çerçevesinde gümrük vergileri alınmaktadır.
- İhracat politikası kapsamında ise Birliğin genellikle dünya fiyatları üzerinde olan yüksek fiyatlı tarım ürünlerinde ihracatın teşvik edilmesi amacıyla dünya fiyatları ile müdahale fiyatları arasındaki fark ihracat iadesi (restitution) adlı prim ile ihracatçılara ödenmektedir. Dünya fiyatlarının AB fiyatlarından yüksek olduğu nadir durumlarda ise, ihracatçılardan aradaki fark oranında vergi alınmaktadır.

Belirtilen fiyat politikalarının yanı sıra OTP reformları kapsamında gerçekleştirilen fiyat indirimleri ve getirilen çeşitli kısıtlamalara paralel olarak çiftçilerin gelir düzeyi Doğrudan Ödemeler kapsamında da desteklenmektedir.¹⁰¹

3.1.4. Yapısal Politikalar

AB'ne üye ülkelerin tarım sektörleri arasında coğrafi koşullar, tarım sektöründe faaliyet gösterenlerin nitelikleri, kullandıkları yöntemler gibi pek çok noktada önemli ölçüde farklılıkların bulunması sebebiyle, OTP'nin pazar ve fiyat mekanizmaları; üye ülkeler üzerinde aynı etkiyi yaratamamıştır. Bu durum, AB'nin, söz konusu farklılıkların giderilmesine yönelik yapısal politikalar oluşturmaya neden olmuştur.

İlk yapısal politikalar, 1970'li yıllarda bölgesel ve sektörel farklılıkların giderilmesi amacıyla gerçekleştirilen düzenlemelerdir. 1980'li yıllarda; birden fazla sektörü içeren "bütünleştirilmiş kalkınma programları" kapsamında çok boyutlu politikalar geliştirilmiş; aynı yıllarda Avrupa kamuoyunda çevre bilincinin artması ile birlikte çevre unsuru vurgulanmaya başlamıştır. Söz konusu girişimler, AB'nin yapısal fonları kapsamında desteklenmiştir.

1987 yılındaki Avrupa Tek Senedi çerçevesinde, 1992 yılı sonuna dek bir Tek Pazar oluşturma hedefi; bölgeler arası gelişme düzeyi farklılıklarının giderilmesini

¹⁰¹ a.g.e., s.266-269.

öncelikli bir politika haline getirmiştir. Bu bağlamda, Roma Antlaşması'na; "Ekonomik ve Sosyal Bütünleşme" başlıklı yeni bir bölüm eklenmiştir (madde 130a, Amsterdam Antlaşması ile madde 158). Bu gelişme ile AB'nin yapısal politikaları yeniden gözden geçirilmiş ve tarımsal alanda uygulanan yapısal fonlar kapsamlı bir biçimde değiştirilmiştir. 1992 yılında, Maastricht Antlaşması ile birlikte; Roma Antlaşması'nın ekonomik ve sosyal bütünleşme hedeflerine kırsal bölgelerin durumunun iyileştirilmesi bölümü de eklenmiş, böylece kırsal kalkınma politikasının yasal temeli güçlendirilmiştir.¹⁰²

OTP Reformları başlığı altında, Gündem 2000 çerçevesinde, yapısal fonların ve bu kapsamda kırsal kalkınma politikasının bir kez daha yenilenmesi gündeme gelmiştir. Yapısal fonların hedefleri üçe indirilmiş, artık destekten yararlanmayacak olan bölgelere ise geçiş yardımının verilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca, Topluluk Girişimleri kapsamında; kırsal kalkınmaya yönelik olarak kullanılan LEADER girişiminin de sürdürülmesi kararlaştırılmıştır.

3.1.5. Finansman Mekanizması

OTP uygulamalarının desteklenmesi için temel kaynak, finansmanı AET bütçesinden karşılanan Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu'dur (FEOGA). 4 Nisan 1967 tarihinde oluşturulan ve Birlik bütçesinin yaklaşık yarısına karşılık gelen FEOGA, farklı amaçlarda kullanılan "Garanti" ve "Yönlendirme" adlı iki bölümden meydana gelmektedir.

FEOGA bütçesinin yaklaşık %90'ını oluşturan **Garanti Bölümü**; Ortak Piyasa Düzenlemeleri çerçevesindeki fiyat ve pazar mekanizmaları ile ilgili tüm zorunlu harcamaların karşılanmasında kullanılmaktadır. FEOGA bütçesinin kalan %10'unu oluşturan **Yönlendirme Bölümü** ise; tarım sektöründe yapısal politikalara ilişkin önlemlerin tümü ve kırsal kalkınma tedbirlerinin bir kısmının finansmanında kullanılmaktadır. Yönlendirme bölümünü Garanti bölümünden ayıran temel fark, Yönlendirme bölümünde üye ülkeler ile AB'nin ortak finansman sağlamasıdır.¹⁰³

¹⁰² a.g.e., s.269.

¹⁰³Ebru Ekemen, **21.Yüzyılın Eşiğinde Avrupa Birliği'nde Ortak Tarım Politikası**, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, No:158, İstanbul, 1999.

Bölgeler arasındaki kalkınma farklılıklarını gidermeyi hedefleyen Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (FEDER); AB çapında mesleki eğitim, istihdam ve insan kaynaklarının geliştirilmesi amacıyla oluşturulan Avrupa Sosyal Fonu (ESF) ve kırsal kalkınmayı destekleyen faaliyetleri bütünleştirmeyi hedefleyen LEADER ise, OTP'nin özellikle yönlendirme bölümü finansmanına katkıda bulunan diğer fonlardır.

3.1.5.1. 1968-1989 Dönemi

OTP'ye ilişkin ilk reform çalışması; OTP ile ilgili sorunun, talebin arzı karşılayamaması olduğu yönündeki eleştiriyi dile getiren 1968 tarihli "Mansholt Planı"dır.¹⁰⁴

Arz talep dengesini sağlamak için; 5 milyon hektar arazinin ekilmemesi, 5 milyon çiftçinin üretimden vazgeçmesi ve küçük işletmelerin yerini büyük işletmelere bırakmasını öngören reform planı, başta Fransa olmak üzere üye ülkelerce eleştirilmiş ve kabul edilmemiştir. Ancak söz konusu taslak zaman içerisinde yumuşatılarak diğer reformlara temel oluşturmuştur.

1973 yılında Topluluğun genişlemesi, üretim artışını dengelemeyi ve bütçe harcamalarını azaltmayı hedefleyen dar kapsamlı bazı reformların gerçekleşmesine neden olmuştur. Reformlardan ilki, 1970'li yıllarda, öncelikle süt ürünleri sektöründe ürün fazlalığının mali yükünün üreticiyle paylaşılması düşüncesiyle uygulanmaya başlanan ve 1992 yılına kadar sürdürülen "**Ortak Sorumluluk Vergisi**"dir.

İkinci önemli reform, 1980'li yılların başında uygulanan "**Garanti Eşiği**"dir. Bu uygulamada, üretim fazlası olan ürünlerin; üretim hacmi, tahmini tüketim miktarı, ihracat potansiyeli gibi unsurları dikkate alınarak maksimum üretim eşiği saptanmış, eşiğin aşılması durumunda hedef veya müdahale fiyatının artış oranları sınırlandırılmış, ya da üreticilerin fazla ürünleri stoklamaları ve satış masraflarına üretim vergisi ile katılımları sağlanmıştır. Garanti eşiklerinin yüksek tutulması, eşiğin aşılması durumunda ise destek fiyatlarının son derece sınırlı miktarda ürün için kısıtlanması nedeniyle bu uygulama da istenen sonucu vermemiştir.

¹⁰⁴ www.deltur.cec.eu.int/abtarim.trf

1983 yılında FEOGA Garanti harcamalarının artması ve ürün stoklarının yükselmesi nedeniyle daha kapsamlı reformların yapılması gerekmiştir. Bu bağlamda, FEOGA Garanti harcamalarının %39'unu kapsayan süt ürünleri sektörüne yönelik kota uygulaması 1984 yılında yürürlüğe koyulmuştur. Uygulamanın başarılı sonuçlar vermesi nedeniyle ileriki yıllarda da sürdürülmesine karar verilmiştir.

1988 yılında sığır ve dana eti ile tahıllara yönelik harcamaların giderek artması, İspanya ve Portekiz'in üye olmasıyla Akdeniz menşeli ürünlerin bütçeye yük teşkil etmesi, Dünya'da tarım fiyatlarının düşmesi ve AET ihracat maliyetlerinin yükselmesi kapsamlı reformları gerektirmiştir. Bu bağlamda, öncelikle 1975-1988 yıllarında ortalama %7,5 yıllık artış gösteren FEOGA Garanti harcamalarının; 1992 yılına kadar yılda en fazla %1,9 oranında artması kararı alınmıştır. Bunun dışında bütçe kaynakları artırılmış, böylece OTP'nin AB bütçesindeki payının önemli oranda azaltılması hedeflenmiştir.

Bütçe disiplini kapsamında; ilişkin söz konusu sistemin aşırı üretim ile bozulmasını önlemek amacıyla arz talep dengesini sağlamaya yönelik bütçe dengeleyiciler oluşturulmuştur. Bu çerçevede en önemli bütçe dengeleme aracı olarak "Maksimum Garanti Edilmiş Miktar" ile her bir ürün için üretimin önceden saptanan eşiği aşması durumunda verilen desteğin otomatik olarak azaltılması öngörülmüştür. Ancak, Konsey'in; üretim eşiklerinin aşılması durumunda bütçenin dengelenmesi için gereken fiyat indiriminden kaçınması nedeniyle 1988 reformlarının etkisi zayıf olmuş, stok birikimi de engellenememiştir. Bununla birlikte, OTP'nin yapısını esnekleştiren bu reformlar; Garanti Fonu'nun FEOGA içindeki payını önemli ölçüde azaltmıştır.¹⁰⁵

3.1.5.2. 1990-1995 Dönemi

1980'li yıllardan itibaren, tarım ürünlerinde AB'nin ithalatçı konumdan ihracatçı konuma geçmesi ve OTP'nin korumacı yapısı; Birliğin 1963 yılında dahil olduğu GATT bünyesinde, başta ABD olmak üzere önemli tarım ihracatçısı ülkeler tarafından eleştirilere uğramasına hedef olmuştur. ABD, AB'nin ihracat kapasitesindeki artışın; rekabet gücünden değil, OTP kapsamındaki ihracat

¹⁰⁵ Dura-Atik, **a.g.e.**, s.274.

sübvansiyonlarından kaynaklandığını savunarak ihracata yönelik sübvansiyonlarını artırmıştır.

AB ile ABD'nin uyguladığı korumacı politikalar, dünya piyasalarında öncelikle tarım ürünleri ihracatçısı ülkelerin rekabet gücünü zayıflatmıştır. Bu noktada GATT çerçevesinde 1986 yılında başlatılan Uruguay Turu müzakerelerinde, ilk kez ulusal tarım politikalarının GATT sistemine uyumu tartışılmıştır. Bu müzakerelerde; dünya tarım ürünleri ticaretini engelleyecek ve söz konusu ürünlerin pazara girişini zorlaştıracak her türlü tarım sübvansiyonunun ortak kurallar çerçevesinde düzenlenmesi ve kademeli olarak kaldırılması şeklinde bir hedef saptanmıştır.¹⁰⁶

1990'lı yıllarda, bu gelişmelerin yanı sıra; çevre bilincinin de gelişerek bir baskı unsuru haline gelmesi de OTP'de yeni bir reformu gündeme getirmiştir. Özellikle 1993-2000 yılları için uygulamaya koyulan 5. Çevre Eylem Programı; AB'nin tüm politikalarının çevre koruma ile bütünleştirilmesi için bir çerçeve oluşturmuştur.¹⁰⁷

Bu kapsamda, 1992 yılında uygulamaya koyulan MacSharry reformları; OTP'nin işleyişinden kaynaklanan sorunların yanı sıra, dünya ticaretindeki bu gelişmeleri ve çevre unsurunu da dikkate alarak OTP'nin pazar ve fiyat mekanizmalarında önemli değişiklikler yaratmıştır. MacSharry reformları ile; OTP bütçesinde büyük yer tutan tahıllar ve sığır eti destek fiyatları önemli oranda indirilmiş, çiftçilerin gelirlerinde oluşan kayıp ise doğrudan yardım kapsamında "telafi edici vergiler" ile karşılanmıştır. Bu sistem, ayrıca bazı kapsamlı yapısal reformlarla desteklenmiştir. Bu çerçevede; temel hedefi ekonomik ve sosyal bütünleşmenin hızlandırılması, toprağın daha rasyonel kullanılması, böylece kırsal alanların dengeli kalkınmasının sağlanması olan ek tedbirler alınmış, daha önce uygulanan bazı önlemler ise süreklileştirilmiştir. Bu bağlamda; söz konusu ek tedbirlerle sağlanan destekler artırılmış, çevre koruma ve ormanlaştırmaya yönelik bazı girişimler üye ülkeler için zorunlu hale getirilmiştir.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Aynı yer.

¹⁰⁷ a.g.e., s.275.

¹⁰⁸ www.ordutb.org.tr/dokumanlar/AB%20ORTAK%20TARIM%20POLİTİKASI.doc

3.2. ORTAK REKABET POLİTİKASI

AB'nin, ekonomik felsefesinin ve politikasının temel taşlarından birisi serbest rekabettir. Bu nedenle, Roma Antlaşması'nın 81 ile 90'ıncı maddeleri; rekabet politikalarına ayrılmıştır.¹⁰⁹

AB'nin rekabet politikası dört alanda yoğunlaşmaktadır.

- Rekabeti sınırlayan anlaşmaların ve hakim durumun kötüye kullanılmasının ortadan kaldırılması.
- Şirketler arasındaki birleşmelerin kontrol edilmesi.
- Tekelci ekonomik sektörlerin özelleştirilmesi.
- Devlet yardımlarının izlenmesi.¹¹⁰

Rekabet politikasının temel amacı; tüketiciye kaliteli, ucuz mal ve hizmet sunmak, üreticiler arasında rekabet sağlayarak uluslar arası ticarete üçüncü ülkelere daha etkin, daha güçlü ve daha ileri ürünleri daha makul fiyatlarla satabilmektir.¹¹¹

Rekabet politikasının uygulanmasından Komisyon sorumludur. Komisyon'un verdiği herhangi bir karara, Adalet Divanı'nda itiraz edilme hakkı mevcuttur.¹¹²

3.3. ORTAK SANAYİ POLİTİKASI

1957 Roma Antlaşmasında ortak sanayi politikası ile ilgili herhangi bir hüküm mevcut değildir. AB'nin ilk sanayi politikası; 1970'de Komisyon tarafından ele alınmış ve 1973 yılında Bakanlar Konseyi sanayi politikasını açıklamıştır. 1980'li yıllara gelindiğinde; klasik sanayi dalları önemini kaybetmeye başlamıştır. 1992 Maastricht Antlaşmasının 130 ncu maddesi ile, AB ve üye devletler; Birliğin sanayinin gelişmesi ve rekabet gücünün artması için gerekli koşulları yaratmakla görevlendirilmiştir.¹¹³

¹⁰⁹ Treaties of Rome.

¹¹⁰ Ülger, **a.g.e.**, s. 40.

¹¹¹ Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Temsilciliği, **AB Rekabet Politikası**, Ankara, 2000, s.59.

¹¹² Dura-Atik, **a.g.e.**, s.279.

¹¹³ Treaty of Maastricht, Madde 130.

AB, Dünya'nın büyük sanayi ülkelerinin gerisinde kalmamak için, bu kapsamda **Avrupa Teknolojik İşbirliği Ajansı**'nı kurmuş, ajans değişik programları uygulamaya sokmuştur.

Ajans, başta küçük ve orta ölçekli sanayi (KOBİ) işletmeleri olmak üzere sanayi şirketlerine yardım etmektedir.¹¹⁴

Avrupa Birliği'nin sanayi politikası; bir yandan mevcut sanayi dallarının yeniden yapılanmasını sağlamak, diğer yandan ileri teknoloji gerektiren sanayi dallarını teşvik etmektedir.

İleri teknoloji dalındaki bazı projeler şunlardır.

- Avrupa İletişim Teknolojileri Programı (**ESPRIT**; European Strategic Programme for Information Technologies)
- Avrupa Haberleşme Teknolojileri Araştırma ve Geliştirme Programı (**RACE**; Research and Development in Advance Communication Technologies for Europe)
- Avrupa Sanayi Teknolojilerinde Temel Araştırma Programı (**BRİTE**; Basic Research in Industrial Technologies)
- Avrupa Ekonomik İşbirliği Ajansı (**EUREKA**; European Research Coordination Agency)¹¹⁵

3.4. ORTAK ENERJİ POLİTİKASI

Avrupa Toplulukları'nı kuran üç önemli antlaşmada da enerji konusunda hükümler mevcuttur. AET'de ilk enerji iç pazarı 1952 yılındaki AKÇT ile kurulmuş olan kömür pazarıdır.¹¹⁶ Ancak, AET gerçek enerji politikasını 1973 petrol krizinden sonra oluşturmuştur. 16 Eylül 1986 yılında Konsey, AET'nin kendi kendine yetecek kadar enerji üretmesini ve enerji politikasını belirlemiştir.

¹¹⁴ Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, **AB KOBİ Destek Politikası "ekonomik büyümenin motoru"** Ankara, 2002, s.2.

¹¹⁵ Ülger, **a.g.e.**, s. 47.

¹¹⁶ Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Temsilciliği, **AB Enerji Politikası**, Ankara, 2000, s.5.

Enerji ve çevre kirliliği konusunda, 1988’de enerji iç pazarı oluşturma, 1991 yılında Avrupa Enerji Şartı’nı, Aralık 1994 tarihinde AET ülkeleri ile Türkiye’nin de dahil olduğu 50 ülke imzalamışlardır.

Yapılan planlamaya göre; 2010 yılında yenilenebilir enerjinin toplam enerji kullanımındaki payı %15’e çıkarılacaktır.¹¹⁷

3.5. ORTAK SOSYAL POLİTİKA

AB’nin sosyal politikasının temelinde; üye ülkelerin sosyal politikalarında uyum sağlanması, çalışanların çalışma ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi, işçi-işveren arasında diyalogun oluşturulması gibi amaçları vardır.

Roma Antlaşması’nda sosyal politika ile ilgili çok sayıda madde vardır. Avrupa Toplulukları, 1974 yılında ilk sosyal eylem planını hazırlamıştır. Ancak, bu eylem planı dar kapsamda olmuştur. Avrupa Toplulukları’nın ortak sosyal politikasının belirlendiği tarih 1989 tarihinde kabul edilen “Avrupa Sosyal Şartı”nın kabul edildiği tarihtir. 1992 Maastricht Antlaşması ile bir sosyal protokol oluşturulmuştur. Bu Antlaşma ile Sosyal Fon yeniden tanımlanmıştır.¹¹⁸

1989’da kabul edilen Avrupa Birliği Sosyal şartı ile;

- Üye devlette çalışma,
- Adil ücret alma,
- Daha iyi yaşama, çalışma şartlarına sahip olma,
- Sosyal güvenlik,
- Örgütlenme ve toplu pazarlık,
- Mesleki eğitim,
- Kadın, erkek eşitliğinin aynı işleme tabi olması,
- Bilgilendirme, danışma, katılım,
- İşyeri sağlık ve güvenliği,

¹¹⁷ Dura-Atik, **a.g.e.** s.291.

¹¹⁸ Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Temsilciliği, **AB’de İstihdam ve Sosyal Politika**, Ankara, 2000, s.10.

- Çocukların, gençlerin korunması,
- Yaşlılara emeklilikten sonra düzenli yaşam sağlanması,
- Özürlüler için sosyal ve mesleki uyum sağlama hakları tanınmıştır.

1992’de imzalanan Maastrich Antlaşması’nın Ortak Sosyal Politikaya ilişkin protokolü; yukarıda belirtilen hakların genişletilmesiyle oluşturulmuştur.¹¹⁹

3.6. ORTAK DIŞ ve GÜVENLİK POLİTİKASI

AB’nin Ortak Dış Güvenlik Politikası (ODGP); teknik bakımdan başlangıçta hükümetler arası işbirliği boyutunda işlemeye başlamış, yani Topluluğun karar mekanizması dışında tutulmuştur.

7 Şubat 1992’de imzalanan Maastricht Antlaşması ile ODGP’nin sınırları, ATS’ne ilaveten; dış politikaya güvenliğin eklenmesi, J4 maddesi ile Topluluğun savunma alanında karar ve eylemlerini hazırlaması ve Batı Avrupa Birliğin’den istemesi kapsamında genişletilmiştir. Söz konusu anlaşmaya göre, Avrupa güvenliği ve savunması ile ilgili tüm konular, ODGP kapsamındadır. Anlaşmanın J.1. madde, 1. fıkrasında; ODGP’nin tanımı ve uygulamasının birlik ve üye devletler tarafından nasıl yerine getirileceği, J.1. madde, 2. fıkrasında ise; ODGP’nin amaçları sıralanmıştır.

Bunlar;

- Birliğin ortak değerlerini, temel çıkarlarını, bağımsızlığını korumak,
- Birlik ve üye devletlerin güvenliğini pekiştirmek,
- Birleşmiş Milletler Ana Sözleşmesi, Helsinki Nihai Senedi Hükümleri ve Paris Şartı amaçları ile uyumlu olarak uluslar arası barış ve güvenliği korumak,
- Uluslar arası işbirliğini güçlendirmek,
- Demokrasiyi, hukuk düzenini, insan haklarını, temel özgürlükleri geliştirmek ve pekiştirmektir.

¹¹⁹ Ülger, a.g.e., s. 49.

Maastricht Anlaşması'na göre, ODGP'sinde gündem belirleme; başlangıçta hükümetler arası yapılan danışma ve görüşmelerde şekillenmektedir. Bu süreçte temel aktör; devlet ve hükümet başkanlarından oluşan Avrupa Konseyi'dir. Zirve toplantılarına üye ülkelerin Dışişleri Bakanları ve Komisyon Başkanı da katılmakta, yılda 2 kere yapılmakta olan zirve toplantılarında ODGP'na yön verecek temel ve genel ilkeler belirlenmektedir.

ODGP sürecinde, kararlar; Bakanlar Konseyi tarafından alınmakta ve somut hale getirilmektedir. ODGP'de kararlarının oybirliği ile alınması genel kuraldır. Fakat, Maastricht Antlaşmasının J.3. madde, 2. fıkrasında belirtildiği gibi nitelikli çoğunluk ile de kararlar alınabileceği öngörülmektedir. Kararların uygulanmasından AB Dönem Başkanı sorumludur. ODGP'na giren uluslar arası anlaşmalar; AB Dönem Başkanı tarafından imzalanmakta, bu faaliyetlere Avrupa Komisyonu da destek vermekle yükümlüdür. Maastricht Antlaşması ile, savunmaya ilişkin hususların yerine getirilmesinin sorumluluğu **Batı Avrupa Birliği**'ne verilmiştir.¹²⁰

AB, diğer politikalarda olduğu gibi, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nda da ortak davranmak arzusundadır. Ancak, henüz tam anlamı ile böyle bir ortaklığın olduğu söylenilemez. Bunun nedeni de; ulusal çıkarlara sıkı sıkıya bağlı olan bir dış politikada tam anlamı ile ortak bir bütünleşmenin henüz gerçekleşmemiş olmasıdır. ODGP'nin etik bir şekilde hayata geçirilmesi, AB'ne üye devletlerin ortak tutum ve ortam eylemleri olarak adlandırılan hukuki araçları vasıtasıyla olacaktır.¹²¹

¹²⁰ Ülger, **a.g.e.**, s.53-55.

¹²¹ Çakmak, **a.g.e.**,s.63.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU'NDAN AVRUPA BİRLİĞİ'NE GENİŞLEME

4.1. BİRİNCİ GENİŞLEME: İNGİLTERE, İRLANDA ve DANİMARKA (1973)

Avrupa Toplulukları'nın kuruluşundan itibaren göstermiş oldukları başarılı gelişim; başlangıçta ATye girmek istemeyen ülkelerin, daha sonra Topluluklara üyelik başvurusunda bulunmalarına yol açmıştır. İngiltere Başbakanı Macmillan, AETye giriş müzakerelerine başlanacağını 31 Temmuz 1961'de ilan etmiş ve Roma Antlaşması'nın 237 nci maddesine göre İngiltere, başvurusunu yapmıştır. İngiltere Hükümeti, 3 Ağustos 1961 tarihinde Parlamento'dan müzakerelere başlama yetkisini almıştır. Yapılan oylamada İşçi Partisi çekimser kalırken. Liberal Parti destek vermiştir. 10 Ekim 1961'de AET ile İngiltere arasında katılma görüşmeleri başlamıştır. Görüşmelerin uzaması üzerine, 2-3 Haziran 1962'de Macmillan; De Gaulle'ü ziyaret ederek İngiltere'nin Avrupa'da bir birliğe inandığını, ABD'den bağımsız olarak eşit bir şekilde AET'ye katılmak istediğini açıklamıştır.

18-21 Aralık 1962 tarihlerinde Nassau'da Macmillan ile ABD Başkanı J. F. Kennedy bir araya gelerek nükleer silahlar konusunda bir anlaşma imzalamışlardır. Bu konuda Fransa'nın duyarlılığını bilen İngiltere. Anlaşmaya Fransa'nın da katılmasını istemiştir. Fakat bu gelişme, De Gaulle'ün kuşkularını gidermemiş ve Fransız Cumhurbaşkanı 14 Ocak 1963 tarihinde yaptığı basın toplantısında, tek taraflı olarak İngiltere'nin Roma Antlaşması'nın şartlarını uygulamaya istekli olmadığını belirtmiştir. De Gaulle'e göre en iyi çözüm, bir "ortaklık" (association) anlaşmasıdır. Böylece, De Gaulle, İngiltere'nin AET'ye girmesini veto etmiştir.¹²²

¹²² Karluk, a.g.e., s.13.

İngiltere, Avrupa Toplulukları'na ikinci başvurusunu 10 Mayıs 1967'de İrlanda ile beraber yapmış, akabinde 11 Mayıs 1967'de Danimarka'da Avrupa Toplulukları'na başvuruda bulunmuştu. Aynı yıl, 21 Temmuz 1967 tarihinde Norveç'te Avrupa Topluluğu'na başvurmuştur.

Fransa Cumhurbaşkanı de Gaulle; bu ülkelerin katılımlarını veto etmediğini, fakat İngiltere'nin Avrupa Toplulukları'na katılmasıyla Topluluğun yapısal bir değişikliğe uğrayacağını belirtmiştir. De Gaulle'e göre, İngilizlerin Topluluğa katılması; Avrupa Toplulukları'nın niteliğini değiştirerek bir serbest ticaret alanına dönmesine yol açacaktı. De Gaulle, 27 Kasım 1967'de yaptığı açıklamada İngiltere'nin ikinci başvurusunu da reddetmiştir.

İngiltere'nin tam üyeliğinin De Gaulle tarafından iki kez veto edilmesi, siyasi ve ekonomik olmak üzere iki nedene dayanmaktadır. Siyasi nedeni; General De Gaulle'ün II. Dünya Savaşı sırasında Alman işgaline karşı hazırladığı donanmanın İngilizler tarafından batırılmasının neden olduğu antipatik eğilim, ekonomik neden ise; Avrupa Toplulukları bütçesinin yeniden yapılandırılması aşamasında ülkeler arasında ortaya çıkan görüş ayrılıklarıdır.¹²³

Seçim kampanyasında De Gaulle'cü başkan adayı George Pompidou farklı bir çizgide seçim çalışmalarını yürütmüş ve seçimleri kazandığı takdirde İngiltere'nin Avrupa Toplulukları'na katılım müzakerelerini başlatacağını söylemiştir. Başkan seçildikten sonra, 22 Temmuz 1969'da yapılan Bakanlar Konseyi toplantısında, yıl sonu için bir zirve toplantısı çağrısı yapmış ve 1 Aralık 1969 La Haye Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Zirve öncesinde Avrupa Hıristiyan Demokrat Partileri bir araya gelerek; La Haye Zirvesi'nden, Avrupa'nın ekonomik ve siyasal birliğinin temelini atmasını istemişlerdir. La Haye Zirve'sinden sonra İngiltere, Avrupa Toplulukları'na katılma konusunda pek istekli davranmamıştır. 1967'de giriş için başvuran İşçi Partisi Hükümeti olaya sıcak bakmamıştır. Parti Başkanı Wilson, seçimleri öne alarak daha güçlü olarak iktidara gelmek isteyince, 1970 Haziran ayında seçimlere gitmiştir. Seçimi, beklentilerin ötesinde muhafazakarlar kazanmış ve onların kurduğu Edward Health Hükümeti'nde Avrupa Toplulukları'ndan yana olanlar çoğunluğu sağlamışlardır. Böylece, 30 Haziran 1970'te Lüksemburg'ta Avrupa Toplulukları'na

¹²³ Dura-Atik, a.g.e., s.207.

katılma müzakereleri başlamıştır. Görüşmeler, 23 Haziran 1971'de Lüksemburg'ta tamamlanmış ve beş yıllık bir "geçiş" süresi benimsenmiştir. 28 Ekim 1971'de Avam Kamarasında Avrupa Toplulukları'na giriş, 244 oya karşılık 356 oyla kabul edilmiş ve Katılım Anlaşması 22 Ocak 1972'de Brüksel'de imzalanmıştır.

İrlanda, Danimarka ve Norveç ile de benzer antlaşmalar imzalanarak Avrupa Toplulukları'na üye ülkelerin sayısı 6'dan 10'a yükselmiştir. 10 Mayıs 1972'de İrlanda'da yapılan halk oylamasında "evet" oyları büyük çoğunluk sağlamış, Danimarka'da 2 Ekim 1972'de yapılan halk oylamasında "evetler" küçük bir farkla öne çıkmıştır. Danimarka halkı, 18 Mayıs 1993 tarihinde yapılan ikinci halk oylamasında AB Antlaşması lehine oy kullanmıştır. Fakat Danimarka'lılar, 28 Eylül 2000'de tek para birimi EURO'ya geçiş için yapılan halk oylamasında ret oyu vermişlerdir. 25 Eylül 1972'de Norveç'teki halk oylamasında "hayır" oyları (%53) çoğunlukta idi. Bunun üzerine Norveç Hükümeti, 9 Ekim 1972'de katılımın onaylanmasına ilişkin yasayı Parlamento'ya sunmaktan vazgeçmiştir. Böylece, 1 Ocak 1973'te yürürlüğe giren Katılım Antlaşmaları ile Avrupa Toplulukları'na üye ülkelerin sayısı 6'dan 9'a yükselmiş ve Norveç Topluluğun dışında kalmıştır, İngiltere, İrlanda ve Danimarka'nın üyelikten doğabilecek yükümlülükleri; özellikle ticaretin serbestleştirilmesi ve mali katkılar konularında 5 yıllık bir "uyum dönemi"ni gerektirmiştir.¹²⁴

Avrupa Toplulukları'nın ilk genişlemesi, ekonomik gelişmesi belli seviyeye gelmiş ve birbirine yakın ülkelere oluştüğundan entegrasyon sürecinin başlangıçta sorunsuz olacağı düşünülmüştür.

Fakat, 1970'li yıllarda ortaya çıkan dolar ve petrol şoku gibi dünya ekonomisinde meydana gelen değişmeler; üye ülkelerin koruyucu politikalar izlemesine ve birbirleriyle olan ticareti azaltmasına yol açmış ve yeni üyelerin de katılımı ile birlikte sorunlar daha da ağırlaşmıştır. Diğer taraftan, Avrupa Toplulukları Kurumları'nın; çoğu kararlarını oybirliği ilkesi ile alınması, ilk genişleme ile üye ülke sayısının 6'dan 9'a çıkması ve çoğalması ile karar alma süreci daha yavaş işletmeye başlamıştır. Ayrıca, 1970'li yıllardaki Avrupa Toplulukları bütçesinin; ağırlıklı olarak ortak tarım politikasını finanse etmek amacıyla

¹²⁴ Karluk, a.g.e., s.14.

düzenlenmiş olması, İngiltere'nin diğer üye ülkelere nazaran ekonomisindeki tarım sektörünün payının düşük olması, buna karşılık Commonwealth ülkeleriyle yaptığı ithalattan alınan gümrük vergilerinin Avrupa Toplulukları bütçesine, özellikle ekonomisindeki tarım sektörünün payı yüksek olan üye devletlere katkı sağlaması; ortak gümrük tarifesi yoluyla önemli katkılar sağlayan İngiltere'yi bütçeden en az pay alan duruma düşürmüştür. Bu yüzden, İngiltere'nin Avrupa Toplulukları bütçesi ile ilgili eleştirileri ciddi tartışmalara neden olmuştur.

İngiltere'nin Avrupa Toplulukları içindeki federal eğilimlere karşı ulusal egemenliği tercih eden yaklaşımları da sorunların ağırlaşmasında etkili olmuştur.¹²⁵

4.2. İKİNCİ GENİŞLEME: YUNANİSTAN (1981)

Yunanistan, Roma Antlaşması'nın yürürlüğe girmesinden yaklaşık 1.5 yıl sonra; 8 Haziran 1959'da AET'ye "ortak üye" olmak için başvurmuştur. Bu ülke, bir Avrupa ülkesi olduğu için Roma Antlaşması'nın 237 nci maddesine göre AET'ye "üyelik", 238 nci maddesi uyarınca da "ortaklık" için başvuru hakkına sahip idi. Bu hakkını 238 nci madde çerçevesinde kullanarak, AET'ye giriş için ilk başvuruda bulunan ülke olmuştur. Yunanistan ile AET arasında ortaklık müzakerelerine 10 Eylül 1959 tarihinde başlanılmıştır. Yapılan görüşmelerden sonra Yunanistan ile AET arasında 9 Temmuz 1961'de Atina'da bir Ortaklık Anlaşması (Atina Anlaşması: Association Agreement) imzalanmıştır. 1 Kasım 1962'de yürürlüğe giren Atina Anlaşması ile Yunanistan, AET'ye 22 yıl sonra tam üye olabilecektir.¹²⁶

Yunanistan'da 21 Nisan 1967 tarihinde meydana gelen askeri darbe, bu ülkenin Toplulukla olan ilişkisini dondurmasına neden olmuştur. Yunanistan'da 20 Temmuz 1974'de Albaylar Cuntası'nın yönetimden düşmesi, ülkenin demokratik rejime geçişini hızlandırmış, Topluluk ile olan ilişkiler yeniden başlamıştır. Bu gelişmeler sonunda Yunanistan 12 Haziran 1975 tarihinde Topluluğa tam üyelik başvurusunda bulunmuştur. Yunanistan'ın bu başvurusu ile ilgili olarak, Komisyonun görüşü; ekonomik gerekçelerle olumsuz olmuştur.¹²⁷

¹²⁵ Dura-Atik, **a.g.e.**, s. 207-209.

¹²⁶ Karluk, **a.g.e.**, s. 15

¹²⁷ Dura-Atik, **a.g.e.**, s. 209.

Komasyon'un teknik açıdan hazırladığı olumsuz görüşü, Konsey'de 9 Şubat 1976da görüşülmüş ve siyasi tarafın ağır basması sonucunda olumlu yönde değiştirilmiştir. Batı karşıtı politikalar izleyen zamanın muhalefet partisi PASOK'ın iktidara gelme ihtimali Yunanistan'ın tam üyelik sürecini hızlandırmıştır. Görüşmeler, 27 Temmuz 1976'da başlamış ve 28 Mayıs 1979'da Atina'da Yunanistan'ın tam üyeliği ile ilgili Katılım Anlaşması imzalanmıştır. Böylece, Yunanistan, 1 Ocak 1981'den itibaren AT'nın 10 ncu üyesi olmuştur. Katılım Antlaşması, 5 yıllık bir "uyum dönemini" öngörmüş ve bu süre içinde gümrük tarifelerinin kaldırılması ve Topluluğun ortak gümrük tarifesine uyumun sağlanması amaçlanmıştır. Ondört üründe; geçiş dönemi boyunca kota uygulamasına devam edilmesi kabul edilmiş, serbest dolaşım hakkı ise 1988 de tanınmıştır.¹²⁸

Yunanistan'ın tam üyeliğinin yarattığı siyasi sorunlar; Albaylar Cuntası rejiminden kurtularak demokrasiye geçişin sağlanması, Kıbrıs ve Türkiye ile olan ilişkileri yüzünden her zaman ekonomik sorunlardan daha ağır basmıştır.

Yunanistan'ın ekonomik bakımdan tam üyelik için gerekli şartları taşımaması; nüfus ve yüzölçümü bakımından küçük olması nedeniyle tam üyelikten sonraki yıllarda çok fazla sorun yaratmamıştır. Fakat, Topluluk nezdinde Yunanistan'la ilgili ekonomik problemler 1990'lı yıllarda belirginleşmiştir. Komisyon ve Avrupa Para Enstitüsü tarafından yapılan değerlendirmelerde, Euro'ya geçiş için belirlenen kriterleri yerine getiremeyen tek ülkenin Yunanistan olduğu belirtilmiştir.¹²⁹

4.3. ÜÇÜNCÜ GENİŞLEME: İSPANYA ve PORTEKİZ (1986)

4.3.1. İspanya

İspanya, 1962 yılından itibaren Topluluklar ile bütünleşmeyi nihai hedef olarak benimsemiş ve bu amaçla etkin işbirliği için çaba harcamıştır. 1964-1970 yılları arasında Avrupa Toplulukları ile İspanya arasındaki görüşmeler, içeriği

¹²⁸ Karluk, **a.g.e.**, s. 16

¹²⁹ Dura-Atik, **a.g.e.**, s. 210

tamamen ticari nitelikte olan bir anlaşma üzerinde sürmüştür. 29 Haziran 1970'de, İspanya ile Topluluklar arasında Roma Antlaşması'nın 113 ncü maddesine göre Tercihli Ticaret Anlaşması imzalanmış ve bu Anlaşma 1 Ekim 1970'de yürürlüğe girmiştir.

İspanya, 20 Kasım 1975'te diktatör Franco'nun (Bahomonde Francisco Franco) ölümü sonucunda demokratik rejime yeniden geçince; Haziran 1977 seçimlerinden sonra 28 Temmuz 1977'de Avrupa Toplulukları'na tam üye olmak için başvurmuştur.¹³⁰

Bununla birlikte, tam üyelik müzakereleri; özellikle coğrafi büyüklüğü ve nüfusu nedeniyle İspanya bakımından çetin geçmiştir. O dönemde, İspanya'nın gelir yapısı; Avrupa Toplulukları ortalamasının çok gerisinde idi. Tam üyelik görüşmeleri bu nedenle birkaç kez kesilme noktasına gelmiş, bu güçlüklerin aşılmasında; İspanyolların tüm sosyo-ekonomik kesimlerinin Avrupa Toplulukları tam üyeliğine dört elle sarılmaları büyük rol oynamıştır.¹³¹

Konsey, 20 Eylül 1977 tarihinde; İspanya dosyasını Komisyon'a havale ederek Roma Antlaşması'nda öngörülen sürecin başlatılmasına karar vermiştir. 29 Kasım 1978'de; Komisyon olumlu görüş bildirerek kararını Konsey'e iletmiştir. Bunun üzerine, Konsey; 18 ve 19 Aralık 1978 tarihlerinde yaptığı oturumlarda Komisyon'un görüşlerini benimsemiştir. 5 Şubat 1979'da görüşmeler Brüksel'de açılmış, fiilen Kasım 1979'da başlamıştır. 12 Haziran 1985 tarihinde Madrid'te imzalanan Katılım Antlaşması ile; İspanya 1 Ocak 1986'da Avrupa Toplulukları'na tam üye olmuştur.

Katılım Antlaşması, 7 yıllık bir "uyum dönemi"ni öngörmüştür. İspanya bazı hassas ürünlerde 3 veya 4 yılda ithal kotalarını kaldırmayı kabul etmiştir. Buna karşılık, AT için hassas olan demir-çelik ve tekstil ürünlerinde; İspanya üç yıl gönüllü ihracat kısıtlaması uygulamasını taahhüt etmiştir. Tarım kesiminde ise 10 yıllık bir geçiş dönemi öngörülmüştür. Serbest dolaşım hakkı ise 1992'de elde edilmiştir.

¹³⁰ Karluk, **a.g.e.**, s. 16-17

¹³¹ Ülger, **a.g.e.**, s. 65.

AT içinde İspanya'nın destekçiliğini, Yunanistan'da olduğu gibi Valery Giscard d'Estaing yapmıştır.¹³²

İspanya'nın bir tarım ülkesi olması, OTP'nı doğrudan etkilemiş ve AT bütçesine yük getirmiştir.¹³³

4.3.2. Portekiz

Portekiz'de, 25 Nisan 1974'de; hükümeti devirerek işbaşına gelen Antonio Sebestiao Ribeiro Spinola istifa etmek zorunda kalmıştır. AT, yeni kurulan rejime kararlılık kazandırma politikası çerçevesinde bu ülkeye 150 milyon ECU'luk bir acil yardımda bulunmuştur. 27 Haziran 1974 tarihli AT-Portekiz Karma Komisyon toplantısında, Portekiz; Topluluklardan acil mali yardım istemiştir. Bunun üzerine, adı geçen ülkeye 20 Eylül 1976'da imzalanan Katma Protokol ile Ek Mali Protokol çerçevesinde ticari ayrıcalıklar tanınmış, yeni bir mali yardım yapılmış ve tarım alanında ödümler verilmiştir. Ayrıca, Portekiz'li göçmen işçilere bazı haklar tanınmıştır.¹³⁴

Portekiz'in Topluluğa katılma başvurusu, bu ülkede önemli kalkınma çabalarını ve ekonominin yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmıştır. Bu amaçla, AT'dan ek mali ve teknik yardım talebinde bulunulmuştur. 1972 Anlaşması ile, 1976 Katma Protokol gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiş, Tamamlayıcı Protokol 19 Aralık 1979'da imzalanmış ve 10 Ocak 1980'de yürürlüğe girmiştir. Bu Protokol, Portekiz sanayi için ek korunma önlemleri öngörmüştür. Ayrıca, 3 Aralık 1980'de taraflar arasında imzalanan ve 1 Ocak 1981 tarihinde yürürlüğe giren bir diğer Anlaşma ile, Portekiz'e katılım öncesi 275 milyon ECU tutarında ekonomik ve mali yardım yapılması kararlaştırılmıştır. 17 Ekim 1978'de başlayan görüşmeler 12 Haziran 1985 tarihinde Lizbon'da imzalanan Katılım Antlaşması ile sonuçlanmıştır. Böylece, Portekiz; 1 Ocak 1986'da Topluluğun tam üyesi olmuştur. Katılım

¹³² Karluk, a.g.e., s. 16-17

¹³³ Ülger, a.g.e., s. 66.

¹³⁴ Karluk, a.g.e., s. 17.

Antlaşması ile Portekiz'e 7 yıllık bir "uyum dönemi" süresi verilmiştir. Serbest dolaşım hakkı 1992'de elde edilmiştir.¹³⁵

Topluluğun İspanya ve Portekiz'in katılımıyla güneye doğru ikinci defa genişlemesi bazı tepkilere yol açmıştır. Genişlemeye taraf olmayanlar; AT'nın böylece serbest bir ticaret alanına dönüşeceğini, birlik ilkesinden uzaklaşacağını, niteliğinin değişeceğini savunuyor, birliğin coğrafi büyümeye feda edilmemesini belirtiyorlardı. Genişlemeden yana olanlar ise; AT'nın bir "Zenginler Kulübü" olmadığını kanıtlanacağını, büyümenin birliğin büyümesini geciktirmeyeceğini, Avrupa'da demokrasinin böylece daha da güçleneceğini savunuyorlardı.

İspanya ve Portekiz'in katılımı ile, AT'nın başlangıçtaki üye sayısının iki katına çıkması; oybirliği ile karar alınması sürecini güçleştirirken, bu ülkelerin ekonomilerindeki tarım sektörünün payının yüksek olması da Topluluğun OTP'nda uyum sorununu gündeme getirmiştir. Ortaya çıkan bu problemler nedeniyle; AT'nın genişleme politikasının yerini, derinleşme politikası almıştır.¹³⁶

4.4. İKİ ALMANYA'NIN BİRLEŞMESİ

23 Ekim 1955 tarihinde Saarland'ın Almanya'ya katılması sonucunda AKÇT'de Almanya'nın ağırlığı artmış idi.¹³⁷

AT'ları, iki Almanya'nın 3 Kasım 1990 tarihinde birleşmesiyle birlikte fiili bir genişlemeye maruz kalmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında Almanya ikiye bölünmüştü. 13 Ağustos 1961 tarihinde iki Almanya arasındaki sınırlar kapatılmış ve Berlin Duvarı'nın yapımına başlanmıştır. W. Churchill, bu duvarı "demirperde" olarak tanımlamış ve duvar iki blok arasındaki soğuk savaşın bir simgesi olmuştur. Yapılışından 28 yıl sonra, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki demokratikleşme hareketleri sonucunda; Berlin Duvarı 9 Kasım 1989'da yıkılmış ve iki Almanya duvarın ortadan kaldırılmasından bir yıl sonra, 3 Ekim 1990'da birleşmiştir. 1990 yılında AT'nın üye sayısı 12'den 13'e çıkmamıştır. Ama, AT organlarında Almanya'nın ağırlığı artmıştır. Avrupa Parlamento'sunda Almanya'nın milletvekili

¹³⁵ a.g.e., s. 18.

¹³⁶ Dura-Atik, a.g.e., s. 212-213.

¹³⁷ Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü, a.g.e., s.10.

sayısı 81'den 99'a ulaşırken; diğer üç büyük ülkenin parlamenter sayısı ancak 81'den 87'e yükselmiştir. Birleşme ile birlikte, Doğu Almanya "de facto" olarak gümrük birliğine girmiş ve bu ülkenin üçüncü ülkelerle ticaretinde Topluluk mevzuatı uygulanmaya başlanmıştır. Ayrıca, Doğu Almanya'nın Avrupa Yatırım Bankası kredilerinden ve yapısal fonlardan yararlanabilmesi de mümkün olmuştur. Birleşme, bütçeye mali yük getireceğinden. Komisyon tarafından hazırlanan 1991 ve 1992 bütçe tekliflerinde; taahhütler ve ödemeler fasıllarında artışlar öngörülmüştür. Birleşme maliyetinin % 80'ni, F. Almanya tarafından karşılanmıştır.¹³⁸

4.5. DÖRDÜNCÜ GENİŞLEME: AVUSTURYA, İSVEÇ ve FİNLANDIYA (1995)

Avusturya, 17 Temmuz 1989 tarihinde ATye katılmak için Konsey'e başvurmuştur. İlk aşamada, ülkenin 1955 yılından bu yana izlediği tarafsızlık politikası ve Anayasasında öngörülen bağımsızlık prensibi dolayısıyla; Avusturya'nın Topluluğun son hedefi olan siyasi birliğe katılamayacağı Belçika tarafından ileri sürülmüştür. Çünkü, Avusturya başvuru mektubunda, bağımsızlık konusuna değinerek; Roma Antlaşması'nın bağımsızlığa engel olmadığını belirtmiştir. Bunun üzerine, Belçika; başvurunun işleme konulmamasını istemiş ve Konsey Roma Antlaşması'nın 237 nci maddesinde öngörülen süreci hemen uygulayamamıştır. Başvurunun işleme konulması için, Brüksel'de üye ülkelerin büyükelçilerinden oluşan Daimi Temsilciler Komitesi'nin (COREPER) yazılı bir tasarı hazırlaması ve bunun Dışişleri Bakanları'nca onaylanması gerekmekte idi. Fakat, daha sonra Belçika bu itirazından vazgeçmiş ve tam üyelik için gerekli olan süreç işlemeye başlamıştır.¹³⁹

1992 Edinburg Zirvesi'nde önemli bir adım atılmış ve Maastricht Antlaşması'nın onay sürecinin tamamlanmasını beklemeksizin, Avusturya, Finlandiya ve diğer bir kuzey ülkesi olan İsveç ile katılım müzakereleri 1 Şubat 1993'de başlamıştır. Avrupa Parlamentosu, 4 Mayıs 1994 tarihinde almış olduğu tarihi karar ile; Avusturya, Finlandiya, Norveç ve İsveç'e yeşil ışık yakmış ve AB'nin kapısını bu dört ülkeye açmıştır. Avrupa Parlamentosu'ndan 80 milletvekili; dört ülkenin hemen

¹³⁸ Karluk, **a.g.e.**, s. 18-19.

¹³⁹ Karluk, **a.g.e.**, s. 19.

üyeliği konusunda olumsuz veya çekimser oy kullanmış, buna karşılık 374 milletvekili bu ülkelerin tam üyeliklerine evet oyu vermiştir. 24-25 Haziran 1994'deki Korfu Zirve'sinde; dört yeni üyenin Katılım Antlaşmaları imzalanmıştır. Finlandiya'da 16 Ekim 1994'de gerçekleştirilen halkoylamasında Fin'liler % 57 oy oranı ile AB'ye katılmaya evet demiştir. Halkoylamasına katılım oranı % 74 olmuştur. Oylamada Finli çiftçiler aleyhte oy kullanmışlardır. İsveç'te 13 Kasım 1994 tarihinde yapılan halkoylamasında evet oyu % 52.2 çıkmıştır. Katılım oranı ise % 80 olmuştur. Avusturya'da 12 Haziran 1994 tarihindeki halkoylamasına katılan Avusturyalıların üçte ikisi [%66.39) lehte oy kullanmışlardır. Katılım oranı, %81.27'dir.

17 Temmuz 1989 tarihinde Avusturya, 1 Temmuz 1991'de İsveç, 18 Mart 1992 tarihinde Finlandiya AB'ne tam üyelik başvurularını yaptıktan sonra en kısa sürede 1 Ocak 1995'te AB'ne tam üye olmuşlardır. Bu üç EFTA ülkesinin AB'ne katılması ile EFTA çözülme sürecine girmiştir.¹⁴⁰

İsveç, Finlandiya ve Avusturya'nın ekonomik gelişmelerini tamamladıktan sonra AB'ne katılmaları; dördüncü gelişmeye en sorunsuz gelişme özelliği kazandırmıştır. İsveç'in EURO Alanı'na girmekten kaçınması bu gelişmenin tek pürüzü olmuştur.¹⁴¹

Başlangıçta 6 üyeden (Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Fransa, Almanya, İtalya) oluşan Topluluğun üye sayısı; dördüncü genişlemeyle birlikte 15 üye devlete ulaşmış oluyordu.

¹⁴⁰ a.g.e., s. 19-20.

¹⁴¹ Dura-Atik, a.g.e., s. 214.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORGANLARI

5.1. AVRUPA KONSEYİ

Avrupa Konseyi, Topluluk politikalarının belirlenmesinde ve kararlarının alınmasında en yetkili organdır. Konsey, toplantıda bulunanların kimliğine göre AB Konseyi (Avrupa Zirvesi) veya AB Bakanlar Konseyi ismini almaktadır.¹⁴²

Bu kurum, bazen Avrupa Konseyi adıyla da anılarak karışıklığa neden olmaktadır. Yabancı metinlerde ve İngilizce’de; “European Council” (Avrupa Konseyi) tabiri AB Devlet veya Hükümet Başkanları Konseyi, üye ülkelerin ilgili bakanlarından meydana gelen AB Bakanlar Konseyi ise “Council of the European Union” olarak yazılı Avrupa metinlerinde geçmektedir.¹⁴³

Konsey üç sıfatla toplanır.¹⁴⁴

- **Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi (Avrupa Zirvesi);** Kurucu Antlaşmalar’da öngörülmeyen, fakat 1970’lerin ikinci yarısından itibaren fiilen etkili olmaya başlayan, 1986 imzalanan Avrupa Tek Senedi ile resmen onaylanan, üye ülkelerin Devlet veya Hükümet Başkanları’nın ve Avrupa Komisyonu Başkanı’nın bir araya gelmesi ile toplanan, Topluluk politikalarının genel ilkelerini belirleyen en üst düzeydeki politik kurumdur.

AB zirvelerinde, Topluluk ve dış dünya ile ilgili olarak; politik, ekonomik ve diğer ana konularda görüş alış verişinde bulunularak ortak tutum alınmaktadır. Ayrıca AB Bakanlar Konseyi’nde çözülemeyen konular burada sonuca bağlanmaktadır.

- **AB Bakanlar Konseyi;** her üye ülkeden bir Bakan’ın katılımıyla 15 üyeden teşkil eder (1995 yılı kapsamında). Her üye ülkenin bir oyu vardır.

¹⁴² Nurettin Bilici, **Türkiye-AB İlişkileri**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2004, s. 47.

¹⁴³ Canbolat. **Avrupa Birliği, Uluslararası Bir Sistemin Tarihsel, Teorik, Kurumsal ve Jeopolitik Analizi ve Genişleme Sürecinde Türkiye İle İlişkileri**, s. 152-153.

¹⁴⁴ a.g.e., s. 208.

Bakanların kimliği görüşülen konuya göre değişir ve toplanan Bakanlar Konseyi konuyla ilgili veya ona ilişkin adlar alırlar. Örneğin; Dışişleri Bakanları'ndan oluşan AB Genel İşler Konseyi, Ekonomi ve Maliye Bakanları Konseyi (ECOFIN), Tarım Bakanları Konseyi, Sanayi Bakanları Konseyi gibi...¹⁴⁵

- Üçüncü olarak, Konsey; **“Hükümetler Konferansı”** niteliği taşıyan toplantılar yapar. Bu konuda alınan kararların Konsey kararı olup olmadığı tartışılabilir.¹⁴⁶

10 Aralık 1974 tarihinde gerçekleştirilen Paris Zirvesi'nde alınan karar doğrultusunda, üye ülke Devlet ve Hükümet Başkanları ile Topluluk Komisyonu Başkanı **“Avrupa Toplulukları Konseyi”** adı altında düzenli olarak bir araya gelmektedirler. Konsey'e Dışişleri Bakanları ile bir Komisyon Üyesi yardımcı olmaktadır. Konsey yılda en az iki kere toplanarak, gerek siyasi iş birliği, gerekse Topluluk faaliyetleri konularında politika seçeneklerini tartışmakta ve bazı konularda öncülük görevini üstlenmektedir.

Avrupa Toplulukları Konseyi, 1987 yılında yürürlüğe giren Tek Avrupa Senedi ile hukukileşmiştir. Maastricht Antlaşması ile Avrupa Konseyi'ne Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası'nı oluşturma görevi de verilmiştir.

Konsey, karar alma sürecinde, Komisyon tarafından hazırlanarak kendisine sunulan tasarıları inceler ve karara bağlar. Bir tasarımın yasalaşması konusunda karar verecek tek organ Konsey'dir.

Her Konsey, Dönem Başkanlığı'nı yürüten ülkenin çağrısıyla düzenli toplantılar gerçekleştirir. Konsey toplantılarına;

- Komisyon,
- Konsey Genel Sekreterliği,
- Konsey Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER Comite de Representants Permanents) üyeleri de katılabilmektedir.

¹⁴⁵ Bilici, **a.g.e.**, s. 47.

¹⁴⁶ Tekinalp/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 209.

COREPER, üye ülkeleri AB kurumları nezdinde Brüksel’de temsil etmek üzere; üye ülkelerin büyükelçilikleri veya temsilcilerinden oluşmaktadır. COREPER’e;

- Konsey toplantılarının planlamasını yapmak,
- Görüşülecek konularla ilgili olarak; üye ülkelerle görüş aykırılıklarını gidermeye çalışmak,
- Uzlaşma yolları aramak gibi önemli görevler verilmiştir.¹⁴⁷

Çalışma konuları açısından iki COREPER vardır.

- Daimi temsilci yardımcılarında oluşan ve genellikle teknik konuları inceleyen COREPER-I,
- Daimi temsilcilerden oluşan ve siyasi konuları inceleyen COREPER-II.¹⁴⁸

Konsey ve COREPER’in yanında, üye ülkelerin üst düzey memurları ve uzmanlarından oluşan ve çeşitli konularla ilgili toplanan gruplar, Komisyon tarafından hazırlanan teklifleri görüşmekte, üye ülkeler arasında ortak görüş birliği sağlamaya çalışmaktadırlar.¹⁴⁹

AB’nin temel politikalarının koordinasyonunun yapıldığı ve kanunlarla ilgili karar organı olma işlevini yürüten Konsey; aynı zamanda Topluluğun ODGP’nin **Troika** aracılığıyla şekillendiği kurumdur.

Troika; mevcut Başkan’lığı yürüten ülke ile bir önceki Başkan ve gelecek dönem başkanlığını üstlenecek ülkenin Dışişleri Bakanları’ndan oluşmaktadır. Adalet ve içişleri konularında yürütülecek ortak politikaların koordinasyonu da Konsey tarafından yapılmaktadır.¹⁵⁰

Konsey Başkanlığı, üye ülkeler tarafından dönüşümlü olarak altı aylık süreler halinde üstlenilmekle olup Konsey Başkanı’nın görevleri;

- Konseyin toplantıya çağırılması,
- Gündemin belirlenmesi,

¹⁴⁷ Bilici, **a.g.e.**, s. 47.

¹⁴⁸ Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 21.

¹⁴⁹ Bilici, **a.g.e.**, s. 47.

¹⁵⁰ **a.g.e.**, s. 48.

- Konseyin Avrupa Parlamentosu'nda temsili,
- Konsey tasarruflarının imzası,
- Tüzüklerin yürürlüğe sokulması,
- Yönergelerin, kararların ve tavsiyelerin muhataplarına bildirilmesidir.

Konsey, Başkan dışında; bir üyenin talebi veya Komisyon tarafından da toplantıya çağrılabilir. Konseyin çalışmalarını, “**Avrupa Birliği Konseyi Usul Kuralları**” belirler.¹⁵¹

Konseyin görev ve yetkileri;

- Hukuk koyma, komisyona uygulama etkisi verme,
- Üye ülkelerin ekonomik politikalarının eşgüdümü,
- ODGP ve Dış ilişkiler,
- Ekonomik ve Parasal Birlik konularına ilişkin yetkiler,
- Gözetim, komisyondan öneri isteme, uyumlaştırma,
- Üçüncü ülkelerle ve uluslar arası örgütlerle antlaşmalar yapılması,
- Bütçe,
- Topluluğun çeşitli kurumlarına üye atama ve özlük hakları kararlarını kullanma yetkisi,
- Toplulukta çalışanları ile ilgili personel hakları konusunda gerekenin yapılmasıdır.¹⁵²

Konseyin başlıca karar alma yöntemleri;

- Danışma yöntemi,
- İşbirliği yöntemi,
- Ortak karar yöntemi,
- Bağlayıcı görüş olarak ifade edilebilir.¹⁵³

¹⁵¹ Tekinalp/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 209.

¹⁵² **a.g.e.**, s. 209-212.

¹⁵³ Ülger, **a.g.e.**, s. 26.

Konseyde kararlar farklı konulara göre;

- Basit çoğunluk (salt çoğunluk, mutlak çoğunluk)
- Nitelikli çoğunluk
- Oybirliği almak üzere üç şekilde alınmaktadır.

* **Basit çoğunluk;** bir karar alınırken karşı olanların daha fazla kabul oylarına sahip olması demektir.

Basit çoğunlukla alınan kararlarda her üye ülkenin bir oyu vardır. Basit çoğunlukta karar alınırken yeter sayı; toplantıya katılanların yarısından bir fazlası değil, üye ülkelerin toplamının yarısında bir fazlası olan sayı yeter sayıdır.

Oybirliği ile karar almak üye devletlerin egemenlik haklarından bazılarını en az düzeyde devretmelerine yol açarken, basit çoğunlukla Toplulukta karar almak üye devletlerin egemenlik haklarından bazılarını en fazla düzeyde devretmelerine yol açar. Konsey'de;

- Konsey'in Komisyon'dan araştırma ve öneri yapmasını isterken,
- Prosedürde, Kurucu Antlaşmalar'da değişiklik yapmaya ilişkin görüş belirtme faaliyetlerinde,
- Komisyon'a bilgi toplama ve inceleme yetkisi verilmesinde,
- Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın 209'ncü maddesine göre, Komite'lerin statülerinin belirlenmesinde basit çoğunlukla kararlar alınmaktadır.¹⁵⁴

* **Nitelikli çoğunluk;** Basit çoğunluktan daha fazla bir çoğunluğu göstermektedir.

Maastricht, Amsterdam ve Nice Antlaşmaları ile nitelikli çoğunlukla karar almak ağırlıklı olarak kural haline gelmiştir.¹⁵⁵

1995 yılından sonraki 15 üyeli Toplulukta nitelikli çoğunlukla alınacak kararlarda toplam 87 olan oy sayısı üye ülkeler arasında şu şekilde dağıtılmıştır.

¹⁵⁴ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.** s. 89.

¹⁵⁵ **a.g.e.**, s. 87-91.

Ülkeler	Oy Sayısı	Oy Toplamları
Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya	10'ar	40
İspanya	8	8
Hollanda, Belçika, Yunanistan, Portekiz	5'er	20
İsveç, Avusturya	4'er	8
Danimarka, Finlandiya, İrlanda	3'er	9
Lüksemburg	2	2
TOPLAM		87

Nitelikli çoğunlukla alınacak kararlarda gerekli oy sayısı 62 olarak belirlenmiştir. Karşı yönde 26 oy kullanılması durumunda karar bloke edilmektedir.¹⁵⁶

15 AB üyesi ülkenin toplam nüfuslarının % 70'ine sahip Almanya, İngiltere, Fransa ve İtalya'nın Konsey'deki oy katsayılarının toplamı bu sistemde sadece % 46'dır. Büyük devletler aleyhine olan durumun telafisi için Komisyon'da kendilerine 2 komiser hakkı tanınmıştır.¹⁵⁷

İleride Nice anlaşması ile alınacak kararlar; 27 üyeli Topluluk'ta Konseyde nitelikli çoğunlukla alınan kararlardaki oy dağılımı 1 Ocak 2005 ten geçerli olmak üzere aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.¹⁵⁸

¹⁵⁶ Bilici, **a.g.e.**, s. 48.

¹⁵⁷ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s. 90

¹⁵⁸ Ülger, **a.g.e.** s. 27.

Ülkeler	Oy sayısı	Oy toplamları
Almanya, İngiltere, İtalya, Fransa	29'ar	116
İspanya ve Polonya	27'şer	54
Romanya	14	14
Hollanda	13	13
Belçika, Yunanistan, Portekiz, Çek Cumhuriyeti, Macaristan	12'şer	60
Bulgaristan, İsveç, Avusturya	10'ar	30
Litvanya, Slovakya, Finlandiya, İrlanda, Avusturya	7'şer	35
Kıbrıs, Estonya, Slovenya, Letonya, Lüksemburg	4'er	20
Malta	3	3
Toplam		345

Bu durumda, Komisyon tarafından teklif edilen bir kararın alınabilmesi için; gereken oy sayısı 255 ve üye ülkelerin yarısından bir fazlasının olumlu oyu gerekmektedir.

Diğer durumlarda ise; en az 255 oy ve ülke bazında ise toplam üye sayısının 2/3'nün olumlu oyu gereklidir.

Ayrıca, yine olumlu oy kullanan ülkelerin nüfusları toplamlarının; Topluluğun toplam nüfusunun %62 olması kaydı da bulunmaktadır.¹⁵⁹

* **Oybirliği Usulü** : Az sayıda, fakat çok önemli konulardaki kararlar Konsey'de oybirliği ile alınmaktadır. Çekimser kalınması, karşı oy olarak değerlendirmedeği için; üye bir ülkenin desteklediği karar, diğer bütün üye ülkelerin çekimser kalması halinde kabul edilebilir.¹⁶⁰

Konsey tarafından oybirliği ile karara bağlanması gereken konulardan bazıları aşağıdadır.

¹⁵⁹ Bozkurt-Özcan Köktaş, a.g.e. s. 93.

¹⁶⁰ Bozkurt-Özcan Köktaş, a.g.e. s. 94.

- Topluluk vatandaşlarının; yerleşme, yerel ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinde seçme ve seçilebilme haklarının düzenlenmesi,
- Topluluğa yeni üye alması,
- Topluluğun üçüncü devletlerle ve kurumlarla yapacağı uluslararası anlaşmalar,
- Ulusal hukukun uyumlaştırılması,
- Mesleki eğitim, sosyal güvenlik, dış politika, vergilendirme, devlet teşvikleri,
- Topluluk vatandaşlarının serbest dolaşımının, istihdam edilenlerin haklarının düzenlenmesi,
- Komisyon'a yetki devri,
- İlk Derece Mahkemeleri'nin kurulması ve ATAD'ın usul kuralları,
- Ekonomik Sosyal Konsey, Bölgeler Komitesi üyelerinin atanması,
- Topluluğun finansmanı, öz kaynakları; sosyal, bölgesel, tarımsal fonların düzenlenmesi,
- Ortak pazarda paritelerin tespiti,
- Endüstride rekabet ile ilgili temel hususlardır.¹⁶¹

5.2. AVRUPA KOMİSYONU

Avrupa Komisyonu, Topluluğun yürütme organı olup; faaliyetlerinin merkezi Brüksel'dir. AB'nin kurumlarında çalışan 20.000 civarındaki personelin yaklaşık 15.000'i Komisyon ve bağlı birimlerinde görev yapmaktadır. Bu kadroların yaklaşık %20'si mütercim ve tercümandan oluşmakta, 11 resmi dili olan Topluluğun bu konudaki iş yükünü karşılanmaktadır.¹⁶²

Komisyon'daki toplam Komiser sayısı; Roma Antlaşmasınının 157 nci maddesine göre başlangıçta 17 iken, dördüncü genişleme ile birlikte Avusturya, Finlandiya ve İsveç'in Topluluğa katılmasıyla 15 üyeli AB'de; 1'i başkan, 2 si

¹⁶¹ Tekinlap/Tekinalp, a.g.e. s.213-214.

¹⁶² Bilici, a.g.e., s. 50.

başkan yardımcısı, 17 üye olmak üzere toplam 20 bağımsız **Komiser'den (bakandan)** oluşmaktadır. Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, İspanya'nın 2, diğer üye ülkelerin 1'er üyesi bulunmaktadır. Komiserler, Avrupa Parlamentosu'nun da onayı alınmak şartıyla üye ülkeler tarafından belirlenmektedir. Komisyon Başkanı'nı ise; Konsey'in önerisi üzerine Avrupa Parlamentosu atamaktadır. Komiserler; üye ülkelerin temsilcileri değil, Topluluğun memurlarıdır. Komiserlerin görev süreleri 5 yıl olup Komisyon içinde sayıları 23 ü bulan (1999 sonu itibariyle 26 ya çıkarılmıştır) **Genel Müdürlükleri (Direction Generale-PG)** idare etmektedirler.

İleriki tarihteki Nice Antlaşması'na eklenen "Avrupa Birliği'nin Genişlemesi ile İlgili Protokol"e göre, 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren;

- Yeni katılan her ülke Komisyon'a 1'er temsilci verecektir.
- Komisyon sayısı 27 ile sınırlanmıştır. Bunun anlamı, Komisyon'da halen 2 şer üyesi bulunan büyük devletlerin birer temsilcileri azalacaktır.
- Topluluğun üye sayısı 27'i bulduğunda; 27 olan Komisyon üye sayısında azalmaya gidilecek, ülkeler arasında eşitlik esasına dayalı rotasyon usulüne geçilecektir. Kesin üye sayısı ve rotasyon usulünün ayrıntıları bu aşamada Konsey'in oybirliği ile alacağı kararla belirlenecektir.

Komisyon'un bünyesinde ayrıca; bir **İstatistik Bürosu** ve **Hukuk Servisi** bulunmaktadır.¹⁶³

Avrupa Komisyonu haftada bir kez toplanmaktadır. Kendisine görüş bildirmekle yükümlü **çeşitli komiteleri** vardır. Bunlar; Dış İlişkiler, Mali ve Ekonomik İşler, Sanayi, Rekabet, İstihdam-Sanayi-Sosyal İşler, Eğitim-Mesleki Eğitim-Gençlik, Tarım, Ulaştırma, Kalkınma, Audiovizüel-İletişim-Enformasyon ve Kültür, Tüketici Politikası, Bilim-Araştırma ve Geliştirme- Telekomünikasyon-Enformasyon Pazarı ve Araştırma İşletmeleri, Balıkçılık, İç Pazar ve Mali Servisler, Bölgesel Politikalar, Enerji, Bütçe, İstatistik Ofisi, Gümrükler ve Dolaylı Vergilendirme, Şirket Politikaları-Ticaret-Turizm ve Sosyal Ekonomi Komiteleri'dir.¹⁶⁴

¹⁶³ Bilici, **a.g.e.**, s. 51.

¹⁶⁴ Karluk, **a.g.e.**, s. 146-149.

Komisyon; Kurucu Antlaşmalar'ın koruyucusudur. Kurucu Antlaşmalar'ın ve Organlar'ın almış olduğu kararların usulünce uygulanıp uygulanmadığını, ilgili tarafların yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini izlemek, yürütme yetkilerinin yanı sıra ortak politikaların oluşturulması ve yürütülmesini üstlenmektedir.¹⁶⁵

Komisyon, ayrıca; iç pazarın çalışması ve gelişmesinden, Topluluğun finansal işlerinin yürütülmesi ve yönetilmesinden, görevlerin ifası için gerekli bilgileri alan, gerektiğinde inceleme yapan, Konsey tarafından çıkarılan hükümleri uygulayan ve bu hususta Konsey tarafından verilen görevleri ifa eden, politikaların-inisiyatifin kaynağı olan, uluslararası müzakereleri yapan, Topluluğu temsil eden, üye ülkelerin menfaatlerini koruyan, yürütme-koruma-kollama görevlerini yürüten bir Topluluk organıdır.¹⁶⁶

Komisyon görevleri, genel bir şekilde Avrupa Topluluğu Antlaşması (ATA) md. 211'de öngörülmüştür. Bunlar;

- Girişimi başlatmak, öneride ve tavsiyede bulunmak,
- ATA'sında belirtilen bir alanlarda tavsiye kararı almak ve görüş vermek,
- ATA'ya uygun olarak kendi yetkisi dahilinde kararlar vermek,
- Konsey ve Avrupa Parlamentosu'nun tasarruflarına katılmak,
- ATA'ya dayanarak organlar tarafından alınmış olan tasarrufların uygulanmasına nezaret etmek, bu kapsamda Topluluk Hukuku'nun uygulanmasını gözetmek ve sağlamak,
- Konsey tarafından konulan hükümlerin icrası için, Konsey'ce kendisine verilen yetkileri kullanmak,
- Uluslar arası ilişkileri yürütmek,
- Bütçenin ön tasarısını hazırlamak ve kabul edilen bütçeyi uygulamak,
- Topluluğa ilişkin faaliyetlerin raporlarını her yıl hazırlayıp yayınlamak,
- Topluluğa ait fonları yönetmek,
- Topluluğu mahkemelerde temsil etmek,

¹⁶⁵ Karluk, **a.g.e.**, s. 146.

¹⁶⁶ Tekinalp/Tekinalp, **a.g.e.**, s.221-222.

- Topluluk hukukuna uygunluğu sağlama davası açmak,
- Üye devletlerin desteklerinin ATA'nın 93 üncü maddesine (Topluluk hukukuna uygun hareket edilmesi hakkında açılacak davalarla ilgili) uygun olup olmadığını incelemek ve gerektiğinde ihlal (Topluluk Hukukuna Uygunluk) davası açmak,
- Üye devletlerin, ATA'nın 100 a maddesine (Ortak Dış ve Güvenlik Politikası ile İlgili) uygun hareket edip etmediğini incelemek ve gereğinde ihlal davası açmak,
- Ortak Dış Güvenlik Politikası kapsamındaki görevleri yerine getirmek,
- Ekonomik ve Parasal Politikalar ile ilgili görevleri yerine getirmek,
- Sanayi ve Araştırma Faaliyetleri ile ilgili görevleri yerine getirmek,
- Konsey'den hukuk koyma yetkisini aldığı hallerde bu görevlerini yerine getirmek,
- Konsey Daimi Temsilciler Komitesi'nde (COREPER) yer almak,
- Konsey tarafından devredilen Blok İstisna Düzenlemeleri (Patent, dağıtımıcılık, know-how sözleşmeleri gibi....) yetkisini kullanmak,
- Topluluğun rekabet hukukuna aykırı olan konularda; bireysel ve blok istisnalara ilişkin kararlar almaktır.¹⁶⁷

5.3. AVRUPA PARLAMENTOSU

Avrupa Parlamentosu, AET' ve EUROTOM'u kuran Roma Antlaşması'nın 25 Mart 1957 imzalanması ile 1 Ocak 1958 de yürürlüğe girmesine bağlı olarak Roma Sözleşmesi'nin kapsamında kurulan **Meclis** ile, 25 Temmuz 1952 tarihinde Paris Anlaşması ile yürürlüğe giren AKÇT'nun **Ortak Meclis**'inin birleşmesi sonucu kurulmuş, ilk toplantısını 19 Mart 1958'de Strazburg'ta yapmış, ismi "**Avrupa Parlamenter Meclisi**" olarak değiştirilmiştir. 30 Mart 1962'de "**Avrupa Parlamentosu**" ismi benimsemiştir. 1 Temmuz 1967 tarihinde; AKÇT, AET, EURATOM gibi Avrupa Toplulukları'nın Konsey ve Komisyon'larını birleştiren

¹⁶⁷ Tekinalp/Tekinalp, a.g.e, s. 223-229.

Füzyon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesinden sonra Avrupa Parlamentosu bu üç topluluk için tek bir Parlamento'ya dönüştürülmüştür.¹⁶⁸

İlk toplantısını Strazburg'ta gerçekleştiren Meclis (bugünkü adıyla Parlamento), 6 üye ülkenin 78 temsilcisinden oluşuyordu. 1958 yılında Roma Antlaşması yürürlüğe girince Meclis'in üye sayısı 147'ye yükselmiştir. 1972 yılında Danimarka, İrlanda ve İngiltere'nin katılımı ile Parlamento üye sayısı 198'e yükselmiştir.¹⁶⁹

9-10 Aralık 1974 tarihinde gerçekleştirilen Paris Zirvesi'nde; Avrupa Parlamentosu için 1978'den sonra seçim yapılması kararlaştırılmıştır. 1979 yılına kadar milli parlamentoların temsilcilerinden oluşan Avrupa Parlamentosu için ilk defa 7-10 Haziran 1979'da doğrudan seçimler yapılmış ve parlamenter sayısı 410'a ulaşmıştır.¹⁷⁰

Üye sayısı, Yunanistan'ın 1981 yılında Topluluğa girmesiyle 434'e, İspanya ve Portekiz 10 Ocak 1986 tarihinde Topluluğa katılmasıyla 518'e ulaşmıştır. 11-12 Aralık 1992 tarihinde yapılan Edinburg Zirvesi'nde; Haziran 1994 seçimlerinden sonra parlamenter sayısının 567 ye çıkarılması karara bağlanmıştır. 1995'te birliğe katılan Avusturya, Finlandiya ve İsveç ile parlamenter sayısı 626 olmuştur. Tez konusunun kapsamı dışına çıkan ileriki tarihte; 1 Mayıs 2004 10 yeni ülkenin katılımıyla parlamenter sayısı 732 olacaktır.¹⁷¹

Ayrıca, **Avrupa Anayasası Taslağı** kapsamında; ilerde Avrupa Parlamentosu'nun üye sayısı 750 olarak belirtilmiştir.¹⁷²

1979 tan sonra, 1984, 1989, 1994'te ve ileriki tarihlerde 1999 ve 2004'te doğrudan parlamento seçimleri yapılmıştır.¹⁷³

Avrupa Parlamentosu, Avrupa Topluluğu içinde Komisyon ve Konsey arasında paylaşılmış yasama ve yürütme yetkilerinin kullanılmasının demokratik bir biçimde denetlenmesi amacıyla kurulmuştur.¹⁷⁴

¹⁶⁸ Karluk, **a.g.e.**, s. 152.

¹⁶⁹ Tolga Süslü, **Batılama Hareketi ve AB-Türkiye Bütünleşmesi**, Piramit Yayıncılık, Ankara, 2004, s.46

¹⁷⁰ Karluk, **a.g.e.**, s. 153.

¹⁷¹ Süslü, **a.g.e.**, s.46.

¹⁷² Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 69.

¹⁷³ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 73.

Başta bir danışma organı olarak düşünülen Avrupa Parlamentosu, yetkileri gittikçe karar organı olma yönünde genişletilmiştir.¹⁷⁵

ATS ve ATA; Parlamento'ya veto ve geciktirme yetkileri vererek Parlamento'nun yasama sürecindeki etkisini arttırmıştır.¹⁷⁶

Özellikle Maastricht Antlaşması ve "Ortak Karar Usulü"nün kabulü sonucunda Parlamento'nun yasama alanındaki rolü gittikçe güçlenmiştir.¹⁷⁷

Tez konusu kapsamı dışındaki 1997 Amsterdam ve 2001 Nice Anlaşmaları ile Avrupa Parlamentosu, hızla danışma meclisinden, ulus-devletlerde mevcut bulunan yasama meclisine doğru ilerlemektedir. Ortak Karar Alma Prosedürü kapsamındaki yasaların kabulü konusunda Konsey ile eşit statüye gelmiştir.¹⁷⁸

Topluluğa yeni üyelerin alınması, uluslar arası antlaşmalar, birlik vatandaşlarının ikamet hakkı gibi önemli kararlarda; Konsey'in Parlamento'nun onayını alması gerekmektedir.¹⁷⁹

Parlamento Konsey kararlarında etkilidir. Konsey ve Komisyon'u denetler. Bu iki kuruma Topluluk işleri hakkında sorular yönetebilir. Danışmanlık yapar. Yasal düzenlemeler hakkında görüş bildirir. Komisyon Başkanı'nın ve üyelerinin atanmasında rol oynar. Güvensizlik oyu vererek Komisyon'u istifaya zorlayabilir.

Avrupa Parlamentosu, Avrupa vatandaşları ile doğrudan ilişki içerisindedir. Haksızlığa uğradığını düşünen Avrupa vatandaşları Parlamento'ya başvurma hakkına sahiptir.¹⁸⁰

Avrupa Topluluğu vatandaşlarının sesi kabul edilen Parlamento, aynı zamanda bütünleşmenin motoru sayılmaktadır. Bununla bağlantılı olarak, Parlamento;

- Üye ülkelerin sınırlarında kontrollerin kaldırılması,
- İç pazarda sosyal dengenin sağlanması,

¹⁷⁴ Karluk, **a.g.e.**, s.152.

¹⁷⁵ Bilici, **a.g.e.**, s.45.

¹⁷⁶ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 68.

¹⁷⁷ Dura-Atik, **a.g.e.**, s.168.

¹⁷⁸ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 68.

¹⁷⁹ V.Bozkurt, **a.g.e.**, s.94.

¹⁸⁰ Dura –Atik, **a.g.e.**,168.

- İşsizliğin önlenmesi,
- Topluluk düzeyinde dengeli büyümenin gerçekleştirilmesi gibi herkese yarar sağlayıcı bazı gelişmeler için harekete geçmekte, ekonomik entegrasyonun yanında siyasi bütünleşmeyi de teşvik edici bir kurum olarak görülmektedir.¹⁸¹

Parlamento'nun tek bir çatı altında toplanamamasının tarihsel nedenleri vardır. AKÇT'nin 1952'de Lüksemburg'da, genel anlamda AET ve EURATOM'un 1958'de Brüksel'de kurulması, Strazburg'un başlangıçta Avrupa Konseyi'nin çalışma merkezi iken, sonra 1952'de Avrupa Parlamentosu'nun çalışma merkezi olması; Parlamento'yu üç merkezli yerde çalışmaya zorunlu kılmıştır.

Üye devlet hükümetlerinin 1992 Edinburg Zirvesi'nde aldığı karara göre;

- Bütçe ve Genel Kurul görüşmelerine Strazburg'ta devam edilecektir.
- Komiteler Brüksel'de toplanacak, ek toplantılar burada yapılacaktır.
- Parlamento Sekreteryası ve İdari birimleri Lüksemburg'ta kalacaktır.¹⁸²

Doğrudan seçimle oluşan Parlamento'da üye ülkelerin ağırlığı nüfuslarına göredir. Parlamento üyeleri, Parlamento'da ülkelere göre değil, siyasal görüşlerine göre gruplar oluştururlar. Günümüzde bu grupların sayıları bağımsızlar hariç sekizdir. Bunlar;

- Avrupa Halkçı Partisi (Hristiyan Demokratlar) ve Avrupa Demokratları,
- Avrupa Liberal Demokrat ve Reform Partisi Grubu,
- Yeşiller ve Avrupa Özgürlük İttifakı,
- Avrupa Yeşiller Solu ve İskandinav Yeşiller Solu Konfederal Grubu,
- Ulusların Avrupası İçin Birlik Grubu,
- Bağımsız-Karışık Üyeler Teknik Grubu,
- Demokrasi ve Fraklıların Avrupası Grubudur.¹⁸³

¹⁸¹Canbolat, **Avrupa Birliği: Uluslararası Bir Sistemin Tarihsel, Teorik Kurumsal, Jeopolitik Analizi ve Genişleme Sürecinde Türkiye ile İlişkiler**, S.158.

¹⁸² Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 77-78.

¹⁸³ V. Bozkurt, **a.g.e.**, s.92-93.

Parlamento üyeleri beş yıl süreyle görev yapmak üzere doğrudan halk tarafından seçilirler. Bu haliyle, Parlamento üyeleri; Dünyada halklar tarafından seçilen tek uluslar arası kurumdur. Avrupa Parlamentosu üyeleri, Parlamento Başkanı'nı ve Başkan Yardımcıları'nı kendi aralarından gizli oyla seçerler, Seçilen Başkan ve Başkan Yardımcıları'nın görevleri 2,5 yıl ile sınırlandırılmıştır. Parlamento'da oylama "Basit Çoğunluk Yöntemi" ne göre yapılır. Topluluğa yeni üye kabulünde "Mutlak Çoğunluk", Komisyon'un görevden alınmasında 2/3 çoğunluk, bütçe oylamalarında nitelikli çoğunluk yöntemiyle kararlar alınmaktadır.

Parlamento, Topluluk düzeyinde alınan kararlara dört usul içinde katılır.

- Kimi mevzuat önerileri (örneğin tarımsal fiyatlar...) hakkında Konsey'e görüş bildirirken "**Danışma Usulü**" ile,
- Mevzuat önerilerini değiştirirken ve düzeltirken "**İşbirliği Usulü**" ile,
- Kendisinin (Parlamento'nun) mutabakatı alınırken (örneğin yeni üyelerin kabulüne...) "**Uygun Görüş Usulü**" ile,
- Parlamento, ilgili mevzuatın kabulü (örneğin iç Pazar...) konusunda Konsey ile ortaklaşa ve eşit koşullarda hareket etme yetkisine sahip iken "**Ortak Karar Usulü**" nü kullanarak ilgili karara katılır.¹⁸⁴

Avrupa Parlamentosu'nun zamanla artan görev ve yetkileri 6 ana başlık altında toplanabilir.

- Yasama sürecine ilişkin yetkileri,
- Yönetim üzerindeki kontrol yetkisi,
- Denetim görevi,
- Yeni üye alımında ve ortaklık antlaşması imzalanmasında onay yetkisi,
- Bütçeye ilişkin yetkileri,
- Adalet Divanı'na başvurma yetkisi.¹⁸⁵

Avrupa Parlamentosunun görev ve yetkileri daha ayrıntılı olarak aşağıda belirtilmiştir.

¹⁸⁴ Süslü, **a.g.e.**, s. 47-48.

¹⁸⁵ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 78-79.

- Yasama sürecine ve Topluluğun çeşitli tasarruflarına katılır. Ayrıca onay vererek, Konsey ve Komisyon'la birlikte ortak açıklamalarda bulunur. Topluluk tasarruflarının gerçekleşmesine iştirak eder. Komisyon'a arzu ettiği soruyu sormak yetkisine haizdir. Bu soru gensoruya da dönüşebilir. Parlamentonun Komisyon'a **soru sorma yetkisinin** olması, Komisyon üzerinde **gözetim (nezaret) imkanı** sağlar.
- Parlamento'nun Konsey'e soru sorma yetkisi yoktur. Yalnız Avrupa Birliği Antlaşması'nın (ABA) 21.39.maddesine göre, Parlamento'ya ortak dış güvenlik politikaları ile cezai hususlarda, polise ait ve adli konulardaki işbirliği hususlarında Konsey'e sorular yöneltmek yetkisi tanınmıştır.
- Parlamento'ya, oylarının en az 2/3 nün varlığı ve Parlamento üyelerinin tam sayısının çoğunluğu ile Komisyon üzerinde gerektiğinde "**Güvensizlik Önergesi**" verme yetkisi tanınmıştır.
- Komisyon, her yıl yeni dönem başlamadan en az bir ay önce Topluluğun faaliyetlerine ait genel raporu Parlamento'ya sunmak zorundadır. Genel Raporun tartışılması Parlamento'nun geleneklerine uygun bir yetkinin kullanılmasıdır.
- Parlamento; bütçenin kabulüne katılmak ve zorunlu olmayan giderlere karşı son sözü söylemek, gerektiğinde bütçeyi ret etmek yetkisine sahiptir.
- Parlamento; Komisyon'un, Konsey'in eylemi sonucu oluşan ihlallerde, diğer organlar kavramı içinde "**Hareketsizlik Davası**" açabilme yetkisine sahiptir.
- Parlamento, üyelerinin 1/4 nün talebi üzerine, Topluluk Kurumları'nın ihlal niteliği taşımadığı konularda, konunun mahkeme ile karara bağlanmış ve halen mahkemelerde devam ettiği durumların haricinde; kurum ve organların görevlerini yerine getirmemeleri olgusuna ilişkin "**Geçici İnceleme Komisyonları**" oluşturarak, çalıştırmak yetkisine sahiptir.

- Parlamento'ya, Topluluk üyeleri, gerçek ve tüzel kişilerin şikayet dilekçelerini incelemek görevi de verilmiştir.
- Parlamento, Topluluğun çeşitli faaliyetlerine katılabilir. Toplulukla ortaklık ilişkisi bulunan ve henüz Topluluğa tam üye olmamış ülkelerle “**Ortak Parlamento Komiteleri**” kurulabilir.
- Parlamento, hukuki düzenlemeler için, Komisyon'dan öneri sunmasını isteme yetkisine sahiptir.
- Komisyon Başkanı ve Üyelerinin (Komiserlerinin) atanmasını onaylar.
- Konsey Başkanlığı; ODGP, Ekonomik ve Parasal Politikalarla ilgili olarak Avrupa Parlamentosu'na danışır ve Avrupa Parlamentosu'nu bilgilendirir. Ancak bu danışmanın; sonuçları itibariyle bağlayıcı niteliği olmasa da Avrupa Parlamentosu bu istişare faaliyetlerinde bulunmaktadır.
- Avrupa Parlamentosu Başkanı tarafından bazı hukuki tasarrufların imzalanması (örneğin ATA'nın 251 inci hükümlerine göre kabul edilen Topluluk tüzükleri, yönergeleri ve kararlarının Konsey Başkanı ile birlikte imzalaması) görev ve yetkileri kapsamındadır.¹⁸⁶

5.4. AVRUPA TOPLULUKLARI ADALET DİVANI (ATAD) VE İLK DERECE (BİDAYET) MAHKEMESİ

Topluluğun “**Anayasa Mahkemesi**” olarak nitelendirilen ve en yüksek bağımsız yargı organı olan Divan, 18 Nisan 1951 tarihli Paris Antlaşması ile 1952'de kurulmuş, daha sonra 1 Ocak 1958 de yürürlüğe giren Roma Antlaşması ile tek bir “**Avrupa Toplulukları Adalet Divanı**” (ATAD) olarak tesis edilmiş ve 7 Ekim 1958 tarihinde Lüksemburg'ta, çalışma dili Fransızca'yı kullanarak faaliyetine başlamıştır.¹⁸⁷

ATAD'nın dava yükü zamanla artmıştır. ATAD, bu yükünü azaltmak ve ana konularda yoğunlaşmak maksadıyla; **İlk Derece Mahkemesi**'nin kurulmasını Avrupa Konseyi'nden talep etmiştir. Avrupa Konseyi; Avrupa Komisyonu ve

¹⁸⁶ Tekinalp/Tekinalp, **a.g.e.**, s. 201-206.

¹⁸⁷ Karluk, **a.g.e.**, s. 169.

Parlamentosu'ndan olumlu görüş alarak, 24 Ekim 1988 tarihli Konsey kararıyla İlk Derece Mahkemesi'nin kurulmasına karar vermiştir. İlk Derece Mahkemesi fiilen 1 Kasım 1989 tarihinde faaliyete başlamıştır.¹⁸⁸

ATAD, 15 yargıç, 9 Danışman'dan (Hukuk sözcüsü-savcı, 1995 yılı için) oluşur. Toplam üyesi 24 kişidir. ATAD'nın isteği üzerine, Konsey oybirliği ile yargıç ve savcı sayısını arttırabilir. Savcılar, ATAD'a gelen uyuşmazlıklar konusunda çözüm yolları önerirler. Yargıçlar aralarından 3 yıllığına ATAD Başkanı'nı seçerler. Bu Başkan, yeniden seçilebilir. Yargıç ve savcıların görev süreleri 6 yıldır. Görevdeki sürekliliği sağlamak için her 3 yılda bir savcılarının hepsi değil, bir kısmı yenilenir.¹⁸⁹

ATAD'da her üye devletten 1 yargıç üye bulunur ve toplantıları kural olarak **Genel Kurul** halinde yapılır.

Ancak, ATAD **Daireler (Odalar)** şeklinde toplanabilir. ATAD'da; 2 adet beş yargıçlı, 4 adet üç yargıçlı Daire vardır. (zamanla sayı değişebilir).

Eğer davanın veya soruşturmanın taraflarından biri Topluluk Kurumu veya Üye devletlerden biri ise ATAD Daire şeklinde toplanmaz. Genel Kurul üyelerinin salt çoğunluğu ile toplanır ve basit çoğunluk ile karar alır.

ATAD; bazı davaların ön soruşturması, Topluluk memurlarının açtığı davalar ve ön karar gereğince Divan'ın önüne gelen davalarda Daireler olarak toplanır ve kararlar basit çoğunlukla alınır. ATAD'ın işyükü arttıkça kararların çoğu Daireler tarafından alınmaya başlamıştır.

Topluluk mevzuatında yasallaşan ve tüm üyeleri bağlayan; Topluluk hukukunun üye ülkelerde doğrudan doğruya uygulanması ve Topluluk hukukunun ulusal hukuktan üstün olması hususları ATAD'ın çalışmalarıyla oluşan çok önemli iki temel yasadır.¹⁹⁰

ATAD, Topluluk Hukuku çerçevesinde ortaya çıkan uyuşmazlıkları, yine Topluluk Hukuku normlarını uygulayarak çözen yargı organıdır. Dolayısıyla Topluluk Hukuku'nu yorumlama yetkisi münhasıran ATAD'na aittir. Ancak ileride

¹⁸⁸ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, 128-129.

¹⁸⁹ Bozkurt-Özan-Köktaş, **a.g.e.**, 115.

¹⁹⁰ Dura-Atik, **a.g.e.**, s. 169.

imzalanacak Nice Antlaşması'yla bu yetkisini İlk Derece Mahkemesi ile paylaşacaktır.

ATAD, Topluluk kurumları ile üye devletlerin işlem ve tasarruflarının; Topluluk hukukuna uygun olup olmadığını, yetkilerini aşır aştıklarını, Topluluk hukukunu ihlal edip etmediklerini tespit edip karara bağlar.

ATAD, ayrıca Topluluk hukuku çerçevesinde bu hukukun sükeleri arasında çıkacak ihtilafları çözmekle görevlidir. ATAD'ın aldığı kararlar kesin olup temiz imkanı yoktur.¹⁹¹

İlk Derece Mahkemeleri özerk bir kuruluş olmayıp ATAD'ın yargılama prosedürü içindedir. Bu mahkemenin kararlarına karşı ATAD önünde, yasal sorunlarla sınırlı olmak kaydıyla temyiz yolu açıktır. İlk Derece Mahkemelerinin oluşumlarının ATAD'dan farkı; savcılık kurumunun olmaması ve sadece daireler şeklinde çalışmasıdır. Eğer dava karışık ise, ilgili savcı çalışmalara görevlendirilir.¹⁹²

ATAD'nın, Topluluğun tarihsel gelişimi boyunca aldığı kararları; her ne kadar siyasal karar olmasa da, bu kararların Avrupa'nın bütünleşme sürecine çok önemli katkıları olmuştur. ATAD, bu katkıyı; genellikle ön karar prosedürü çerçevesinde önüne gelen davalarda vermiş olduğu kararlarla gerçekleştirmiştir. Bu kararların tarihsel gelişimleri sırasıyla aşağıdadır.

- **Van Gend en Loos Kararı** : 5 Şubat 1963 tarihinde, ATAD; Topluluk hukuk kurallarının üye devlet mahkemelerinde doğrudan uygulanabilir olduğunu ve üye devletlerin egemenlik haklarında kısıtlamaya gitmeyi kabul ettikleri yeni bir hukuk düzeni oluşturulduğunu vurguladı.
- **Costa/ENEL Kararı** : 15 Temmuz 1964'de, ATAD; söz konusu kararla; Topluluk Hukuku'nun ulusal hukuka üstünlüğü ilkesini getirdi.
- **Dekker Kararı**: 1 Aralık 1965'de, ATAD; söz konusu kararla; göçmen işçilerin sosyal güvenlik ile ilgili bazı sorunlarını açıklığa kavuşturdu.
- **Stauder Kararı**; 12 Kasım 1969'da, ATAD; ilk kez bireylerin korunması sorununu inceledi. Topluluk Hukuku'nun genel ilkelerinin bireyin temel

¹⁹¹ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 117.

¹⁹² Dura-Atik, **a.g.e.**, s. 128-129.

haklarını korunmasını da kapsadığını, ATAD'nın görevinin buna uyulmasını sağlamak olduğunu söyledi.

- **Internationale Handelsqesellschaft Kararı** : 17 Aralık 1970 tarihinde, ATAD; söz konusu kararla; Topluluk Hukuku'nda "Temel Haklar" kavramını açıklığa kavuşturdu. Temel hakların korunmasını, Topluluğun yapısı ve amaçları çerçevesinde ortaya koydu.
- **Avrupa Kara Taşımacılığı Antlaşması (AETR) Kararı**: 31 Mart 1971 tarihinde, ATAD; söz konusu kararla; Topluluğun yetkileri ile üye devletlerin yetkileri arasındaki sınırın belirlenmesini sağlayan ilkeleri ortaya koydu. ATAD, ortak kurallar getirildiği ölçüde, Topluluk hukuk düzeninin uygulandığı alanın bütünü bakımından üçüncü ülkelere karşı, sadece Topluluğun yükümlülükler üstlenme ve yerine getirme durumunda olduğunu açıklığa kavuşturdu.
- **Defenne Kararı**: 25 Mayıs 1971 tarihinde, ATAD; sosyal güvenlik sistemi kapsamında verilen emeklilik aylıklarının, işverenin işçiye işi dolayısıyla ödemiş olduğu dolaylı bir yardım olmadığına karar verdi.
- **Continental-Can Kararı**: 21 Şubat 1973 tarihinde, ATAD; şirketlerinin birleşerek rekabeti ortadan kaldıracak ölçüde güçlü konuma gelmesinin, AET Antlaşması çerçevesinde kötüye kullanma sayılacağını kabul etti.
- **Reyners Kararı** : 21 Haziran 1974 tarihinde, ATAD; bir üye ülke vatandaşının, diğer bir üye ülkede iş kurmak istemesi halinde; o üye ülkenin kendi vatandaşları ile ilgili kişi arasında ayrımcılık yapabilecek kanun, tüzük, idari düzenleme ve uygulamalardan kaçınmak yükümlülüğü altında bulunduğunu hükme bağladı.
- **Binsbergen Kararı** : 3 Aralık 1974 tarihinde, ATAD; hizmet sunma serbestisi ile ilgili Topluluk Hukuku hükümlerinin, bu hükümler; hizmet sunan kişiye, vatandaşlık esasına veya hizmet sunumunun gerçekleştirileceği ülkeden başka bir üye ülkede yerleşik olma gerekçesine dayalı ayrımcılık yapılmasını kaldırmayı amaçladığı ölçüde, ulusal mahkemeler önünde ileri sürebileceğini hükme bağladı.

- **Defrenne Kararı:** 8 Nisan 1976'da, ATAD; kadın ve erkek için eşit ücret ilkesinin doğrudan uygulanabilir olduğu hükme bağladı.
- **Kramer Kararı:** 14 Temmuz 76'da, ATAD; balıkçılık alanında Topluluğun ve üye ülkelerin rollerini belirledi.
- **Simmenthal Kararı:** 9 Mart 1978'de, ATAD; Topluluk Hukuku'nun üstünlüğü ilkesini teyit etti.
- **Cassis de Dijon Kararı;** 20 Şubat 1979'da, ATAD; tüketicilerin, diğer ülke ülkelerinin gıda ürünlerine; üye devlette yasalara uygun olarak üretilmiş ve piyasaya sürülmüş olması, bu ürünün ithalatına engel teşkil edecek sağlık ve çevre konularını ilgilendiren bir sorunun olmaması kaydıyla ulaşılabileklerine karar verdi.
- **Gravier Kararı:** 13 Şubat 1985'de, ATAD; Belçika'da eğitim gören bir Fransız öğrenciden, Belçika'lı öğrencilere göre daha fazla harç parası alan Belçika'ya; vatandaşlık esasına göre ayrımcılık yapılmaması ilkesini uygulanarak, Fransız öğrencinin daha fazla harç ödememesine karar verdi.
- **Marshall Kararı:** 26 Şubat 1986 da, ATAD; kadın ve erkek arasındaki muamele eşitliğine, işten çıkarma durumunu da kapsıyacak şekilde açıklık getirdi.
- **Nouvelles Frontieres Kararı:** 30 Nisan 1986'da, ATAD; rekabete ilişkin olanlar da dahil olmak üzere, antlaşma hükümlerinin hava taşımacılığına da uygulanacağını karara bağladı.
- **Cowan Kararı:** 1 Şubat 1989'da, ATAD; Paris Metrosu'nda saldırıya uğrayan bir İngiliz Turistin, Fransız vatandaşları ile eşit miktarda tazminattan yararlanacağını hükme bağladı. Böylece vatandaşlık esasına dayalı ayrımcılık yapılmaması ilkesini uyguladı.
- **GB-Inno-BM Kararı :** 7 Mart 1990'da, ATAD; alıcı üye ülkede, alınan mala ilişkin olarak yapılan yasalara uygun reklamı engelleyen ulusal mevzuatın; Malların Serbest Dolaşımı İlkesi'ne aykırı olduğunu karara bağladı.

- **Stoeckal Kararı:** 25 Temmuz 1991’de, ATAD; sanayi sektöründe kadının gece çalışmasını yasaklayan Fransız İş Mevzâtı hükümlerinin, istihdama erişme açısından, kadın ve erkek arasında muamele eşitliği ilkesine aykırı olduğunu hükme bağladı.
- **Francovich Kararı:** 19 Kasım 1991’de, ATAD; Topluluk Hukuku’nu ihlal ederek bir kişiye zarar veren üye devletin bu zararı tazmin etmekle yükümlü olduğunu hükme bağladı.
- **Faccini-Dori Kararı :** 14 Temmuz 1994’de, ATAD; bir direktifi iç hukukuna aktarmayı ihmal etmek suretiyle bir kişinin zarara uğramasına neden olan üye devletin; belli koşulların mevcudiyeti halinde, meydana gelen zararı karşılamakla yükümlü olduğunu hükme bağladı.
- **Bordessa Kararı;** 23 Şubat 1995’de, ATAD; Topluluğa üye ülke vatandaşlarının, önceden izin almaksızın banknot, madeni para ve çekleri ülke dışına çıkarabileceklerini hükme bağladı.¹⁹³
- **Kalenka Kararı;** 17 Ekim 1975 de, ATAD; terfi konusunda kadınlara otomatik öncelik tanıyan bir uygulamanın kadın-erkek arasında muamele eşitliği ilkesine aykırı olduğunu ve cinsiyete dayalı ayrımcılık teşkil ettiğini hükme bağladı.
- **Bosman Kararı;** 15 Aralık 1995 de, ATAD; söz konusu kararla; yabancı oyuncu sayısını sınırlayan futbol federasyonlarının düzenlemelerini Topluluk Hukuku’na aykırı olduğunu hükme bağladı.

ATAD’nın vermiş olduğu kararlarla ilgili sorumluluk alanı 6 husustan oluşur. Bunlar;

- Üye ülkeler arasındaki antlaşmazlıklar,
- AB ile üye ülkeler arasındaki antlaşmazlıklar,
- Kurumlar arasındaki antlaşmazlıklar,
- Topluluk ile şahıslar arasındaki antlaşmazlıklar,
- Uluslar arası antlaşmalar hakkında görüşler,
- İlk görüşlerdir. (Preliminary rulings).¹⁹⁴

¹⁹³ Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** s. 22-108.

5.5. AVRUPA EKONOMİK VE SOSYAL KOMİTESİ

AET'yi kuran Roma Antlaşması'nın 4 ncü maddesi, Avrupa Konseyi ve Komisyonu'na yardımcı olmak amacıyla danışma organı niteliğinde **Ekonomik ve Sosyal Komite (ESK)** kurulmasını öngörmüştür. **Komite üyeleri**; üreticiler, çiftçiler, taşımacılar, sendikalar, küçük esnaf ve sanatkarlar, işçiler, serbest meslek sahipleri, gibi ekonomik ve sosyal hayatı ilgilendiren tüm sivil toplum gruplarının çıkarlarını temsil edenlerden oluşmaktadır.¹⁹⁵

ESK, temsil ettiği sivil toplum kuruluşlarının çıkarlarını ilgilendiren çeşitli konulardaki ortak politikaların oluşturulmasında; Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi ve Komisyonu'na danışma organı olarak görüşlerini bildirerek Topluluğun karar alma sürecinde rol almaktadır. Birlik Kurumları'da, kararlarını vermeden önce ESK'ye danışmak zorundadır.

ESK'daki üyelerin miktarı ülkelerin nüfus oranlarına göredir. Üye ülkeler kendi kontenjan sınırlarının iki katı kadar aday belirlemekte, Komite üyeleri de; bu adaylar arasından Bakanlar Konseyi tarafından 4 yıllığına atanmaktadır.¹⁹⁶

ESK, Başkanı'nı üyeleri arasından 2 yıllığına seçer. ESK, Konsey ve Komisyon'un talebi üzerine toplantı yapmakla beraber, kendi inisiyatifi ile de toplanabilir. ESK, görüşlerinin hazırlanmasında uzmanlaşmış bölümlere sahiptir. Alt komiteler kurabilir. ESK'nin kendi sekreteryası vardır.¹⁹⁷

15 üyeli AB'de, ESK toplam 222 üyeden oluşmaktadır. Komite üyelerinin üye ülkelere göre dağılımı aşağıdaki gibidir.¹⁹⁸

¹⁹⁴ Karluk, **a.g.e.**, s. 169.

¹⁹⁵ Ülger, **a.g.e.**, s. 29.

¹⁹⁶ Bilici, **a.g.e.**, s.53.

¹⁹⁷ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s.134.

¹⁹⁸ Ülger, **a.g.e.**, s. 29.

Ülkeler	Oy sayısı	Oy toplamları
Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya	24'er	96
İspanya	21	21
Belçika, Yunanistan, Hollanda, Portekiz, Avusturya, İsveç	12'şer	72
Danimarka, İrlanda, Finlandiya	9'ar	27
Lüksemburg	6	6
Toplam		222

Uygulamada 222 üyenin; 78'i işçileri, 65 üye işvereni, 77 üye'de diğer kesimleri (çiftçiler, tüketiciler, ticaret kesimi) oluşur.¹⁹⁹

İleriki tarihlerde Nice Zirvesinde alınacak kararlar, üye ülke sayısının 27 ye çıkacağı dikkate alınarak ESK üyelerinin sayısı 344'e yükseltilecektir.²⁰⁰

ESK, 1972 yılından bu yana Topluluğa ilişkin her konuda görüş (avis) hazırlamakta ve bu görüşler AB'nin Resmi Gazetesi'nde yayınlanmaktadır.

ESK'nın danışma organı olması nedeniyle, Topluluğun karar alma sürecindeki etkisi azdır. Bununla birlikte, Avrupa Komisyonu; 9 Kasım 1988 tarihinde, Topluluklar tarihinde ilk defa ESK'den "Avrupa Topluluğu Temel Sosyal Haklar Şartı"nı hazırlamasını talep etmiştir. Aslında bu durum, Topluluğa ait sürecin dışında bir durumdur. Hazırlanan taslak ESK'de 22 Şubat 1989 da oylanmış ve bir görüş durumuna gelmiştir.

Antlaşmalarda belirtildiği durumlarda; ESK'ya zorunlu olarak danışılmaktadır. Avrupa Konseyi ve Komisyonu, herhangi bir konuda hazırlık yapıp karar vermeden en az 10 gün önce ESK'dan bilgi talebinde bulunur.

ESK, konu ile ilgili görüşlerini rapor şeklinde düzenleyerek; Konsey'e, Komisyon'a, gerektiğinde Parlamento'ya bildirir. Bu süre içinde ESK'den görüş gelmemiş ise Konsey ve Komisyon kendini bağlı saymamaktadır.²⁰¹

Konsey, Komisyon ve Parlamento; ESK'den herhangi bir konuda isteğe bağlı görüş de isteyebilir.

¹⁹⁹ Karluk, a.g.e., s. 173.

²⁰⁰ Bilici, a.g.e., s.53.

²⁰¹ Karluk, a.g.e., s. 173.

5.6. AVRUPA BÖLGELER KOMİTESİ

Bölgeler Komitesi, AB'nin oluşumuna bölgesel ve yerel kimlikleri yansıtmaya gereksiniminden doğmuş bir **danışma organıdır**. Vatandaşa en yakın kamu yöneticilerinin (Belediye başkanlarının, il ve ilçe meclis üyelerinin...) Topluluğun karar alma süreçlerine katılımlarını sağlamak için kurulmuştur.²⁰²

Topluluğa üye birçok federal yapıdaki Avrupa ülkesinin yapısında daha önce bu şekilde kurulmuş ve etkin olarak çalışan komiteler vardı.

Federal yapıdaki üye ülkeler, bu tip komitelerin AB bazında da oluşturulması için Topluluk kurumlarına yoğun baskı yapmış ve sonuçta 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastircht Anlaşması ile Bölgeler Komitesi kurularak Topluluğun kurumları arasına katılmıştır.²⁰³

Bölgeler Komitesi'nin Maastircht Anlaşması'na dahil edilmesinde Almanya ve İspanya'nın önemli rolleri olmuştur. Burada "Bölge" kelimesi sadece coğrafi değil, aynı zamanda siyasi bir mülki bir anlam taşımakta ve merkezi yönetim dışındaki yerel yönetimleri de kapsamaktadır. Nitekim, Bölgeler Komitesi üyelerinin, üye ülkelerin bölgesel ve yerel yönetim temsilcilerinden oluşması bu açıklamayı güçlendirmektedir. Bölgeler Komitesi'nde, üye ülkelerin 1995 yılındaki toplam üye sayısı ESK'de olduğu gibi toplam 222 dir. Üyelerin ülkelere göre dağılımı ve seçim esasları da ESK'de olduğu gibidir.²⁰⁴

İleriki tarihlerde Nice Zirvesinde alınacak kararlarla Topluluğun 27 üyeye çıkabileceği dikkate alınarak Bölgeler Komitesi üyelerinin sayısı 344'e yükseltilecektir. Bölgeler Komitesi üyeleri kimseden talimat almazlar. Görevlerini, Topluluğun menfaatine olarak tarafsızca yerine getirirler.²⁰⁵

Bölgeler Komitesi'nin merkezi Brüksel'dedir. Bölgeler Komitesi'nin toplantıları yılda 5 defa genel kurul şeklinde yapılır. Ayrıca 8 komisyon ve 4 alt komisyon Bölgeler Komitesi'nin faaliyetlerini yürütmekle görevlidir.²⁰⁶

²⁰² Dura-Atik, **a.g.e.**, s.177.

²⁰³ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 135.

²⁰⁴ Tekinalp/Tekinalp, **a.g.e.**, s.279.

²⁰⁵ Bilici, **a.g.e.**, s. 53.

²⁰⁶ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 136.

Bölgeler Komitesi şu hedefleri gerçekleştirmeyi hedefler;

- Avrupa halkları arasında daha sıkı birlik oluşturma sürecini sürdürmek,
- Avrupa Kurumları kararlarının, vatandaşlarla yakın ilişki içindeki kamu mercileri tarafından alınmasını gerçekleştirmektir,

Bölgeler Komitesi bu hedeflere ulaşmayı amaçlarken vatandaşlara olan hizmetini iki yoldan gerçekleştirir.

- AB'nin politika belirleme sürecinde, vatandaşların çıkarlarının dikkate alınmasını sağlamak suretiyle,
- Topluluğun ileriye yönelik oluşum aşamalarındaki gelişmelerinden vatandaşları bilgilendirmek suretiyle gerçekleştirir.²⁰⁷

Bölgeler Komitesi'nin görev ve yetkileri kapsamındaki ilişkilerine gelince;

- Maastircht Anlaşması'na göre bölgesel çıkarların ve ihtiyaçların söz konusu olduğu; eğitim, gençlik, kültür, toplum sağlığı, ekonomik ve toplumsal bütünleşme, Avrupa ölçeğinde ulaşım, telekomünikasyon ve enerji hatları gibi konularda Bakanlar Konseyi ve Komisyon'un Bölgeler Komitesi'nin görüşüne başvurması mecburidir.²⁰⁸ Bölgeler Komitesi görüşünü bir ay içinde bildirmez ise, bu organlar kararlarını Bölgeler Komitesi olmadan verirler.²⁰⁹
- Ayrıca, ileriki tarihlerde; 1997 de imzalanan ve 1999'da yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşması ile Bölgeler Komitesi'ne; Konsey ve Komisyon'ca zorunlu olarak danışılması gereken konulara; çevre, sosyal fon, mesleki eğitim, sınır ötesi işbirliği ve ulaştırma alanları da dahil edilmiştir. Bu Antlaşma ile Avrupa Parlamentosu'na da Bölgeler Komitesi'ne danışma kuralı getirilmiştir.²¹⁰
- Avrupa Komisyonu, her 3 yılda bir hazırladığı; Avrupa Parlamentosu, Konsey ve ESK'ye verdiği, "Ekonomik ve Sosyal İşbirliği Alanındaki

²⁰⁷ Dura-Atik, **a.g.e.**, s.177.

²⁰⁸ Ülger, **a.g.e.**, s.31.

²⁰⁹ Tekinalp/Tekinalp, **a.g.e.**, s.280.

²¹⁰ Ülger, **a.g.e.**, s.31.

Gelişmeleri Gösteren Rapor”unu Bölgeler Komitesi’ne göndermek zorundadır.

- Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu’nun oluşturulmasında Bölgeler Komitesi’nin görüşünün alınması zorunludur.
- Avrupa Kurumları, zorunlu olmayan durumlarda da Bölgeler Komitesi’nden görüş isteyebilirler.
- Bölgeler Komitesi hiçbir kurumun talebi olmadan da görüş bildirebilir.²¹¹

5.7. SAYIŞTAY

1977 yılına gelinceye kadar, Topluluk; AET Anlaşması’nın 206, EURATOM Antlaşması’nın 180 ve AKÇT Anlaşması’nın 78 d maddeleri çerçevesinde bütçe ve mali denetim konularında faaliyet gösteren bir “**Denetim Bürosu (Audit Board)**” tarafından kontrol edilmiştir. Zamanla Topluluğun mali denetim ihtiyaçlarının artması ve bütçe harcamalarının genişlemesi sonucunda bağımsız bir hesap mahkemesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. **Avrupa Hesap Mahkemesi’nin (The European Court of Auditors)**, diğer bir deyişle **Sayıştay**’ın, 22 Temmuz 1975 tarihli Brüksel Antlaşması ile kurulması kararı alınmış, Ekim 1977’de Lüksemburg’da çalışmalarına başlamıştır. Sayıştay, 1 Kasım 1993 te yürürlüğe giren Maastircht Antlaşması ile AB’nin temel organları arasındaki yerini almıştır.²¹²

Sayıştay üyeleri (denetçiler), her üye ülkeden bir üye olmak üzere, Nice Antlaşması’ndan önce Konsey tarafından oybirliği ile, 1995’ten sonraki tarihte imzalanan Nice Antlaşması ile Avrupa Parlamentosu’na danışıldıktan sonra Konsey tarafından nitelikli çoğunluk ile 6 yıllık süre için atanırlar. Sayıştay üyeleri, 3 yıllığına kendi başkanlarını seçerler. Başkan yeniden seçilebilir. Sayıştay üyeleri, ATAD yargıçlarının sahip oldukları yargıç bağımsızlığına ve dokunulmazlığına sahiptirler.²¹³

²¹¹ Tekinalp/Tekinalp **a.g.e.**, s.280.

²¹² Karluk, **a.g.e.**, s.172.

²¹³ Bozkurt-Özcan-Köktaş, **a.g.e.**, s. 131.

Sayıştay'ın görev ve yetkileri şunlardır;

- AB'nin mali denetim organıdır. Kimilerine göre Sayıştay, AB'nin mali vicdanı, parasının bekçisi, Topluluğun hesap mahkemesidir. Topluluğun tüm gelir ve giderlerini inceler. Gelirlerin tam olarak toplanıp toplanmadığını, harcamaların yasalara uygun olup olmadığını kontrol eder.
- AB'nin bütçesini ve hesaplarını izler. Bütçe gelir ve giderlerinin yasallığını, usule uygunluğunu denetler. AB bütçesinin mali yönden sağlamlığını kontrol eder. Mali yönetim hedeflerinin gerçekleşme durumunu izler.
- Sayıştay, AB fonlarını kullanan her kurumu ya da organı mali yönden denetler. Her yıl, fonların yönetimi ile ilgili gözlemlerini, sunduğu bir raporla Topluluğun Resmi Gazetesi'nde yayınlar. Raporda, iyileştirilmesi gereken alanlara dikkat çeker.²¹⁴
- Topluluk organları ve milli kuruluşlar; Sayıştay'ın talebi üzerine gerekli olan bütün doküman ve bilgileri kendisine vermek zorundadır.
- Sayıştay'ın diğer Topluluk kurumlarından, ye ülkelerden bağımsız olması, denetleme işini ne şekilde ve nasıl yapacağı, raporlarını nasıl yayınlayacağı konusunda serbest yetkilere sahip olması; görevini objektif yapmasını garanti altına alır.²¹⁵
- Sayıştay, Topluluk kurumlarının talebi üzerine mali konularda görüş de bildirir.
- Sayıştay, Avrupa Parlamentosu'na ve Konsey'e; bütçe uygulamasının denetimi işlevlerinin yerine getirilmesinde de yardımcı olur.²¹⁶

²¹⁴ Dura-Atik, **a.g.e.**, s.170-171.

²¹⁵ Bozkurt-zcan-Köktaş, **a.g.e.**,s. 131.

²¹⁶ V.Bozkurt, **a.g.e.**, s.99-100.

5.8. AVRUPA YATIRIM BANKASI

AYB, AET'yi oluşturan ve 1 Ocak 1958 de yürürlüğe giren Roma Anlaşması'nın 129 ve 130. maddelerinde yer alan hükümler kapsamında kurulmuştur.

Anılan anlaşmanın 129. maddesi; tüzel kişiliği olan AYB'nin kurulduğu, üyelerinin AET'ye üye devletler olduğu, bankanın ana sözleşmesine ait protokolü hatırlatır.

Roma Anlaşması'nın 130 maddesi ise; AYB'nin görevlerine ilişkin hükümleri içerir. AYB'nin görevi; sermaye piyasalarına ve öz kaynaklara başvurarak AET'nin yararına Ortak Pazar'ın dengeli bir biçimde ve aksaksız kalkınmasına yardım etmektir. Bu amaçla, ekonominin bütün kesimlerine kazanç gayesi gütmeksizin borçlar vererek ve garantiler sağlayarak az gelişmiş bölgelerin kalkınmasına, işletmelerin modernleşmesine, yeni işletme faaliyetlerinin kurulmasına, üye devletler tarafından tam olarak karşılanması mümkün olmayan projelere finansman sağlar.²¹⁷

AYB, AB'nin; azami 20 yıl kredi veya garanti veren bir mali kuruluşu niteliğindedir.²¹⁸

AYB'nin esas sözleşmesine 1994 yılında eklenen 30. madde ile Banka'ya mali özerklik verilmiştir. Ek'li protokole göre; Banka'nın başında üye ülkelerin Maliye Bakanları'ndan oluşan bir **Guvernörler Kurulu** bulunur. Banka'nın kredi politikasının esasları bu kurul tarafından belirlenir. Banka'da ayrıca; kredi ve garantileri karara bağlayan 22 asil, 12 yedek üyeden oluşan **Yönetim Kurulu** ve günlük yönetimlerden sorumlu 7 üyeden meydana gelen bir **Müdürler Kurulu (Direktorium)** vardır.²¹⁹

Avrupa Yatırım Bankası tüzel kişiliğe ve mali özerkliğe sahiptir. Banka üyeleri AB'ye üye devletlerdir. Bankanın merkezi Lüksemburg'dadır. AYB'nin öncelikli hedefi; AB'nin dengeli gelişimine katkıda bulunmak, bunun yanı sıra; Trans-Avrupa ulaşımı ve telekomünikasyon ağlarının geliştirilmesi'ne, çevrenin

²¹⁷ Selçuk Cingi, **Avrupa Yatırım Bankası**, Ankara Ticaret Odası, Yayınları, Ankara, 1984, s.15-16.

²¹⁸ Karluk, **a.g.e.**, s. 177.

²¹⁹ Tekinlap/Tekinalp, **a.g.e.**, s.300.

korunmasına, enerji kaynaklarının devamlılığının sağlanmasına, endüstri ve küçük işletmelerin uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılmasına yönelik projelere finansman sağlamaktadır. Banka, Topluluk haricindeki ülkelerle olan iş birliği politikasının hayata geçirilmesine yardımcı olmakta; Afrika, Karayipler ve Pasifik ülkelerinde, Akdeniz havzasında, Orta ve Doğu Avrupa'da, Latin Amerika'da ve Asya'da faaliyette bulunmaktadır.

Avrupa Yatırım Bankası, kaynaklarının büyük bir bölümünü sermaye piyasalarından ödünç alır. Sermaye piyasalarında Avrupa Yatırım Bankası hisselerinin değerinin yüksek olması (AAA); en uygun koşullarda, çok yüksek miktarlarda kaynak bulabilmesini sağlamaktadır. Kar amacı taşımayan bir kredi kurumu olan Avrupa Yatırım Bankası; mali piyasalardaki konumunun sağladığı üstünlüklerden girişimcileri yararlandırır.²²⁰

5.9. AVRUPA PARA ENSTİTÜSÜ ve AVRUPA MERKEZ BANKASI

Ekonomik ve Parasal Birlik (EPB) kapsamında; Avrupa Para Enstitüsü (APE), Avrupa Merkez Bankası (AMB) ve Avrupa Merkez Bankaları Sistemi (AMBS) olmak üzere üç organ öngörülmüştür. Tez konusu kapsamında, EPB'in ikinci aşamasının amacı; üçüncü ve son aşamaya geçmeden önce gerekli tüm altyapıyı hazırlamaktır.²²¹

Maastircht Anlaşması'nda öngörülen usule göre; bir AMBS, Antlaşma ve Antlaşma'ya ekli AMB Esas Sözleşmesi'nde yer alan yetkilere haiz bir AMB'nin kurulduğu belirtilmiştir.²²²

Bu hedefleri gerçekleştirmek amacıyla; 1 Haziran 1994 tarihinde, Frankfurt'ta **Avrupa Para Enstitüsü (APE)** kurulmuştur. APE; kurulmadan önceki oluşum safhasında ve 1 Ocak 1994 tarihinde, ortak para politikasını koordine etmekle görevli "**Merkez Bankaları Güvernörler Komitesi**" nin görevlerini devralmıştır.

²²⁰ <http://eib.eu.int/>

²²¹ Karluk, **a.g.e.**, s.325.

²²² Tekinalp/Tekinalp, **a.g.e.**, s.301.

APE'nun en üst düzey organı, kendi Konsey'idir. APE Konsey'i karar verme organıdır. APE Başkanı, APE Konseyi'nin önerisi üzerine Bakanlar Konseyi tarafından 3 yıllık dönem için atanır. Genel Direktör ve 4 ana departman; yönetimin temelini oluşturur.

APE'nun görevleri aşağıdadır:

- Üye ülkeler arasında para politikasının eşgüdümünü, merkez bankalarının işbirliğini güçlendirmek, fiyat istikrarını sağlamak,
- Ortak para politikasını yürütmek, üçüncü aşamaya geçiş için gerekli hazırlıkları yapmak ve üçüncü aşama sonunda tek paranın dolaşıma girmesini sağlayacak şartları hazırlamak.
- Kullanılmakta olan ECU sepetini kolaylaştırmak ve EURO'ya geçiş sürecini yürütmek.
- Üye ülkelerin, Maastircht Anlaşması ile belirlenen kriterlere uyumlarını gözetmek ve düzenli raporlar hazırlamak, özellikle üye ülkelerin merkez bankalarının finansmanını ve finansal kurumlardan ayrıcalıklı imkanlar sağlamaması konularını izlemektir.

Tez konusunun kapsamı dışında, ileriki tarihte, 1 Haziran 1998'de APE tasfiye edilerek görevini AMB'sına devretmiştir. İlk toplantısını da 2 Haziran 1998 tarihinde Wim Duisenberg yönetiminde yapmıştır. AMB'sı; 1 Temmuz 1998'de resmen göreve başlayarak EPB ve AMBS'ne geçiş hazırlıklarının sorumluluğunu üzerine almıştır.

AMB'sının görevleri şunlardır.

- Her türlü para politikalarını; üye ülkelerin merkez bankaları ile işbirliği yaparak sağlamak.
- Birliğin parasal istikrarını korumak,
- Birliğin kur politikasını belirlemek,
- Tek paranın tedavülünü sağlamak,
- Döviz işlemlerini yönetmek,
- Resmi döviz rezervini tutmak ve yönetmek,
- Ödeme işlemlerini düzenlemektir.²²³

²²³ Karluk, a.g.e., s. 327.

5.10. AVRUPA OMBUDSMANI (AVRUPA KAMU HAKEMİ)

İsveç Kralı XII Karl'ın Osmanlı ülkesinde yaşamak zorunda olduğu 1709-1714 yıllarında; ülkesindeki yönetici ve yargıçları, mevcut yasalara göre kendi adına gözetecek birini ataması (hogst ombudsman) ve bu faaliyetin 1809 yılında İsveç Anayasası'nda anayasal bir kurum olarak yerini alması, Avrupa'da ombudsmanlığın başlangıcı kabul edilir. 110 yıl sonra 1919'da Finlandiya'da, akabinde 1954 yılında Danimarka da, 1957 yılında Fransa'da ombudsmanlıklar kurulmuştur.²²⁴

Avrupa Konseyi İstişari Komitesi, 1975 de 457 sayılı tavsiye kararı ile diğer üye ülkelere ombudsman kurmalarını tavsiye etmiştir. Avrupa Konseyi tarafından 30 Ekim 1982'de Sienne'de (İtalya) gerçekleştirilen "**İnsan Haklarının Korunma ve Geliştirilmesinde Yargı Dışı Araçlar; Ombudsman**" konulu seminerde alınan kararlar; Topluluğun ombudsman kurumuna bakışı açısından çok önemlidir. Bu kararlar neticesinde;

- Henüz ombudsmanlığı uygulamayan üye ülkelerin, buna benzer görevleri yerine getiren teşkilatlarını; ulusal, yerel, bölgesel düzeyde isimlendirmelerini,
- Avrupa Konseyi bünyesindeki ombudsmanların yetki ve işlevlerinin; insan haklarının korunması konusundaki yasal düzenlemelerde görüş bildirecek şekilde genişletilmesini,
- Avrupa Konseyi'nin; bir yandan üye ülkelerin ombudsmanları, diğer taraftan da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yargıçları ve Avrupa Komisyonu üyeleri arasında bilgi merkezinin koordinasyon merkezi olacağını,
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Komisyonu kararlarının ombudsmanların yararlanmalarına açılması ve bu konuda vatandaşların bilgilendirilmeleri konularında ilerlemeler sağlanmıştır.²²⁵

²²⁴ Zekeriya Temizel, **Ombudsman**, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Yayınları, Kent Basımevi, İstanbul, 1997, s.34-35.

²²⁵ B.Zakir Afşar, **Ombudsman (Kamu Hakimi)**, Hak-İş Eğitim Yayınları, No:38, Ankara, 1997, s.46-47.

1988 yılında Polonya’da “**Yurttaş Hakları Koruyucusu**” adı altında ombudsmanlık kurulmuştur.²²⁶

7 Şubat 1992 de imzalanan Maastircht Anlaşması’nın 138/E maddesiyle Topluluk düzeyinde bir ombudsman ihdası kararlaştırılmış, **Avrupa Ombudsmanı** adı verilen kuruma; 1994 yılı Avrupa Parlamentosu seçimlerinden sonra ilk Ombudsman atanmıştır.²²⁷

Avrupa Ombudsmanı, Avrupa Parlamentosu tarafından atanır. ATAD ile aynı statüde bulunmaktadır. Çalışmaya başlamadan önce, herhangi bir birim tarafından görevlendirilmesine ihtiyacı yoktur. ATAD, Ombudsman’ın yetki alanı dışında kalır. Avrupa Ombudsmanı, Topluluğun kurum ve kuruluşlarındaki yönetim bozuklukları ile ilgili şikayetleri inceler. Hakkında araştırma yapılan birim ve bireyler; gizlilik gerektiren konular da dahil olmak üzere ombudsmana her türlü bilgiyi sağlamak zorundadır.²²⁸

Ombudsman, ilgili araştırma raporunu; ilgili kuruma ve Avrupa Parlamentosu’na gönderir. Şikayetçiye de bilgi verir.²²⁹

Avrupa Ombudsmanı; soruşturmalarını genellikle şikayet üzerine yürütse de, resen de soruşturma açabilir.

Avrupa Ombudsmanı; konu Toplulukla ilgili olsa bile ulusal, bölgesel ya da yerel yönetimlerle ilgili şikayetleri inceleyemez. Devlet daireleri, devlet kurumları ve yerel parlamentolar bu kapsamda değerlendirilir. Ombudsman, ulusal mahkemelere ait kararların temyizi için başvurulacak bir makam değildir. Ombudsman, işyerleri ya da özel kişilerle ilgili şikayetleri de incelemeyiz.²³⁰

²²⁶ Temizel, **a.g.e.**, s.35.

²²⁷ Afşar, **a.g.e.**, s. 49.

²²⁸ Temizel, **a.g.e.**, s.30.

²²⁹ Afşar, **a.g.e.**, s. 49.

²³⁰ www.euro-ombudsman.eu.int

SONUÇ

Günümüzde “Bölgesel Entegrasyon” kavramı, belirli coğrafyayı paylaşan ülkelerin pazarlarını, ekonomilerini, üretim süreçlerini, hatta siyasi ve stratejik güçlerini birleştirme yönünde harcadıkları çabaları tanımlamak için kullanılmaktadır.

Bazı Bölgesel Entegrasyon’lar; taraf ülkeler arasındaki ilişkilerin son derece yoğun olması nedeniyle önce uygulamada ortaya çıkmakta, zaman içinde güçlenmekte ve daha sonra hükümetlerin devreye girmesi ve antlaşmaların imzalanması ile resmîyet kazanmaktadır. Diğer entegrasyonlar ise, belirli bir bölgedeki ülkelerin; aralarındaki fiili entegrasyon ve karşılıklı bağımlılık bulunmamasına rağmen; ticari, ekonomik ve siyasi alanda güçlerini birleştirerek pazarlık marjlarını artırabilmek amacı ile aldıkları bilinçli kararlar sonucu ortaya çıkmaktadır.

Entegrasyonların ortaya çıkış biçimleri, hedeflerine ulaşmadaki başarılarını da önemli ölçüde etkilemektedir. Avrupa Toplulukları da; gümrük birliği ile başlayan ve siyasi birlik olma yolunda büyük aşama kaydeden bir entegrasyon olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa bütünleşmesinin nedenlerine bakıldığında, halihazırda başarılı bir şekilde devam eden bu fikrin;

- Avrupa’da refahı ve barışı kalıcı kılmak,
- Almanya ile Fransa arasındaki sorunları kalıcı çözüme kavuşturmak,
- Sovyet tehdidine karşı bir bütünleşme oluşturmak,
- Marshall Yardımlarının etkin biçimde dağıtımını sağlamak,
- İkinci Dünya Savaşı sonrası yıkımı ortadan kaldırmak olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye olarak üyesi olmak istediğimiz ve müzakere sürecinde bulunduğumuz Avrupa Birliği’nin tarihsel gelişimi;

- Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (1951)
- Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (1957)
- Avrupa Ekonomik Topluluğu (1957)
- Avrupa Topluluğu (1965)

- Avrupa Birliği (1991- Maastricht Anlaşması) aşamalarından geçerek bugünkü yapısına kavuşmuştur.

Tez konusu kapsamında, Avrupa Birliği'nin ye ülkeler açısından tarihsel genişleme süreci;

- **Birinci Genişleme (1973)**

İngiltere, İrlanda, Danimarka

- **İkinci Genişleme (1981)**

Yunanistan

- **nc Genişleme (1986)**

İspanya, Portekiz

- **Dördüncü Genişleme (1995)**

İsveç, Avusturya, Finlandiya ile srmştur.

Avrupa Birliği'nin yapısı, kurumları ve genişleme sürecinin analizi; Topluluğun 1995 yılı sonundaki yapısına nasıl geldiğini açıklamaktadır. Bu analiz; Avrupa Birliği'nin gelecekteki gelişiminin ve öneminin atan bir Şekilde devam edeceği yönünde kanaatler vermektedir.

Avrupa Birliği; günümüzde artık ekonomik bir dev olmanın yanı sıra, global bir aktör olmak için de çabalarını sürdürmektedir. Özellikle Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası kapsamında, Solana Strateji Belgesi ile başlayan Avrupa Toplulukları'nın dış politika felsefesi; Avrupa Birliği'ni artık günümüzde tüm Dünya sorunları ile ilgilenmek zorunda bırakmaktadır.

Avrupa Birliği; atışma bölgelerinde genellikle savaşı doğrudan önlemek yerine, Petersburg Görevleri olarak adlandırılan insani yardım amaçlı operasyonlar icra etmek istemektedir. Ayrıca, askeri müdahalenin yanında; Gürcistan'da ilk rneği ile başlatmış olduğu "**Hukuk'un stnlğ Misyonu**" ile de demokrasi ve insan haklarını tesis etmek istediğini de belirtmektedir.

Sonuç olarak, Avrupa Birliği; askeri yönden kuvvetli olmaması, ortak bir dış politikasının tam oluşturulamaması nedeni ile eleştiri de olsa, tarihsel süreci içerisinde beklenenden daha hızlı bir Şekilde kurumsallaşmış ve gelişmeye devam etmektedir.

EKLER

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİNİN KRONOLOJİSİ

(1946-1995)

19 Eylül 1946

Winston Churchill, Zürih Üniversitesinde yaptığı bir konuşmada, bir tür “Avrupa Birleşik Devletleri” kurulması için çağrıda bulundu.

17 Aralık 1946

Avrupa Federalistler Birliği, Paris’te (Fransa) kuruldu.

14 Mayıs 1947

Winston Churchill’in öncülük ettiği Birleşik Avrupa Hareketi hayata geçirildi. Uluslar üstü kurumlara karşı olan bu hareket, hükümetler arası işbirliğinden yanaydı.

1 Haziran 1947

René Courtin, daha sonra “Avrupa Hareketi”nin (1953) bir parçası haline gelen Birleşik Avrupa için Fransız Konseyini kurdu. Hıristiyan Demokratlar tarafından destek gören ve daha sonra Hıristiyan Demokratlar Avrupa Birliği (1965) adı ile anılan Nouvelles Equipes Internationales (Uluslararası Yeni Ekipler) oluşturuldu.

3 Haziran 1947

Avrupa Sosyalist Birleşik Devletleri Hareketi oluşturuldu. 1961 yılında bu hareket Avrupa Solu adını aldı.

5 Haziran 1947

Avrupa’nın ekonomik açıdan kalkınmasını hedefleyen Marshall Planı açıklandı.

27-31 Ağustos 1947

Avrupa Birliği Federalistler Kongresi, Montrö'de (İsviçre) yapıldı.

13-14 Aralık 1947

Federalist ve Birlikçi örgütler; Birleşik Avrupa Hareketlerinin Koordinasyonu'na ilişkin Uluslar arası Komite bünyesinde toplandı.

1 Ocak 1948

Belçika, Lüksemburg ve Hollanda arasında yapılan gümrük sözleşmesi yürürlüğe girdi.

17 Mart 1948

Belçika, Fransa, Lüksemburg, Hollanda ve Birleşik Krallık arasında Batı Birliği Antlaşması (Brüksel Antlaşması) imzalandı.

16 Nisan 1948

Marshall Planının koordine edilmesi amacıyla, Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (OEEC) kuruldu.

7-11 Mayıs 1948

Avrupa Kongresi, Birleşik Avrupa Hareketlerinin Koordinasyonu'na ilişkin Uluslararası Komitenin himayesinde, Lahey'de (Hollanda), Winston Churchill'in başkanlığında toplandı. Toplantıya 800 delege katıldı. Kongre'ye katılanlar, Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik bütünleşmesine yönelik hazırlıkları yapmakla görevli bir Avrupa Danışma Meclisi ve Avrupa Özel Konseyi oluşturulmasını önerdi. Kongre, ayrıca; bir İnsan Hakları Şartı'nın kabul edilmesini ve bu şarta uyulmasını sağlamak için bir Adalet Divanı kurulmasını önerdi.

28 Ocak 1949

Fransa, Birleşik Krallık ve Benelüks ülkeleri; bir Avrupa Konseyi kurulması konusunda karara vardılar. Danimarka, İrlanda, İtalya, Norveç ve İsviçre'den bu Konsey'in statüsünün hazırlanmasına katkıda bulunmalarını talep ettiler.

5 Mayıs 1949

Avrupa Konseyi Statüsü, Londra'da (Birleşik Krallık) imzalandı.

3 Ağustos 1949

Avrupa Konseyi Statüsü yürürlüğe girdi.

10 Ağustos 1949

Avrupa Konseyi Danışma Meclisi'nin ilk oturumu Strazburg'da (Fransa) yapıldı. Meclisin federalist üyeleri, Avrupa düzeyinde bir siyasi otoritenin oluşturulmasını talep etti.

9 Mayıs 1950

Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman, Jean Monnet'den ilham aldığı bir konuşmasında, Fransa ve Almanya'nın ve onlara katılmak isteyen diğer Avrupa devletlerinin kömür ve çelik kaynaklarının, tek bir havuzda toplanması teklifinde bulundu (Schuman Deklarasyonu.).

3 Haziran 1950

Belçika, Fransa, Lüksemburg, İtalya, Hollanda ve Almanya, Schuman Deklarasyonunu imzaladılar.

26-28 Ağustos 1950

Avrupa Konseyi Meclisi, Schuman Planını onayladı.

19 Eylül 1950

Avrupa Ödemeler Birliği kuruldu.

4 Kasım 1950

Avrupa İnsan Hakları ve Temel Haklar Sözleşmesi Roma'da (İtalya) imzalandı.

15 Şubat 1951

Paris'te (Fransa), Avrupa Savunma Topluluğu'nun kurulmasına yönelik bir toplantı yapıldı. Belçika, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Almanya'nın yanı sıra, altı gözlemci ülke de (ABD, Kanada, Danimarka, Norveç, Birleşik Krallık ve Hollanda) bu toplantıya katıldı.

18 Nisan 1951

Altılar (Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda), Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu (AKÇT) kuran Paris Antlaşması'nı imzaladı.

10 Aralık 1951

Paul-Henri Spaak, Birleşik Krallığın Birleşik Avrupa düşüncesine sıcak bakmamasını protesto etmek amacıyla, Avrupa Konseyi Danışma Meclisi Başkanlığı'nı bıraktı.

27 Mayıs 1952

Altılar (Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda), Paris'te (Fransa) Avrupa Savunma Topluluğu Antlaşması'nı imzaladı.

23 Temmuz 1952

AKÇT Antlaşması yürürlüğe girdi. Yüksek Otorite Başkanlığı'na Jean Monnet, Ortak Asamble Başkanlığı'na ise Paul-Henri Spaak seçildi.

30 Temmuz 1952

Lüksemburg, AKÇT'nin geçici merkezi olarak belirlendi.

10 Ağustos 1952

AKÇT Yüksek Otoritesi göreve başladı.

10 Kasım 1952

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT), AKÇT Antlaşması'ndan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeleri amacıyla, Altılara, en çok kayırılan ülke uygulaması bakımından bir istisna getirdi.

1 Ocak 1953

İlk Avrupa vergisi olan AKÇT vergisi yürürlüğe girdi.

10 Şubat 1953

Kömür ve demir cevheri ortak pazarı kuruldu. Altılar, bu ham maddelerle ilgili tüm gümrük vergilerini ve miktar kısıtlamalarını kaldırdı.

7 Mart 1953

Avrupa Adalet Divanı İç Tüzüğü, AKÇT Resmi Gazetesinde yayımlandı. Bu tarihten itibaren, Paris Antlaşması kapsamına giren uyuşmazlıklar Divan'a götürülebilir hale geldi.

9 Mart 1953

10 Eylül 1952 tarihinde kurulmuş olan Geçici Asamble'nin başkanı Paul-Henry Spaak, AKÇT Konseyi Başkanı Georges Bidault'a; Avrupa Siyasi Topluluğu oluşturulmasına ilişkin bir antlaşma taslağı sundu. Söz konusu antlaşma taslağında, Topluluğun kuruluş amacı, insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunması, saldırılara karşı üye devletlerin güvenliğinin temin edilmesi, üye devletlerin dış politikalarının koordinasyonunun sağlanması ve aşamalı biçimde bir Ortak Pazar'ın kurulması belirlenmekteydi. Taslak antlaşmada; Avrupa Yürütme Konseyi, iki kamaralı bir Parlamento, Bakanlar Konseyi, Adalet Divanı, Ekonomik ve Sosyal Komite olmak üzere beş kurum öngörülmekteydi.

15 Mart 1953

Hurda demir için bir ortak pazar kuruldu.

12 Ağustos 1953

AKÇT ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) arasında bir işbirliği anlaşması imzalandı.

11 Mayıs 1954

Alcide de Gasperi, Avrupa Parlamenterler Asamblesi Başkanlığı'na seçildi.

20-23 Ağustos 1954

Altılar, Brüksel'de (Belçika) toplandı. Fransız devlet adamı Pierre Mendés France'ın, Avrupa Savunma Topluluğu'nun uluslar üstü niteliğinin hafifletilmesi talebi kabul edilmedi.

30 Ağustos 1954

Avrupa Savunma Topluluğu Antlaşması Fransa Ulusal Meclisi tarafından reddedildi.

20 Ekim 1954

Londra Konferansını takiben, Brüksel Antlaşmasına değişiklikler getiren anlaşmalar Paris'te (Fransa) imzalandı ve Batı Avrupa Birliği (BAB) oluşturuldu.

10 Kasım 1954

Jean Monnet, Avrupa Savunma Topluluğu girişiminin başarısızlığa uğramasından sonra, AKÇT Yüksek Otoritesi Başkanlığından istifa etti.

21 Aralık 1954

Avrupa Adalet Divanı ilk kararını verdi.

1 Haziran 1955

René Mayer, AKÇT Yüksek Otoritesi Başkanlığı'na seçildi.

1-2 Haziran 1955

Altıların Dışişleri Bakanları, Mesina'da (İtalya) toplandı ve ekonomik bütünleşmeyi hedefleme konusunda anlaşıldılar.

23 Ekim 1955

Saarland, yapılan referandum sonucunda, özerk statüsünden vazgeçerek Almanya'ya katılma kararı verdi.

8 Aralık 1955

Avrupa Konseyi Bakanlar Konseyi, üstünde on iki altın yıldız bulunan mavi bayrağı amblemi olarak kabul etti.

7 Ocak 1956

AKÇT Yüksek Otoritesi, üçüncü ülkelerden ithal edilen çelik ürünlerinin Topluluk içinde serbest dolaşımı ilkesini teyit etti.

6 Mayıs 1956

Belçika Dışişleri Bakanı Paul-Henri Spaak, AKÇT üyelerinin Dışişleri Bakanları'na; bir Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve bir Atom Enerjisi Topluluğu (Euratom) kurulmasını öngören Topluluk Antlaşmaları taslağına ilişkin bir rapor sundu.

29 Mayıs 1956

Spaak Raporu onaylandı. Venedik'te (İtalya) toplanan Dışişleri Bakanları, AET ve EURATOM'un kurulmasına ilişkin iki antlaşmanın akdedilmesi için hükümetler arası müzakerelerin açılmasına karar verdiler.

26 Haziran 1956

AET ve EURATOM'un kurulmasına ilişkin metinlerin hazırlanmasına yönelik görüşmeler, Brüksel'de (Belçika) başladı.

25 Mart 1957

Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunu (EURATOM) kuran Antlaşmalar, Altılar (Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda) tarafından Roma'da (İtalya) imzalandı ve bu tarihten itibaren Roma Antlaşmaları olarak anılmaya başlandı.

17 Nisan 1957

Avrupa Toplulukları'nın yararlanacağı imtiyaz ve dokunulmazlıklara ve Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'nın statüsüne ilişkin protokoller Brüksel'de (Belçika) imzalandı.

8 Ekim 1957

AKÇT Konseyi, AKÇT Yüksek Otoritesi'ni; enerjiye ilişkin genel bir politika oluşturması konusunda görevlendirdi.

27 Kasım 1957

Hans Furler, AKÇT Ortak Asamblesi Başkanı seçildi.

1 Ocak 1958

Roma Antlaşmaları yürürlüğe girdi. AET ve EURATOM, Brüksel'de (Belçika) faaliyete geçti. Parlamenterler Asamblesi ve Adalet Divanı, her üç Topluluğun da ortak kurumları oldu.

7 Ocak 1958

Walter Hallstein AET Komisyonu Başkanlığı'na, Louis Armand EURATOM Komisyonu Başkanlığı'na ve Paul Finet AKÇT Yüksek Otorite Başkanlığı'na seçildi.

26 Ocak 1958

Altılar, üç Topluluğun Konseylerinin çalışmalarını hazırlamak için bir Daimi Temsilciler Komitesi'nin (COREPER) kurulmasını kararlaştırdı.

10 Şubat 1958

Üye devletler, kömür ve çelik ürünleri için; uyumlaştırılmış bir gümrük tarifelerini uygulamaya koydu. Fransa ve İtalya için istisna getirilerek, bu iki ülkeye, iki yıllık bir süre boyunca bazı ürünler için daha yüksek vergi talep etme hakkı tanındı.

19 Mart 1958

Avrupa Parlamenterler Asamblesi'nin açılış oturumu Strazburg'da (Fransa) yapıldı. Robert Schuman, AKÇT Asamblesi'nin yerine geçen bu Asamblenin başkanlığına seçildi.

15 Nisan 1958

İlk Konsey tüzüğünde, Almanca, Fransızca, İtalyanca ve Flamanca, Toplulukların resmi dilleri olarak belirlendi.

20 Nisan 1958

Avrupa Toplulukları'nın Resmi Gazetesi ilk kez yayımlandı. Bu Resmi Gazete, AKÇT Resmi Gazetesinin yerini aldı.

22 Nisan 1958

Konsey, Ekonomik ve Sosyal Komite'nin üyelerini belirledi.

13 Mayıs 1958

Parlamenterler Asamblesi üyelerinin oturma düzeni; ilk kez milliyetlerine göre değil, bağlı buldukları siyasi gruplara göre belirlendi.

19 Mayıs 1958

Brüksel'de (Belçika), Ekonomik ve Sosyal Komite'nin oluşturulması amacıyla bir toplantı yapıldı.

21-27 Mayıs 1958

Parlamenteler Asamblesi İç Tüzüğü'nü kabul etti.

3-11 Temmuz 1958

Stresa'da (İtalya) yapılan bir konferansta, Ortak Tarım Politikası'nın temelleri atıldı.

7 Temmuz 1958

AET ile Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) arasında işbirliğini öngören bir anlaşma, Walter Hallstein tarafından Cenevre'de (İsviçre) imzalandı.

7 Ekim 1958

AKÇT Adalet Divanı'nın yerini alan Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, Lüksemburg'da yerleşik olarak görevine başladı.

4 Aralık 1958

Avrupa Yatırım Bankasının (AYB) kredi politikaları ile ilgili ilk beş direktifi, AYB Governörler Kurulu tarafından kabul edildi.

29 Aralık 1958

Avrupa Para Anlaşması yürürlüğe girdi.

1 Ocak 1959

AET içinde gümrük vergilerinin ve miktar kısıtlamalarının aşamalı olarak kaldırılmasına ilişkin ilk adımlar atıldı.

7 Ocak 1959

Robert Schuman, Parlamenteler Asamblesi Başkanlığı'na yeniden seçildi.

2 Şubat 1959

Etienne Hirsch, EURATOM Komisyonu Başkanlığı'na seçildi.

3 Mart 1959

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, İç Tüzüğü'nü kabul etti.

20 Mart 1959

Avrupa Yatırım Bankası (AYB) ilk kredilerini verdi.

5 Mayıs 1959

Avrupa Konseyi, ABD'nin çok taraflı ticaret müzakerelerine ilişkin Dillon Teklifini (GATT çerçevesi) kabul etti. Bu müzakerelerin, Konsey'in atadığı özel bir Komite'nin desteğiyle, Komisyon tarafından yürütülmesi kararlaştırıldı.

8 Haziran 1959

Yunanistan, AET'ye katılmak için başvuruda bulundu.

22 Haziran 1959

AET ülkelerinin maliye idareleri, dolaylı vergi mevzuatının uyumlaştırılmasının mümkün olup olmadığını incelemek üzere üç çalışma grubu oluşturdu.

25-26 Haziran 1959

Üye devlet uzmanları, damping konusundaki ilk toplantılarını yaptı. Bu toplantıda, damping uzmanları; Topluluk içi dampingi engellemek için uygulamaya konulacak düzenlemeleri gözden geçirdi.

20-21 Temmuz 1959

Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün yedi ülkesi olan; Avusturya, Danimarka, Norveç, Portekiz, İsveç, İsviçre ve Birleşik Krallık Avrupa Serbest Ticaret Ortaklığını (EFTA) kurmaya karar verdi.

31 Temmuz 1959

Türkiye, AET'ye katılmak için başvuruda bulundu.

10 Eylül 1959

Yunanistan ile AET arasında ortaklık müzakereleri başladı.

11 Eylül 1959

AKÇT Yüksek Otoritesi Başkanlığı'na Piero Malvestiti seçildi.

27 Eylül 1959

Türkiye ile AET arasında ortaklık müzakereleri başladı.

13 Ekim 1959

Belçika Dışişleri Bakanı Pierre Wigny, AKÇT Yüksek Otoritesi ve Roma Antlaşması ile kurulan iki Komisyo'nun (AET ve EURATOM Komisyonları) tek bir kurumda birleştirilmesini teklif etti.

4 Ocak 1960

Avrupa Serbest Ticaret Ortaklığı (EFTA) Sözleşmesi; Avusturya, Danimarka, Norveç, Portekiz, İsveç, İsviçre ve Birleşik Krallık tarafından, Stokholm'de (İsveç) imzalandı.

3 Mayıs 1960

Avrupa Serbest Ticaret Ortaklığını (EFTA) kuran Stokholm Sözleşmesi yürürlüğe girdi.

11 Mayıs 1960

Konsey, Avrupa Sosyal Fonu hakkındaki tüzüğü kabul etti. Fonun amacı, Topluluk içinde işçilerin istihdamını, coğrafi ve mesleki hareketliliğini teşvik etmektir.

20 Eylül 1960

Avrupa Sosyal Fonu hakkındaki tüzük yürürlüğe girdi.

13 Aralık 1960

Avrupa Hava Seyrüsefer Güvenliği Örgütünü Kuran Sözleşme (Eurocontrol), Brüksel'de (Belçika) imzalandı.

14 Aralık 1960

Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (OEEC), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) adını aldı.

10-11 Şubat 1961

Paris'te (Fransa), sağlıklı bir siyasi işbirliği kurulmasının gerekliliği konusunda bir Zirve Konferansı yapıldı.

7-10 Mart 1961

Hans Furler, Parlamenterler Asamblesi Başkanlığı'na yeniden seçildi.

27 Haziran 1961

Hollanda hükümeti; Topluluklar için tek bir Konsey ve bir Avrupa Yüksek Komisyonu'nun kurulmasına (yürütme organlarının birleştirilmesi) yönelik bir sözleşme vasıtasıyla, Roma ve Paris Antlaşmaları'nda değişiklik yapılmasını öngören bir taslak sunma girişiminde bulundu. Bu taslak hakkında, Avrupa Parlamentosu'nun ve iki Komisyon'un görüşü alındı. Reformun kapsamına ilişkin olarak, üye devletler arasında görüş ayrılıkları bulunması sebebiyle; yürütme kurumlarının birleşmesi gerçekleşmedi.

18 Temmuz 1961

Avrupa Zirve toplantısı Bonn'da (Almanya) yapıldı. Altılar, bir siyasi birlik oluşturma yönündeki isteklerini ifade etti.

31 Temmuz 1961

İrlanda, Avrupa Toplulukları'na üye olmak için resmen başvuruda bulundu.

9 Ağustos 1961

Birleşik Krallık, Avrupa Toplulukları'na üye olmak için resmen başvuruda bulundu.

10 Ağustos 1961

Danimarka, Avrupa Toplulukları'na üye olmak için resmen başvuruda bulundu.

1 Eylül 1961

İşçilerin serbest dolaşımına ilişkin ilk tüzük yürürlüğe girdi.

20-21 Kasım 1961

Strazburg'da (Fransa), AET kurumları arasında bir kolokyum düzenlendi. Kolokyum'da, Ortak Pazar'da birinci aşamadan ikinci aşamaya geçiş ve denizaşırı ülkelerle ilişki konuları tartışıldı.

20 Aralık 1961

Walter Hallstein, AET Komisyonu Başkanlığı'na yeniden seçildi.

10 Ocak 1962

Yeni AET Komisyonu, Hallstein başkanlığında göreve başladı. Pierre Chatenet, EURATOM Komisyonu Başkanlığı'na seçildi.

14 Ocak 1962

Konsey, Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (FEOGA) vasıtasıyla mali dayanışma sağlanması ve tarım ürünleri için bir ortak pazar kurulması amacıyla oluşturulan Ortak Tarım Politikası konusunda ilk tüzükleri kabul etti.

5-6 Şubat 1962

Konsey, Avrupa Sosyal Fonunun iç tüzüğünü onayladı.

27-30 Mart 1962

Gaetano Martino, Parlamenterler Asamblesi Başkanlığı'na seçildi. Parlamenterler Asamblesi, adını Avrupa Parlamentosu olarak değiştirmeye karar verdi.

4 Nisan 1962

Ortak Tarım Politikası ile ilgili tüzükler ve temel kararlar kabul edildi.

30 Nisan 1962

Norveç, Avrupa Toplulukları'na üye olmak için resmen başvuruda bulundu.

1 Temmuz 1962

Üye devletler arasında sanayi ürünlerine ilişkin gümrük vergileri 1957 seviyesinin % 50 altına indirildi.

30 Temmuz 1962

Ortak Tarım Politikası'nı oluşturan tüzükler yürürlüğe girdi.

13 Ekim 1962

Konsey, gıda maddelerinde kullanılacak renklendirici maddeleri belirleyerek; gıda maddeleri alanındaki mevzuata ilişkin ilk direktifi kabul etti.

1 Kasım 1962

Yunanistan ile Topluluk arasındaki ortaklık anlaşması yürürlüğe girdi.

14 Ocak 1963

Fransa Cumhuriyeti Başkanı General De Gaulle, Birleşik Krallığın Topluluğa üye olmak istediğinden kuşku duyduğunu dile getirdi. Bir kaç gün sonra, adaylık başvurusunda bulunan ülkelerle ilgili müzakereler askıya alındı.

5 Şubat 1963

Van Gend en Loos kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'nın söz konusu kararında; Topluluğun, üye devletlerin egemenlik haklarında kısıtlamaya gitmeyi kabul ettikleri yeni bir hukuk düzeni oluşturduğu vurgulandı.

25-29 Mart 1963

Gaetano Martino, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na yeniden seçildi.

4 Mayıs 1963

GATT ticaret müzakereleri (Kennedy Turu) resmen başladı.

1 Temmuz 1963

Gümrük birliğinin kurulmasını hızlandırmaya yönelik karar uyarınca, Topluluk içi gümrük vergileri altıncı kez indirildi ve ortak dış tarifinin gerçekleştirilmesine yönelik ikinci uyumlaştırma yapıldı.

20 Temmuz 1963

Topluluk ile 17 Afrika ülkesi ve Madagaskar arasında, Yaunde'de (Kamerun), beş yıl süreli bir Ortaklık Anlaşması(Yaunde Sözleşmesi) imzalandı.

4 Eylül 1963

Robert Schuman öldü.

23-24 Eylül 1963

Konsey, yürütme organlarının birleşmesi sorununa ilişkin olarak prensipte anlaşmaya vardı.

8 Ekim 1963

Dino del Bo, AKÇT Yüksek Otoritesi Başkanlığı'na seçildi.

10 Ocak 1964

Walter Hallstein, AET Komisyonu Başkanlığı'na yeniden seçildi.

20 Mart 1964

Jean Duvieusart, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na seçildi.

4 Mayıs 1964

GATT kapsamında, çok taraflı ticaret müzakerelerine ilişkin Kennedy Turu resmen başladı. Topluluk toplantıya katıldı.

23 Mayıs 1964

Ticaret ve Kalkınma konusundaki Dünya Konferansı; Cenevre'de (İsviçre) yapıldı.

1 Haziran 1964

Yaunde Sözleşmesi yürürlüğe girdi.

1 Temmuz 1964

Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (FEOGA) faaliyete geçti.

15 Temmuz 1964

Costa/ENEL kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; Topluluk Hukuku'nun ulusal hukuka üstünlüğü ilkesini getirdi.

18 Eylül 1964

Konsey, bir geçiş dönemini müteakip, dokuz üyeden oluşacak tek bir Komisyon'un bileşimi konusunda anlaşmaya vardı.

1 Aralık 1964

AET ve Türkiye arasında imzalanan Ortaklık Anlaşması yürürlüğe girdi.

15 Aralık 1964

Konsey, Komisyon'dan; Ortak Tarım Politikası'nın finansmanına ve tarımsal ürünlerden alınan vergilerin (prelevman) Topluluk bütçesine aktarılmasının uygulama koşullarına ilişkin öneriler hazırlaması talebinde bulundu.

2 Mart 1965

Jean Duvieusart, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na yeniden seçildi.

8 Nisan 1965

Üç Topluluğun (AKÇT, AET ve EURATOM) Konsey ve Komisyonlarını birleştiren ve 1 Temmuz 1967 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülen Antlaşma (Füzyon Antlaşması) Brüksel'de (Belçika) imzalandı.

26 Haziran 1965

Fransa, tek bir Avrupa Toplulukları Konseyi ve Komisyonu kuran Antlaşmayı onayladı.

30 Haziran 1965

Almanya, tek bir Avrupa Toplulukları Konseyi ve Komisyonu kuran Antlaşmayı onayladı.

1 Temmuz 1965

Fransa, Ortak Tarım Politikası'nın finansmanına ilişkin görüşmeleri yarıda kesti. Fransız Hükümeti, daimi temsilcisini geri çekti. Bu dönemde, Fransız delegasyonu, Konsey'in ve Daimi Temsilciler Komitesi'nin toplantılarına katılmadı.

22 Temmuz 1965

Komisyon; Ortak Tarım Politikası'nın finansmanı ve Topluluğun öz kaynakları konusunda Konsey'e bir memorandum sundu.

26-27 Temmuz 1965

Konsey; Komisyon'un Ortak Tarım Politikası'nın finansmanı konusunda sunmuş olduğu memorandumun müzakereler için sağlam bir temel teşkil ettiğini kabul etti.

20 Eylül 1965

Komisyon; üye devletlerin teknik nitelikte mevzuat çıkarırken, Topluluk içi ticareti zedeleyecek engeller yaratmaktan kaçınmaları konusunda bir tavsiye kararı aldı.

1 Aralık 1965

Dekker kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; göçmen işçilerin sosyal güvenliği çerçevesinde ki .aynî yardımların; göçmen işçinin sağlık sigortasının finansmanına katkıda bulunmaya yönelik emekli maaşına ek olarak verilen yardımları kapsamadığını açıklığa kavuşturdu.

1 Ocak 1966

AET, Ortak Pazar'ın kurulmasına ilişkin geçiş döneminin üçüncü ve son evresine girdi. Konsey kararlarının çoğunluğunda; oybirliği sisteminden oy çokluğu sistemine geçildi.

20 Ocak 1966

Avrupa Toplulukları Kurumları'nın ortak yıllık toplantısı Brüksel'de (Belçika) yapıldı. Ele alınan konular, özellikle iki kurumsal sorunla ilgiliydi: Komisyon ile Konsey arasındaki işbirliği ve Konsey'de oy çokluğu ile karar alma usulü.

28-29 Ocak 1966

Lüksemburg Uzlaşması. Yedi ay boyunca boş sandalye olarak adlandırılan politikayı uygulayan Fransa; temel ulusal çıkarlar söz konusu olduğunda oybirliği sisteminin muhafaza edilmesi karşılığında, Konsey'deki yerini yeniden aldı.

7 Mart 1966

Alain Poher, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na seçildi.

31 Mart 1966

Komisyon, Konsey'e; Ortak Tarım Politikası'nın finansmanı, Topluluğun öz kaynakları ve Avrupa Parlamentosu'na daha geniş yetkilerin verilmesi konusundaki önerisini sundu.

5 Nisan 1966

Belçika, tek bir Avrupa Toplulukları Konseyi ve Komisyonu kuran Antlaşmayı onayladı.

29 Nisan 1966

İtalya, tek bir Avrupa Toplulukları Konseyi ve Komisyonu kuran Antlaşmayı onayladı.

11 Mayıs 1966

Konsey, Ortak Tarım Politikası'nın takvimi ve finansmanı ile ilgili kararlara ait ilke kararlarını kabul etti ve ortak çıkarlara ilişkin diğer konulardaki hedefleri belirledi.

30 Haziran 1966

Lüksemburg, tek bir Avrupa Toplulukları Konseyi ve Komisyonu kuran Antlaşmayı onayladı.

25 Ekim 1966

Hollanda, tek bir Avrupa Toplulukları Konseyi ve Komisyonu kuran Antlaşmayı onayladı.

28 Kasım 1966

Avrupa Toplulukları Kurumları'nın ortak yıllık toplantısı yapıldı. Toplantıda, Topluluğun ekonomik birlik kurulması yönünde kaydettiği ilerlemeler ve geleceğe dönük hedefler tartışıldı.

9 Şubat 1967

AET Bakanlar Konseyi, Topluluktaki dolaylı vergilere ilişkin mevzuatları uyumlaştırmaya, ilke olarak katma değer vergisi sistemini kabul etmeye ve gelecek yıllara ilişkin olarak Topluluğun ekonomik politikasının amaçlarını tespit eden ve tanımlayan ilk orta vadeli ekonomik politika programını onaylamaya karar verdi.

13 Mart 1967

Alain Poher, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na yeniden seçildi.

11 Mayıs 1967

Birleşik Krallık, Topluluğa katılmak için tekrar başvuruda bulundu. Birleşik Krallığın ardından; İrlanda, Danimarka ve bir süre sonra da Norveç başvuruda bulundu. General De Gaulle, Birleşik Krallığın Topluluğa katılma isteğini kabul etme konusundaki olumsuz tutumunu sürdürdü.

2-30 Mayıs 1967

AET ve EURATOM Antlaşmaları'nın imzalanmasının onuncu yıl dönümünü kutlamak üzere, Roma'da (İtalya) bir zirve konferansı düzenlendi. Hükümet ve Devlet Başkanları; üç Topluluğun Konsey ve Komisyon'larını birleştiren Antlaşma'nın (Füzyon Antlaşması) 1 Temmuz 1967 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmesi yönündeki niyetlerini açıkladılar.

30 Haziran 1967

Komisyon, GATT çok taraflı müzakereleri (Kennedy Turu) nihai kararını imzaladı.

1 Temmuz 1967

Avrupa Toplulukları'nın (AKÇT, AET, EURATOM) Konsey ve Komisyonları'nı birleştiren Füzyon Antlaşması yürürlüğe girdi. Böylece, Avrupa Toplulukları tek bir Komisyon ve tek bir Konsey'e sahip oldu. Bununla birlikte, söz konusu iki kurum, her bir Topluluk için geçerli kurallar çerçevesinde karar almaya devam etti.

3 Temmuz 1967

Avrupa Toplulukları Konseyi, ilk oturumunu Almanya başkanlığında yaptı.

6 Temmuz 1967

Jean Rey başkanlığındaki yeni Komisyon göreve başladı.

13 Eylül 1967

Komisyon; Birleşik Krallık, Danimarka, İrlanda ve Norveç'in Avrupa Toplulukları'na üyelik başvuruları konusunda görüşünü bildirdi.

28 Kasım 1967

Topluluk Kurumları; Konsey ve Komisyon'ların birleşmesi sonrasında Toplulukların geleceğinin tartışıldığı yıllık ortak toplantılarını yaptı.

1 Ocak 1968

Fransa, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

12 Mart 1968

Alain Poher, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na yeniden seçildi.

1 Temmuz 1968

İtalya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. Gümrük birliği yürürlüğe girdi. Topluluk içi ticarete halen alınmakta olan gümrük vergileri, Roma Antlaşması'nda öngörülen takvimden 18 ay önce kaldırıldı ve üçüncü ülkelerle ticarete; ulusal gümrük vergilerinin yerine Ortak Gümrük Tarifesi uygulanmaya başlandı.

23 Ekim 1968

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, 10.uncu yıl dönümünü kutladı. Topluluk kurumlarının temsilcileri ile üye devletlerin hükümetleri, adli ve idari yüksek mahkemelerinin temsilcileri bu münasebetle yapılan resmi toplantıya katıldı.

27 Kasım 1968

Konsey, Parlamento ve Komisyon; Toplulukların geleceği konusunda görüş alış verişinde bulundu. Bu çerçevede, Toplulukların kurumsal mekanizmasının demokratikleşmesi, Toplulukların güçlendirilmesi ve genişletilmesi, EURATOM'un geleceğinin güvence altına alınması ve parasal alanda sıkı bir işbirliğinin sağlanmasının gerekliliği ortaya konuldu.

1 Ocak 1969

Lüksemburg, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

6-7 Şubat 1969

Batı Avrupa Birliği (BAB) Konseyi toplantısı, Lüksemburg'da yapıldı.

1 Temmuz 1969

Hollanda, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

6 Temmuz 1969

Jean Rey, Komisyon Başkanlığı'na yeniden seçildi.

16 Temmuz 1969

Komisyon, Konseye, üye devletlerin mali katkılarının yerini Topluluk öz kaynaklarının almasına ve Avrupa Parlamentosu'nun bütçesel yetkilerinin artırılmasına ilişkin bir memorandum sundu.

22-23 Temmuz 1969

Konsey; Birleşik Krallık, Danimarka, İrlanda ve Norveç'in Avrupa Topluluklarına üyelik başvurularını yeniden incelemeye aldı. Konsey, Komisyon'dan; konu hakkında Eylül 1967'de bildirdiği görüşünü güncelleştirmesini talep etti.

29 Temmuz 1969

İkinci Yaunde Sözleşmesi imzalandı.

10 Ağustos 1969

Komisyon, Konsey'in talebi üzerine Birleşik Krallık, Danimarka, İrlanda ve Norveç'in Avrupa Toplulukları'na üyelik başvurularına ilişkin görüşünü güncelleştirdi.

26 Ağustos 1969

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansının (UNCTAD) 9.uncu oturumu Cenevre'de yapıldı. Görüşmeler, özellikle, UNCTAD'ın, Birleşmiş Milletler İkinci On Yıllık Kalkınma Dönemi'ne yaptığı katkılar üzerinde yoğunlaştı.

1 Ekim 1969

Komisyon; Birleşik Krallık, Danimarka, İrlanda ve Norveç'in Avrupa Toplulukları'na üyelik başvurularına ilişkin ek görüşünü bildirdi.

15 Ekim 1969

Komisyon, Konsey'e; bir bölgesel kalkınma politikası geliştirilmesi için Topluluğa gerekli araçların verilmesi konusunda bir karar taslağı sundu.

12 Kasım 1969

Stauder kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, ilk kez bireylerin korunması sorununu inceledi ve Topluluk Hukuku'nun genel ilkelerinin bireyin temel haklarının korunmasını da kapsadığını ve Divan'ın görevinin buna uyulmasını sağlamak olduğunu belirtti.

1-2 Aralık 1969

Lahey'de (Hollanda), bir zirve toplantısı yapıldı. Bu zirvede, Devlet ve Hükümet Başkanları; gerçek bir ekonomik ve parasal birliğin oluşturulması yolunda ilerleme kaydedilmesi ve sosyal politikaların bu birliğin gerekli kıldığı ölçüde uyumlaştırılması doğrultusundaki niyetlerini ortaya koydular ve Topluluğun genişleme ilkesi konusundaki mutabakatlarını teyit ettiler.

11 Aralık 1969

Komisyon Başkanı Rey, Avrupa Parlamentosu'nda; Topluluğun geliştirilmesi ve güçlendirilmesine ilişkin olarak zirvede alınan kararları tatmin edici bulunduğunu açıkladı.

31 Aralık 1969

Ortak Pazar'ın hayata geçirilmesi konusunda, Avrupa Ekonomik Topluluğu Antlaşması'nda öngörülen 12 yıllık geçiş dönemi sona erdi.

1 Ocak 1970

Belçika, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

4 Mart 1970

Komisyon, Konsey'e; bir ekonomik ve parasal birliğin kurulmasına ilişkin plan hazırlanması konusunda bir memorandum sundu.

6 Mart 1970

Konsey, bir ekonomik ve parasal birliğin oluşturulmasına yönelik öneriler hazırlamak üzere, Pierre Werner başkanlığında bir uzmanlar komitesini görevlendirdi. Konsey, ayrıca; Etienne Davignon başkanlığında ikinci bir uzmanlar komitesine de siyasi işbirliği konusunda öneriler hazırlama görevini verdi.

10 Mart 1970

Mario Scelba, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na yeniden seçildi.

22 Nisan 1970

Lüksemburg Antlaşması imzalandı. Konsey, bir öz kaynaklar sisteminin aşamalı olarak oluşturulmasını kararlaştırdı. Bu sistem uyarınca; üçüncü ülkelerden ithal edilen ürünlerden alınan tüm gümrük vergilerinin, tarım ürünlerinden alınan tüm vergilerin ve katma değer vergisi gelirlerinin Topluluk tarafından toplanması öngörülüyordu. Konsey, ayrıca, Avrupa Parlamentosu'nun bütçesel yetkilerinin genişletilmesi konusunda da karar aldı.

13 Mayıs 1970

Schuman Deklarasyonunun 20.nci yılı münasebetiyle bir anma toplantısı yapıldı.

30 Haziran 1970

Lüksemburg'da, aday devletlerle (Danimarka, İrlanda, Norveç ve Birleşik Krallık) üyelik müzakerelerine başlandı.

1 Temmuz 1970

Almanya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

2 Temmuz 1970

Franco Maria Malfatti başkanlığındaki yeni Komisyon göreve başladı.

8 Ekim 1970

Konsey; Komisyon'un bir ekonomik ve parasal birliğin oluşturulmasına ilişkin memorandumunu konusunda, nihai bir rapor yayımladı.

26 Ekim 1970

Konsey, bölgesel politikalar alanındaki Topluluk eyleminin uygulanmasının ilke ve usulleri konusunda anlaşmaya vardı.

27 Ekim 1970

Üye devletler, siyasi işbirliği konusundaki Davignon Raporunu onayladı. Raporda öngörülen amaç; önemli tüm uluslar arası meselelerde Avrupa'nın ortak bir tutum benimsemesine imkan sağlamaktır.

26 Kasım 1970

Konsey, sosyal politikalar ile diğer ortak politikalar arasındaki ilişkinin kurulmasını sağlamak amacıyla; Avrupa Sosyal Fonu'nun yeniden yapılandırılmasını kararlaştırdı.

17 Aralık 1970

Internationale Handelsgesellschaft kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; Topluluk Hukuku'nda, temel haklar kavramını açıklığa kavuşturdu. Divan, üye devletlerde geçerli ortak anayasal temüllerden esinlenilmiş olsa bile, söz konusu temel hakların korunmasının, Topluluğun yapısı ve amaçları çerçevesinde sağlanması gerektiğini ortaya koydu.

01 Ocak 1971

Fransa, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. İkinci Yaunde Sözleşmesi ve Arusha Anlaşmaları yürürlüğe girdi.

11-13 Ocak 1971

AET-Afrika Devletleri ve Madagaskar Ortaklığının yıllık Parlamenterler Konferansı, Yaunde'de (Kamerun) yapıldı.

12 Şubat 1971

Avrupa Parlamentosu, yerleşme ve hizmet sunma serbestisinin gerçekleştirilmesi konusundaki Konsey Direktifleri'nin uygulanma durumuna ilişkin Komisyon raporu hakkında bir ilke kararı kabul etti. Bu ilke kararında; üye devletlerin çıkarılan direktiflere uymasının ve söz konusu direktiflerin uygulanmasının Komisyon tarafından denetlemesinin önemi vurgulandı.

22 Mart 1971

Konsey, ekonomik politikaların koordinasyonun güçlendirilmesine ilişkin Werner Planını kabul etti. Bu Plan, üye devletlerin; bütçe politikalarının uyumlaştırılmasını ve para birimleri arasındaki dalgalanmaların azaltılması amacıyla tedbirler almasını öngörüyordu.

31 Mart 1971

Avrupa Kara Taşımacılığı Anlaşması (AETR) kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, Topluluğun yetkileri ile üye devletlerin yetkileri arasındaki sınırın belirlenmesine imkan sağlayan ilkeleri ortaya koydu. Divan, ortak kurallar getirildiği ölçüde; Topluluk hukuk düzeninin uygulandığı alanın bütünü bakımından, üçüncü ülkelere karşı sadece Topluluğun yükümlükler üstlenme ve yerine getirme durumunda olduğunu açıklığa kavuşturdu.

12 Mayıs 1971

Konsey, ortak tarım pazarının birliğini korumak amacıyla, üye devletler arasındaki tarım ürünleri ticaretinde telafi edici nakdi miktarları belirleyen bir sistem kabul etti.

25 Mayıs 1971

Defrenne kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, yasal bir sosyal güvenlik sistemi çerçevesinde verilen emeklilik aylıklarının; işverenin işçiye işi dolayısıyla ödemiş olduğu dolaylı bir yardım olmadığına karar verdi.

3 Haziran 1971

Lüksemburg'da, Topluluk üyesi devletlerin Adalet Bakanları ilk kez toplandı. Toplantıda, üye devletler tarafından onaylandıktan sonra Adalet Divanı'na yeni yetkiler sağlayacak olan iki protokol imzalandı.

7 Haziran 1971

Avrupa Parlamentosu; rekabet kuralları ve Topluluk işletmelerinin Ortak Pazar ve Dünya ekonomisi içindeki yeri konusunda bir ilke kararı kabul etti. Bu kararlar, Komisyon; rekabet politikasındaki gelişmeler konusunda Avrupa Parlamentosu'na her yıl özel bir rapor sunmaya davet edildi.

30 Haziran 1971

Avrupa Toplulukları'na üyelik başvurusunda bulunan ülkeler (Danimarka, İrlanda, Norveç ve Birleşik Krallık), kendi müzakere pozisyonlarını belirledi.

1 Temmuz 1971

İtalya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

21-28 Eylül 1971

Atom enerjisi konusundaki 15. Genel Konferans Viyana'da (Avusturya) toplandı. Konferansta, üye devletlerin üstlenmiş olduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesinin sağlanması hakkındaki anlaşmanın; Uluslar arası Atom Enerjisi Derneği (IAEA) ile müzakere edilmesi için Komisyonun Konsey tarafından görevlendirildiği açıklandı.

1 Ocak 1972

Lüksemburg, Avrupa Topluluğu Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

22 Ocak 1972

Danimarka, İrlanda, Norveç ve Birleşik Krallık, Avrupa Toplulukları'na Katılım Antlaşmalarını imzaladı.

14 Mart 1972

Walter Behrendt, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na yeniden seçildi.

21 Mart 1972

Komisyon Başkanı Franco Maria Malfatti istifa etti ve yerine Başkan Yardımcısı Sicco Mansholt geçti. Konsey, Komisyon tarafından ekonomik ve parasal birliğin birinci aşamasının gerçekleştirilme koşullarına ilişkin olarak yapılan genel değerlendirmeye dayanarak bir ilke kararı kabul etti.

24 Nisan 1972

Para yılı oluşturuldu: Altılar, para birimleri arasındaki dalgalanmayı %2.25 ile sınırlandırmayı kabul etti.

24-25 Nisan 1972

Konsey, Mauritius adasını; AET ile Birleşik Afrika ülkeleri ve Madagaskar arasındaki Sözleşmeye dahil eden Ortaklık Anlaşması'nı onayladı.

1 Mayıs 1972

1 Şubat 1971 tarihli Konsey Kararı uyarınca yeniden yapılanan Avrupa Sosyal Fonu faaliyete geçti.

10 Mayıs 1972

İrlanda'da, ülkenin Avrupa Toplulukları'na katılımı konusunda referandum yapıldı. Halkın büyük çoğunluğu katılım lehinde oy kullandı.

5-6 Haziran 1972

Konsey, geliştirilmiş tercihler sisteminin kapsamını 1 Ocak 1973 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere; yetmiş yediler grubu üyesi gelişmekte olan ülkeler ile bazı diğer ülke ve bölgelere genişletmeye karar verdi. Konsey, ayrıca, GATT Katılım Antlaşması'nın incelenmesinde izlenecek genel ilkeleri belirledi.

1 Temmuz 1972

Hollanda, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

12 Eylül 1972

Altıların ve üyelik başvurusunda bulunan dört ülkenin Maliye Bakanları, Roma'da (İtalya) toplandı. Bakanlar, ekonomik ve parasal birliğin birinci aşamasında bir Avrupa Parasal İşbirliği

Fonu'nun oluşturulmasının gerekliliği hususunda anlaşmaya vardı.

18 Eylül 1972

Mısır ve Lübnan ile tercihli ticaret anlaşmaları imzalandı.

19 Eylül 1972

Kıbrıs ile tercihli ticaret anlaşması imzalandı.

25 Eylül 1972

Norveç'te, ülkenin Avrupa Toplulukları'na katılımı konusunda referandum yapıldı. Halkın çoğunluğu aleyhte oy kullandı.

2 Ekim 1972

Danimarka'da, ülkenin Avrupa Toplulukları'na katılımı konusunda referandum yapıldı. Halkın çoğunluğu katılım lehinde oy kullandı.

9 Ekim 1972

Olumsuz referandum sonucunu takiben, Norveç hükümeti, katılımın onaylanmasına ilişkin yasayı parlamentosuna sunmayacağını bildirdi.

16 Ekim 1972

Avrupa Parlamentosu, Topluluk içi sınırlarda kontrollerin kaldırılmasına yönelik somut öneriler ve talepler içeren bir ilke kararı kabul etti.

19-21 Ekim 1972

Birleşik Krallık, Avrupa Toplulukları'na katılım ile ilgili yasaları onayladı. 19-21 Ekim 1972' de Paris'te (Fransa) bir zirve toplantısı yapıldı. Bu zirvede, Hükümet ve Devlet Başkanları, Topluluk eylemleri için yeni alanlar (çevre, enerji, sanayi, bölgesel ve sosyal politikalar ile ilgili) tanımladı ve ekonomik ve parasal birliğin tamamlanması için vade olarak yine 1980 yılını belirledi.

1 Ocak 1973

Belçika, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. Danimarka, İrlanda ve Birleşik Krallık, Avrupa Topluluklarına katıldı. Topluluk ile Avusturya, İsviçre, Portekiz ve İsveç arasında akdedilen Serbest Ticaret Anlaşmaları yürürlüğe girdi.

6 Ocak 1973

Francois Xavier Ortoli, Avrupa Komisyonu Başkanlığı'na seçildi.

8 Şubat 1973

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) kuruldu.

21 Şubat 1973

Continental-Can kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı; şirketlerin birleşerek rekabeti ortadan kaldıracak ölçüde güçlü bir konuma gelmesinin, AET Antlaşması çerçevesinde kötüye kullanma sayılacağını kabul etti.

13 Mart 1973

Cornelis Berkhouwer, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na seçildi.

1 Nisan 1973

Topluluk ile İzlanda arasında sanayi alanında akdedilen Serbest Ticaret Anlaşması yürürlüğe girdi.

6 Nisan 1973

AET-İspanya Ortak Komitesi'nin üçüncü toplantısı Madrid'de (İspanya) yapıldı. İspanya delegasyonu, özellikle yeni bir anlaşma için yapılacak müzakerelere yönelik olarak; İspanyol Hükümeti'nin, İspanya ve Topluluk ilişkilerinin geleceği konusundaki görüşlerini bildirdi.

1 Haziran 1973

Topluluk ile Kıbrıs arasındaki Ortaklık Anlaşması ve Katma Protokol yürürlüğe girdi.

1 Temmuz 1973

Danimarka, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. Topluluk ile Norveç arasında sanayi alanında akdedilen Serbest Ticaret Anlaşması yürürlüğe girdi.

3-7 Temmuz 1973

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansının açılış oturumu Helsinki’de (Finlandiya) yapıldı.

5 Ekim 1973

Topluluklar ile Finlandiya arasında sanayi alanında bir Serbest Ticaret Anlaşması imzalandı.

15 Ekim 1973

Konsey, Avrupa Parlamentosu ile ilişkilerini geliştirmek için bir dizi tedbir kabul etti. Bu tedbirler, ticaret anlaşmalarının akdedilmesinde; Konsey’in, Parlamento’nun çalışmalarına daha geniş ölçüde katılımını ve Parlamento ile geliştirilmiş bir danışma usulünü öngörüyordu.

20 Kasım 1973

Konsey, 1977 sonunda uygulamaya konulması öngörülen Ortak Tarım Politikası’nın yeniden organize edilmesi konusunda Komisyon tarafından önerilen tedbirleri ayrıntılı olarak ele aldı.

14-15 Aralık 1973

Kopenhag’da (Danimarka) bir zirve toplantısı yapıldı. Zirve toplantısında; üye devletler enerji krizi nedeniyle ortak bir enerji politikası oluşturma konusunda anlaşmaya vardılar. Ayrıca, Avrupa kimliği konusunda; siyasi işbirliği çerçevesinde geliştirilen ve Dışişleri Bakanları tarafından onaylanan bir bildiri yayımlandı.

1 Ocak 1974

Almanya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı’nı devraldı. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) ile Avusturya, Portekiz, İsviçre ve İsveç arasında akdedilen anlaşmalar yürürlüğe girdi. Finlandiya ile Topluluklar arasında akdedilen sanayi alanındaki Serbest Ticaret Anlaşması yürürlüğe girdi.

31 Ocak 1974

Komisyon, Hükümet ve Devlet Başkanları’na Topluluğun durumu hakkında bir bildiri sundu. Bildiride; ortak politikalar oluşturmak ve ulusal politikaları yaklaştırmak suretiyle Topluluğa yeni bir ivme kazandırılması ihtiyacı vurgulandı.

Parlamento; Topluluk Kurumları'nın gerçek bir Avrupa dayanışması üzerine kurulu politikalar izlemedikleri sürece, Avrupa Birliği'nin gerçekleşmeyeceğini açıkladı.

11-12 Şubat 1974

Konsey, Ekonomik ve Sosyal Komite'nin, kendi inisiyatifiyle görüş bildirme yetkisini resmen tanıdı. Konsey, ayrıca; Komite'nin görüşlerini yayımlayabileceğini de kabul etti.

1 Nisan 1974

Birleşik Krallıktaki hükümet değişikliğini takiben, İngiliz Dışişleri Bakanı, Konsey'e; yeni hükümetin Topluluğa yönelik politikaları konusunda bir açıklamada bulundu. Bakan, Ortak Tarım Politikası konusunda kapsamlı değişiklikler, Topluluk bütçesinin finansmanında daha adil yöntemler ve parasal sorunlara çözüm talep etti.

2 Nisan 1974

Konsey'e, Topluluğun durumu hakkında ortak bir bildiri sunuldu. Konsey ve Komisyon Başkanları, önemli konularda ilerleme kaydedilmesi ve Topluluğun işleminin uzun vadede güvence altına alınması için; karar alma mekanizmalarının iyileştirilmesi gereğini kabul ettiler. Ayrıca, bir dizi somut öneride bulunuldu.

29-30 Mayıs 1974

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Konsey Toplantısı; Bakanlar düzeyinde yapıldı. Komisyon Başkan Yardımcısı Sir Christopher Soames, uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi ve dünya ticaretinin giderek serbestleştirilmesine yönelik çalışmaların sürdürülmesi gereğini vurguladı. OECD Konseyi, üye devletlerde; özellikle dış ticaret açığına bağlı ekonomik güçlüklerin ciddiyetinin vurgulandığı bir bildiriye kabul etti.

4 Haziran 1974

Konsey, Birleşik Krallık tarafından ortaya atılan sorunların ele alınmasına yönelik usulleri inceledi ve Topluluk kurumlarının çalışma yöntemlerini tartıştı. Karar alma mekanizmasında yapılacak bazı iyileştirmeler konusunda anlaşmaya varıldı.

10 Haziran 1974

Konsey, engelli kişiler ve göçmen işçilere yönelik olarak alınacak bazı özel tedbirler konusunda; Avrupa Sosyal Fonu'nun da katkı sağlamasına ilişkin iki karar aldı.

21 Haziran 1974

Reyners kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; bir üye devlet vatandaşının diğer bir üye ülkede iş kurmak istemesi halinde, o üye devletin; kendi vatandaşları ile ilgili kişi arasında ayrımcılık yaratabilecek kanun, tüzük ve idari düzenleme veya uygulamalardan kaçınmak yükümlülüğü altında bulunduğunu hükme bağladı.

1 Temmuz 1974

Fransa, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

15 Temmuz 1974

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, diğer Topluluk kurumlarına, Avrupa Birliği konusunda bir doküman sundu. Divan, 1972 yılında Paris'te (Fransa) gerçekleştirilen zirve toplantısında yapılan davete uyan ilk kurum oldu.

25-26 Temmuz 1974

Avrupa Topluluğu ile Afrika, Karayip ve Pasifik (AKP) ülkeleri Ortak Bakanlar Konferansı Kingston'da (Jamaika) toplandı. Konferansta, AKP ülkeleri ve Topluluk; Yaunde Sözleşmesinin ve Arusha Anlaşmasının sona ermesinden sonra, öngörülen süre sınırları içinde sözleşme yapılması hususundaki siyasi kararlılıklarını vurguladılar. Ayrıca, bazı konularda ilerleme sağlayacak siyasi ilkeler konusunda anlaşmaya varıldı.

17 Eylül 1974

Konsey; İspanya, İsrail, Cezayir, Fas ve Tunus ile yapılacak kapsamlı anlaşmaların müzakeresine ilişkin direktifleri ve Malta ile yapılmış olan anlaşmanın işbirliği ve tarımı da kapsayacak şekilde genişletilmesini resmen onayladı.

14-16 Kasım 1974

Dünya Gıda Konferansı Roma'da (İtalya) yapıldı. Gelişmekte olan birçok ülkenin karşı karşıya bulunduğu gıda krizinin bilincinde olarak, Topluluk; gıda yardımı konusundaki çabalarını artırdı ve gıda sorununa orta ya da uzun vadeli bir çözüm bulunması için Konferans'ın çalışmalarına katkıda bulundu.

26 Kasım 1974

Konsey, Avrupa Toplulukları Adalet Divanının artan iş yükünü karşılayabilmesi için çalışma usulünün iyileştirilmesi amacıyla; Divana ilişkin Antlaşma hükümlerinin gözden geçirilmesine karar verdi. Bu çerçevede, üye devletler itiraz etmediği ve Topluluk Kurumları davanın Divan tarafından incelenmesini talep etmediği sürece; teknik nitelikteki sorunlara ilişkin olan veya daha önce hakkında yerleşmiş bir içtihat bulunan ön karar taleplerinin, Divan içinde oluşturulmuş dairelere havale edilebileceği öngörüldü.

30 Kasım 1974

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Finlandiya ve Norveç arasında yapılan anlaşmalar, tüm üye devletler tarafından onaylandı. Bu anlaşmaların 1 Ocak 1975 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülmüyordu.

3 Aralık 1974

Konsey, Avrupa Parlamentosu'nun bütçesel yetkilerine ve bir Sayıştay kurulmasına ilişkin Antlaşma Taslağı'nın içeriği konusunda mutabakata vardı.

Binsbergen kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; hizmet sunma serbestisi ile ilgili Topluluk Hukuku hükümlerinin; bu hükümler, hizmet sunan kişiye vatandaşlık esasına veya hizmet sunumunun gerçekleştirileceği üye ülkeden başka bir üye ülkede yerleşik olma gerekçesine dayalı ayırimcılık yapılmasını kaldırmayı amaçladığı ölçüde, ulusal mahkemeler önünde ileri sürülebileceğini hükme bağladı.

9-10 Aralık 1974

Paris'te (Fransa) bir zirve toplantısı yapıldı. Topluluk Hükümet ve Devlet Başkanları; Avrupa Konseyi (Zirve) şeklinde yılda üç kez toplanma kararı aldı.

Avrupa Parlamentosu'na doğrudan seçim konusunda mutabakata vardı, Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonunun kurulmasını onayladı. Ekonomik ve parasal birliğin oluşturulması yönündeki kararlılıklarını vurguladı. Zirvede, ayrıca, Belçika Başbakanı Leo Tindemans'dan, 1975 yılı sonuna kadar Avrupa Birliği konusunda bir özet rapor sunması talep edildi.

1 Ocak 1975

İrlanda, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

22 Ocak 1975

Konsey, uluslararası fiyat artışlarından en çok etkilenen gelişmekte olan ülkeler için; Acil Yardım Programı çerçevesinde, Topluluk tarafından üstlenilmiş bulunan toplam 500 milyon dolar tutarındaki meblağın, 100 milyon dolar tutarındaki ikinci dilimini serbest bırakmaya karar verdi.

28 Şubat 1975

Topluluk ile 46 Afrika, Karayip ve Pasifik ülkesi arasındaki Yaunde Sözleşmeleri'nin yerine geçmek üzere; Lome I olarak adlandırılan bir sözleşme Lome' de (Togo) imzalandı.

10-11 Mart 1975

Avrupa Konseyi (Zirve), ilk toplantısını Dublin'de (İrlanda) yaptı. Zirvede, Birleşik Krallık Hükümeti'nin İngiliz halkına, Topluluk üyeliğini sürdürme yönünde tavsiyelerde bulunmasını destekleyen önemli kararlar alındı. Zirvede, ayrıca, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'na ilişkin bir bildiri kabul edildi.

11 Mart 1975

Georges Spenale, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na seçildi.

18 Mart 1975

Konsey tarafından Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ve bir Bölgesel Politikalar Komitesi kuruldu. Konsey, üye ülkelerin para birimlerinden oluşan para sepetine dayanan; bir Avrupa Hesap Birimi'ni kabul etti. Bu birimin, başlangıçta Lome Sözleşmesi çerçevesinde ve Avrupa Yatırım Bankası işlemlerinde kullanılması ve aşamalı olarak Topluluğun diğer faaliyet alanlarına yayılması öngörülüyordu.

İngiliz Başbakanı Harold Wilson, Avam Kamarası'nda; hükümetin İngiliz halkına, Birleşik Krallığın Topluluk üyeliğini sürdürmesi konusunda yapılacak referandumda evet oyu kullanmaları yönünde tavsiyede bulunacağını açıkladı.

20 Mart 1975

Floransa Avrupa Üniversitesi Enstitüsü, Yüksek Konseyin ilk toplantısında resmen kuruldu ve rektörü atandı.

27 Mart 1975

Birleşik Krallık Hükümeti, yeniden başlatılan müzakerelerin sonucuna ilişkin bir Beyaz Kitap yayımladı.

9 Nisan 1975

Avam Kamarası üyelerinin 369'u Birleşik Krallığın Toplulukta kalması lehinde, 170'i ise aleyhinde oy kullandı.

14 Nisan 1975

Konsey, tüketicinin korunması ve bilgilendirilmesi hakkında bir ön program kabul etti.

28 Nisan 1975

AET-Yunanistan Ortaklık Anlaşması'nın uygulama alanını; üç yeni üye devleti de kapsayacak şekilde genişleten Katma Protokol ve bu Protokol'ün ticarete ilişkin hükümlerinin uygulanma tarihlerinin öne alınmasına ilişkin geçici anlaşma imzalandı.

11 Mayıs1975

AET ile İsrail arasında, 1970 Anlaşması'nın yerine geçen ve ticaret hükümlerinin yanı sıra, işbirliğine ilişkin hükümler de içeren yeni bir Anlaşma, Brüksel'de (Belçika) imzalandı.

5 Haziran 1975

Yapılan referandumda, İngiliz halkının % 67.2.si Birleşik Krallığın Toplulukta kalması lehinde oy verdi.

12 Haziran 1975

Yunanistan, Avrupa Toplulukları'na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

23-27 Haziran 1975

Topluluk, 1974 Dünya Gıda Konferansı'nı takiben kurulan Dünya Gıda Konseyi'nin Roma'da (İtalya) yapılan ilk toplantısına katıldı.

24-25 Haziran 1975

Konsey, Lome Sözleşmesi'nin resmi olarak yürürlüğe girmesinden önce; Afrika, Karayip ve Pasifik (AKP) ülkelerinin, söz konusu Sözleşme'nin ticarete ilişkin hükümlerinden 1 Temmuz tarihi itibarıyla yararlanmalarını sağlayacak tüzükleri kabul etti.

1 Temmuz 1975

İtalya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

15 Temmuz 1975

Topluluk ile Meksika arasında bir ticaret anlaşması imzalandı.

16-17 Temmuz 1975

Avrupa Konseyi (Zirve), Roma'da (İtalya) toplandı. Zirve, Dışişleri Bakanları Konseyi'nden; Avrupa Parlamentosu üyelerinin doğrudan genel seçim usulü ile seçilmesi konusunda bir rapor hazırlamasını talep etti. Söz konusu raporun en geç yıl sonuna kadar yayımlanması öngörülüyordu.

22 Temmuz 1975

Avrupa Parlamentosu'nun bütçesel yetkilerinin genişletilmesine ve bir Sayıştay kurulmasına ilişkin Antlaşma imzalandı. Bu Antlaşmanın Haziran 1977'de yürürlüğe girmesi öngörülüyordu.

1 Ağustos 1975

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Nihai Senedi, Helsinki'de (Finlandiya) 35 ülke tarafından imzalandı.

15 Ağustos 1975

IMF ve Uluslararası Yeniden Yapılandırma ve Kalkınma Bankası Guvernörleri yıllık toplantısını yaptı. Komisyon, toplantıya gözlemci olarak katıldı ve Konsey Başkanı Colombo, Topluluk adına bir açıklama yaptı.

16 Ağustos 1975

Topluluk ile Çin arasında resmi ilişkiler kuruldu.

13-16 Ekim 1975

Topluluk, Uluslararası Ekonomik İşbirliği Konferansı'nın Paris'te (Fransa) yapılan hazırlık toplantısına katıldı. Konferansın açılış tarihi, 16 Aralık 1975 olarak belirlendi.

15-17 Kasım 1975

Rambouillet'de (Fransa) bir zirve toplantısı yapıldı. Federal Almanya Cumhuriyeti, Fransa, İtalya, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'nın Hükümet ve Devlet Başkanları; sanayileşmiş ülkelerin acil ekonomik iyileşme ihtiyacını vurguladılar ve uluslararası işbirliğini yoğunlaştırmaya hazır olduklarını ifade ettiler.

18 Kasım 1975

Brüksel'de (Belçika), Topluluk üyesi dokuz ülkenin ekonomik ve sosyal işlerden sorumlu Bakanlarını, işçi ve işveren temsilcilerini ve Komisyon'u bir araya getiren ekonomik ve sosyal duruma ilişkin üçlü bir konferans yapıldı. Katılımcılar, Komisyon'dan, tartışılan konuları ayrıntılı bir şekilde incelemesi ve bir sonraki toplantı için hazırlık yapması talebinde bulundular.

26 Kasım 1975

Komisyon, İtalyan şaraplarının ithalatına vergi getirerek Antlaşmayı ihlal ettiği gerekçesiyle Fransa aleyhine Adalet Divanında bir dava açtı.

1-2 Aralık 1975

Avrupa Konseyi (Zirve) Roma'da (İtalya) toplandı. Zirvede, Avrupa Parlamentosu üyelerinin doğrudan genel seçimle seçilmesi, pasaport birliği ve

Kuzey-Güney diyalogunda Topluluğun tek bir taraf olarak temsil edilmesi konularında karar alındı.

15 Aralık 1975

Ortak Pazar İçin Avrupa Patenti (Topluluk Patenti) konusundaki Topluluk sözleşmesi imzalandı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, şeker sanayi ile ilgili kararında; uyumlu davranışın kurucu unsurlarını belirledi ve Topluluk rekabet hukukunun gelişimi bakımından önem taşıyan bazı temel meseleleri karara bağladı.

15 Aralık 1975

Uluslararası Ekonomik İşbirliği Konferansı, Paris'te (Fransa), Bakanlar düzeyinde yapıldı. 27 üyenin (yedi sanayileşmiş ülke, Topluluk ve on dokuz gelişmekte olan ülke) katıldığı Konferans'ta; enerji, ham madde, kalkınma ve finans konularında dört komisyon kurulmasına karar verildi.

1 Ocak 1976

Lüksemburg, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. 7 Ocak 1976 tarihinde Belçika Başbakanı Leo Tindemans, Hükümet ve Devlet Başkanları'nın talebi üzerine, Avrupa Birliği'ne ilişkin bir rapor yayınladı.

2-16 Şubat 1976

Komisyon, Barselona'da (İspanya), Akdeniz'in korunması için bir sözleşme taslağının kabul edildiği bir konferansa katıldı.

9 Şubat 1976

Konsey, Yunanistan'ın Topluluğa üyelik başvurusuna destek verdi.

4 Mart 1976

Malta ile iki Protokol imzalandı. Bu Protokol ile, 1970 tarihli Ortaklık Anlaşması'nın kapsamına; tarım ve işbirliği de dahil edildi.

15 Mart 1976

Konsey, Topluluğun ekonomik durumunu; Komisyon tarafından hazırlanan iki bildiri esas alarak inceledi. Bunlardan birinde, 1975 yılında izlenen ekonomik

politikalara ilişkin bir özet rapor, diğesinde ise ekonomik politikaların ana çizgilerininin 1976 yılına uyarlanması yer alıyordu.

1-2 Nisan 1976

Avrupa Konseyi (Zirve), Lüksemburg'da toplandı. Hükümet ve Devlet Başkanları, Avrupa Birliğı'ne ilişkin 7 Ocak 1976 tarihli Tindemans raporu konusunda ilk görüş alışverişinde bulundu.

6 Nisan 1976

Komisyon, GATT çok taraflı ticaret müzakereleri Tokyo Turu'nda; tropikal ürünlere ilişkin olarak, gelişmekte olan ülkeler lehine imtiyazlar tanınmasını teklif etti.

8 Nisan 1976

Defrenne kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, kadın ve erkek için eşit ücret ilkesinin doğrudan uygulanabilir olduğunu hükme bağladı.

14 Nisan 1976

Komisyon, İrlanda Hükümeti'nin; kadın ve erkek için eşit ücret ilkesinin uygulanmasından muaf tutulmaları yönündeki başvurusunu resmen reddetti.

25-27 Nisan 1976

Topluluk, üç Mağrip ülkesi (Fas, Cezayir, Tunus) ile işbirliğı anlaşmaları imzaladı.

6-7 Mayıs 1976

6-7 Mayıs 1976'da, Avrupa Yaşam ve Çalışma Koşullarını İyileştirme Fonu yönetim kurulunun ilk toplantısı, Dublin'de (İrlanda) yapıldı.

1 Haziran 1976

AET ile Pakistan arasında bir ticari işbirliğı anlaşması imzalandı.

16 Haziran 1976

Parlamento; 13 Mayıs tarihinde Komisyon hakkında verilen, belli bir konuda Parlamento'ya danışılmasına ilişkin gensoru önergesini tartıştı ve oylamaya sundu.

Oylamaya sunulan ilk gensoru önergesi olan söz konusu önerge, 18 lehte, 109 aleyhte ve 4 çekimser oy ile reddedildi.

24 Haziran 1976

Lüksemburg'da, ekonomik ve sosyal duruma ilişkin üçlü bir konferans düzenlendi. Konferansa, Komisyon ile üye devletlerin hükümet temsilcileri, işçi ve işveren temsilcileri katıldılar.

1 Temmuz 1976

Hollanda, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

6 Temmuz 1976

Ottawa'da (Kanada), AET ile Kanada arasında bir ekonomik ve ticari işbirliği çerçeve anlaşması imzalandı.

12-13 Temmuz 1976

Avrupa Konseyi (Zirve), Brüksel'de (Belçika) toplandı. Zirve'de; 1979 yılında doğrudan genel oyla seçilecek olan Parlamento'nun sandalye sayısı ve bu sandalyelerin dağılımı konusunda mutabakata varıldı. Konsey, ayrıca Roy Jenkins'i Komisyon Başkanı olarak atadı.

14 Temmuz 1976

Kramer kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; uluslar arası balıkçılık alanında Topluluğun ve üye devletlerin rollerini belirledi.

27 Temmuz 1976

Yunanistan'ın Topluluğa katılım müzakereleri resmen başladı.

13 Eylül 1976

Topluluk, Akdeniz'in kirliliğe karşı korunmasına ilişkin Barselona Sözleşmesi'ni imzaladı.

20 Eylül 1976

Avrupa Parlamentosu üyelerinin doğrudan genel oyla seçilmesine ilişkin belgeler imzalandı.

3 Kasım 1976

Konsey, 1 Ocak 1977 tarihinden itibaren, Kuzey Denizi'nde ve Kuzey Atlantik kıyılarında, üye devletlerin balık avlama bölgesi sınırının 200 mile çıkarılmasına karar verdi. Bu kararlar, ortak balıkçılık politikasının başlangıcını teşkil etti.

29-30 Kasım 1976

Avrupa Konseyi (Zirve) toplantısı Lahey'de (Hollanda) yapıldı. Zirvede, ekonomik durum değerlendirildi. Kuzey-Güney diyalogu konusundaki sorunlara duyulan ilgi teyit edildi ve Avrupa Birliğinin oluşturulmasına ilişkin bir açıklama yapıldı.

13 Aralık 1976

Üye devletlerin hükümet temsilcileri; 6 Ocak 1977-5 Ocak 1981 döneminde görev yapacak yeni Komisyon üyelerini belirledi. Komisyonun, mali denetim biriminin malt sektörüne ilişkin bir raporunu; Parlamento Denetim Alt Komitesi'ne göndermeyi reddetmesi üzerine, Komisyon hakkında bir gensoru önergesi verildi. Önerge, oylamaya sunulmadan geri çekildi.

1 Ocak 1977

Birleşik Krallık, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığını devraldı. Kuzey Denizi ve Atlantik'te balık avlama bölgesi sınırını 200 mile çıkaran Dokuzlar Kararı yürürlüğe girdi.

18 Ocak 1977

6 Aralık 1976'da Jenkins başkanlığında atanan yeni Komisyon göreve başladı.

23 Mart 1977

Komisyon hakkında 10 Mart 1977 tarihinde Parlamento'ya sunulan gensoru önergesi için yapılan oylamada gerekli çoğunluk sağlanamadı.

25 Mart 1977

Topluluk, Roma Antlaşmaları'nın imzalanmasının 20. yıl dönümünü kutladı.

25-26 Mart 1977

Avrupa Konseyi (Zirve), Roma'da (İtalya) toplandı.

28 Mart 1977

Portekiz, Avrupa Toplulukları'na üyelik için resmen başvuruda bulundu. Sao Tome ve Principe, Cabo Verde ve Papua Yeni Gine; Lome Sözleşmesine katılmak için Topluluk ile anlaşmalar imzaladılar.

5 Nisan 1977

Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon; temel haklar konusunda ortak bir bildiri imzaladılar.

3 Mayıs 1977

Akdeniz politikası çerçevesinde, Topluluk ile Lübnan arasında İşbirliği Anlaşması imzalandı.

1 Haziran 1977

Parlamentonun bütçesel yetkilerini artıran antlaşma yürürlüğe girdi.

15 Haziran 1977

Komisyon, yapısal nitelikteki yatırımların finansmanı için; yeni bir Topluluk kredi sisteminin oluşturulmasını önerdi.

29-30 Haziran 1977

Avrupa Konseyi (Zirve), Londra'da (Birleşik Krallık) toplandı.

1 Temmuz 1977

Belçika, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

19-23 Eylül 1977

Ortak Gümrük Tarifesi (OGT), yeni üye devletleri (Danimarka, İrlanda ve Birleşik Krallık) kapsayacak şekilde genişletildi. İspanya, Avrupa Toplulukları'na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

26 Eylül 1977

Komisyon, İstanbul'da (Türkiye) yapılan Dünya Enerji Konferansı'na katıldı. BM Genel Kurulu'nun 32. oturumunda; Konsey Başkanı Simonet, Topluluğun dış politikasının genel ilkelerini ortaya koydu.

4 Ekim 1977

Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliğine ilişkin Helsinki Konferansı'nın devamı niteliğindeki Belgrad Konferansı başladı.

25 Ekim 1977

Denetleme Kurulu'nun (AET ve EURATOM) ve Denetçi'nin (AKÇT) yerini alan Avrupa Toplulukları Sayıştayı; açılış toplantısını Lüksemburg'da yaptı. Konsey, kontrollü nükleer füzyona ilişkin Joint European Torus (JET). projesinin Culham'da (Birleşik Krallık) gerçekleştirilmesine karar verdi.

9 Kasım 1977

Micheal Murphy, Sayıştay Başkanlığı'na seçildi.

9 Kasım 1977

Avrupa Konseyi (Zirve), Brüksel'de (Belçika) toplandı.

1 Ocak 1978

Danimarka, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

2 Şubat 1978

Cibuti; Lome Sözleşmesi'ne katılım belgelerini Konsey Genel Sekreterliği'ne teslim etti.

6 Şubat 1978

Şubat 1976' da imzalanan Akdeniz'in Korunmasına ilişkin Barselona Sözleşmesi yürürlüğe girdi.

13 Şubat 1978

Topluluk ve Yugoslavya arasında; 30 Ağustos 1978 tarihinde süresi dolan yürürlükteki ticaret anlaşmasının yerini alacak işbirliği anlaşmasının müzakereleri başladı.

6-11 Mart 1978

Simmenthal kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, Topluluk Hukuku'nun üstünlüğü ilkesini teyit etti.

22-24 Mart 1978

AET ile Japonya arasında Tokyo'da (Japonya) yapılan görüşmelerin sonunda; Japonya'nın Topluluk ile ticaret dengesindeki fazlalığının neden olduğu sorunların çözümü için alınması gereken önlemlerle ilgili olarak ortak bir bildiri yayımlandı.

28 Mart 1978

Topluluk; Birleşmiş Milletler Üçüncü Deniz Hukuku Konferansı'nın 7. oturumuna gözlemci olarak katıldı.

3 Nisan 1978

Topluluk ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında, 1 Haziran'da yürürlüğe girecek olan bir ticaret anlaşması imzalandı.

7-8 Nisan 1978

Avrupa Konseyi (Zirve), Kopenhag'da (Danimarka) toplandı. Zirvede, Avrupa Parlamentosu için doğrudan genel oyla yapılacak ilk seçimler konusunda mutabakata varıldı. Ayrıca, Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından; Parlamento, Konsey ve Komisyon'un insan hakları konusundaki ortak bildirisine destek verildi.

19 Mayıs 1978

Komisyon, Portekiz'in üyelik başvurusu konusunda olumlu görüş bildirdi.

6 Haziran 1978

Konsey, Portekiz'in Topluluğa üyelik başvurusu konusunda olumlu karar aldı ve müzakereleri başlattı. Toksik Maddelerin Kontrolü Yasası'nın Topluluk ürünlerine uygulanmasından kaynaklanan sorunlara ilişkin olarak; Topluluk ile ABD arasında müzakerelere başlandı.

1 Temmuz 1978

Almanya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

6- 7 Temmuz 1978

Avrupa Konseyi (Zirve), Bremen’de (Almanya) toplandı. Zirvede, ekonomik büyümenin artırılması ve işsizliğin azaltılması amacıyla ortak bir strateji kabul edildi. Ayrıca, bir Avrupa Para Sistemi’nin oluşturulması öngörüldü.

16-17 Temmuz 1978

Topluluk, Bonn’da (Almanya); ikinci defa toplanan Batı Ekonomik Zirvesi’ne katıldı.

26 Eylül 1978

Konsey; Fas, Cezayir, Tunus, Mısır, Suriye ve Ürdün ile yapılan İşbirliği Anlaşmalarını ve İsrail, Portekiz ve Malta ile yapılan ek mali protokolleri kabul etti.

9 Ekim 1978

Medeni ve Ticari Konularda Yargı Yetkisi ve Kararların Tenfizi Hakkındaki Sözleşme’ye Danimarka, İrlanda ve Birleşik Krallığın Katılımına İlişkin Sözleşme; Topluluk üyesi devletlerin hükümet temsilcileri tarafından imzalandı.

1 Kasım 1978

Mağrip (Fas, Cezayir, Tunus) ve Maşrik (Mısır, Suriye, Ürdün, Lübnan) ülkeleriyle yapılan İşbirliği Anlaşmaları ile İsrail, Portekiz ve Malta ile yapılan ek mali protokoller yürürlüğe girdi.

9 Kasım 1978

Maliye, ekonomi ve çalışma bakanları ile işçi ve işveren temsilcilerinin katıldığı dördüncü Üçlü Konferans Brüksel’de (Belçika) yapıldı. Katılımcılar, genel bir strateji ortaya koyan ve özellikle büyümenin hızlandırılmasını, yapısal uyumun güçlendirilmesini, bazı iş dağılımı önlemlerini ve gelecekte hizmetler sektörüne daha fazla rol verilmesini ele alan Komisyon bildirimini incelediler.

29 Kasım 1978

Komisyon, İspanya’nın üyelik başvurusu için olumlu görüş bildirdi. Müzakerelerin 5 Şubat 1979 tarihinde başlaması öngörüldü.

4-5 Aralık 1978

Avrupa Konseyi (Zirve), Brüksel’de (Belçika) toplandı. Zirvede, bir Avrupa Para Birimine (ECU) dayanan Avrupa Para Sistemi’nin kurulmasına ve genişleme perspektifinde kurumsal mekanizmalara getirilecek değişiklikler konusunda görüş oluşturmak üzere bir Komite’nin toplanmasına karar verildi.

19 Aralık 1978

Üye devletlerin hükümet temsilcileri, Komisyon Başkanı Roy Jenkins’in görev süresini 6 Ocak 1979-5 Ocak 1981 dönemi için uzattı.

1 Ocak 1979

Fransa, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı’nı devraldı.

5 Şubat 1979

İspanya’nın katılım müzakereleri Brüksel’de (Belçika) resmen başladı.

6 Şubat 1979

Konsey, Topluluğun bölgesel politikasının ana ilkelerini ve Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu’nu (ERDF) kuran 1975 tarihli tüzüğe getirilen değişiklikleri resmen kabul etti.

20 Şubat 1979

Cassis de Dijon kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, tüketicilerin; diğer üye devletlerin gıda ürünlerine, söz konusu ürünün belli bir üye devlette yasalara uygun olarak üretilmiş ve piyasaya sürülmüş olması ve bu ürünün ithalatına engel teşkil eden sağlık veya çevre konularını ilgilendiren önemli bir sorun olmaması şartıyla erişebileceklerine karar verdi.

6-7 Mart 1979

Komisyon, Avrupa Konseyi üyesi ülkelerin sosyal güvenlikle ilgili bakanlarını bir araya getiren ilk Konferansa gözlemci olarak katıldı.

12-13 Mart 1979

Avrupa Konseyi (Zirve), Paris'te (Fransa) toplandı. Zirvede, Avrupa Para Sistemi'nin yürürlüğe giriş tarihi 13 Mart 1979 olarak kabul edildi. Ayrıca, ekonomik ve sosyal durum, ortak tarım politikası ve enerji sorunları tartışıldı.

13 Mart 1979

Avrupa Para Sistemi yürürlüğe girdi.

16 Mart 1979

Jean Monnet öldü.

4 Nisan 1979

Komisyon, Avrupa Toplulukları'nın; İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunması Hakkında Avrupa Sözleşmesi'ne katılımı konusunda bir memorandum kabul etti.

7 Nisan 1979

Topluluk, Manila'da (Filipinler) yapılan Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'na (UNCTAD) gözlemci olarak katıldı.

28 Nisan 1979

Yunanistan'ın, Topluluğa katılımına ilişkin belgeler; Atina'da (Yunanistan) imzalandı.

7-10 Haziran 1979

Avrupa Parlamentosu'nun doğrudan genel oyla ilk seçimleri yapıldı.

15 Haziran 1979

İspanya'nın katılım müzakerelerinin ilk oturumu milletvekili düzeyinde yapıldı

21-22 Haziran 1979

Avrupa Konseyi (Zirve), Strazburg'da (Fransa) toplandı.

28 Haziran 1979

Zirvede, ortak bir enerji stratejisinin belirlenmesi konusunda mutabakata varıldı ve üye devletlerin ekonomik performanslarının yaklaştırılması ile ilgili sorunlar ele alındı.

1 Temmuz 1979

İrlanda, Avrupa Toplulukları Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

17-20 Temmuz 1979

Doğrudan genel oyla seçilen Parlamento'nun ilk oturumu, Strazburg'da (Fransa) yapıldı. Simone Veil, ikinci turda salt çoğunluk ile Başkan seçildi.

31 Temmuz 1979

Komisyon, üye devlet vatandaşlarının; diğer bir üye ülkede daimi olarak ikamet etme haklarına ilişkin bir Direktif önerisini Konsey'e sundu.

18 Eylül 1979

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 34.üncü oturumu açıldı. Konsey Başkanı, Topluluk üyesi devletlerin, başlıca gündem konularına ilişkin olarak benimsediği tutum hakkında özet bir açıklama sundu. Bu açıklamada, Konsey Başkanı, Topluluk ve üye devletlerin; gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki diyalogun sürdürülmesi konusundaki tutumuna değindi ve Avrupa Parlamentosu doğrudan seçimlerinin ve Avrupa Para Sistemi'nin önemini vurguladı.

19 Eylül 1979

Topluluk ve üye devletler, "Avrupa'da Doğal Hayatın ve Habitatın Korunması" hakkında bir Avrupa Konseyi Sözleşmesi imzaladı.

4 Ekim 1979

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, doğal kauçuk konusundaki istikrar anlaşmasıyla ilgili olarak; Topluluğun uluslararası anlaşma akdetme yetkisine ilişkin görüşünü bildirdi.

20 Kasım 1979

Konsey, GATT çok taraflı ticaret müzakerelerinin sonuçlarını onayladı.

29-30 Kasım 1979

Avrupa Konseyi (Zirve) Dublin’de (İrlanda) toplandı. Zirve’de; üye devletlerin ekonomik performanslarının yaklaştırılması, bütçesel konular, kurumsal mekanizmalara getirilecek değişiklikler konusundaki Âkil Adamlar Komitesi’nin raporunun incelenmesi ile ilgili usuller ve tarım piyasalarının düzenlenmesine ilişkin öneriler tartışıldı.

13 Aralık 1979

Parlamento, Tokyo Turu sonuçlarını ve ticaret politikasına ilişkin bir dizi Komisyon önerisini görüştü.

17 Aralık 1979

Topluluk, Tokyo Turu anlaşmalarını imzaladı.

1 Ocak 1980

İtalya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı’nı devraldı.

7-8 Mart 1980

AET-ASEAN (Güneydoğu Asya Milletler Topluluğu) İşbirliği Anlaşması imzalandı.

27-28 Nisan 1980

Avrupa Konseyi (Zirve), Lüksemburg’da toplandı. Zirvede, yaklaştırma ile ilgili sorunlar ve Birleşik Krallığın Topluluk bütçesine katkısı tartışıldı.

30 Mayıs 1980

Konsey, Birleşik Krallığın Topluluk bütçesine katkısı konusunda uzlaşmaya vardı.

12-13 Haziran 1980

Avrupa Konseyi (Zirve), Venedik’te (İtalya) toplandı. Birincisi Orta Doğu, ikincisi Avrupa-Arap diyalogu, üçüncüsü Lübnan ve dördüncüsü Afganistan konusunda olmak üzere dört bildiri yayımlandı.

1 Temmuz 1980

Lüksemburg, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

18 Eylül 1980

Topluluk ile Brezilya arasında çerçeve işbirliği anlaşması imzalandı.

29-30 Ekim 1980

AET-ASEAN (Güneydoğu Asya Milletler Topluluğu) İşbirliği Anlaşması yürürlüğe girdi.

12-13 Kasım 1980

Avrupa-Arap Diyalogu, Lüksemburg'da siyasi düzeyde yeniden başlatıldı.

1-2 Aralık 1980

Avrupa Konseyi (Zirve), Lüksemburg'da toplandı. Zirvede, deprem sonrası yeniden inşa amacıyla İtalya'ya yapılacak yardım, Doğu-Batı ilişkileri, Orta Doğu ilişkileri ve Polonya'ya yapılacak yardım konularında kararlar alındı.

1 Ocak 1981

Hollanda, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

20 Ocak 1981

Yunanistan, Avrupa Topluluğu'nun 10. üyesi oldu.

12 Mart 1981

Avrupa Parlamentosu; iç işleyişini iyileştirmeyi; görüşlerinin ve değişiklik önerilerinin daha fazla dikkate alınmasını amaçlayan yeni İç Tüzüğü'nü kabul etti.

23-24 Mart 1981

Avrupa Konseyi (Zirve), Maastricht'de (Hollanda) toplandı.

30 Mart 1981

Zirvede, esas olarak, ekonomik ve sosyal perspektifler tartışıldı. Konsey, Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'nın hakim ve hukuk sözcülerinin sayısını

artırmayı kararlaştırdı. Buna göre, Adalet Divan'ında 11 hakim ve 5 hukuk sözcüsü görev yapacaktı.

23 Mayıs 1981

Topluluk ile Hindistan arasında bir ticaret ve ekonomik işbirliği anlaşması imzalandı.

29-30 Haziran 1981

Avrupa Konseyi (Zirve), Lüksemburg'da toplandı.

1 Temmuz 1981

Birleşik Krallık, Avrupa Toplulukları Konseyi dönem başkanlığını devraldı.

1 Ocak 1982

Belçika, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

19 şubat 1982

Pieter Dankert, Avrupa Parlamentosu Başkanlığı'na seçildi.

23 şubat 1982

Danimarka'nın bir parçası olarak Avrupa Topluluğu'nun yesi olan Grönland; yapılan bir referandum sonucunda Topluluktan çekildi.

29-30 Mart 1982

Avrupa Konseyi (Zirve), Brüksel'de (Belçika) toplandı.

28-29 Haziran 1982

Avrupa Konseyi (Zirve), Brüksel'de (Belçika) toplandı.

1 Temmuz 1982

Danimarka, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

1 Ekim 1982

Topluluk ile Brezilya arasındaki çerçeve işbirliği anlaşması yürürlüğe girdi.

24 Aralık 1982

Avrupa Konseyi (Zirve), Kopenhag'da (Danimarka) toplandı. Zirvede, ekonomik ve sosyal alanlardaki bazı öncelikli hedefler belirlendi. Topluluğun genişlemesi lehindeki siyasi tutum teyit edildi.

1 Ocak 1983

Almanya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

7 Şubat 1983

Komisyon, Avrupa Konseyi'ne; Topluluğun gelecekteki finansmanına ilişkin bir Yeşil Kitap sundu.

10 Şubat 1983

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, Lüksemburg Hükümeti'nin; Avrupa Parlamentosu'nun kendi çalışma yerleri ile ilgili bir ilke kararının iptaline ilişkin talebini reddetti.

21-22 Mart 1983

Avrupa Konseyi (Zirve) Brüksel'de (Belçika) toplandı. 1982 Kopenhag Zirvesi'nde belirlenmiş olan öncelikler (ekonomik ve sosyal alanlardaki hedefler ve Topluluğun genişlemesi lehindeki siyasi tutum) teyit edildi.

27-28 Nisan 1983

Avrupa Parlamentosu'nun işsizlik konulu özel oturumu Brüksel'de (Belçika) yapıldı.

17-19 Haziran 1983

Avrupa Konseyi (Zirve), Stuttgart'ta (Almanya) toplandı. Zirvede, Devlet ve Hükümet Başkanları ile Dışişleri Bakanları; Avrupa Birliği hakkında resmi bir bildiri imzaladılar.

28 Haziran 1983

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) Yüksek Otoritesi'nin tarihi arşivlerinin kamuya açılış töreni Brüksel'de (Belçika) yapıldı.

1 Temmuz 1983

Yunanistan, ilk kez, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

25 Temmuz 1983

Konsey; Topluluğun araştırma, geliştirme ve tanıtım faaliyetleri ile ilgili çerçeve programlarını ve 1984-1987 dönemini kapsayan ilk çerçeve programına ilişkin bir ilke kararını kabul etti.

4-6 Aralık 1983

Avrupa Konseyi (Zirve) Atina'da (Yunanistan) toplandı. Zirve'de; Komisyon'un gelecekteki finansmanı, bütçe dengesizlikleri, Ortak Tarım Politikasının yeni şartlara uyarlanması, Yapısal Fonlar'ın güçlendirilmesi ve yeni Topluluk politikalarının geliştirilmesine ilişkin bazı seçenekler ortaya konuldu.

14 Aralık 1983

Konsey, ortak balıkçılık politikası konusunda genel bir anlaşmaya vardı.

1 Ocak 1984

Fransa, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

14 Şubat 1984

Avrupa Birliğinin kurulmasına ilişkin Antlaşma Taslağı (Spinelli Projesi); Avrupa Parlamentosu tarafından büyük bir çoğunlukla kabul edildi.

19-20 Mart 1984

Avrupa Konseyi (Zirve) Brüksel'de (Belçika) toplandı. Zirve'de bazı konularda anlaşma sağlandı. Ancak, Birleşik Krallığa; Topluluk bütçesine olan katkısını azaltmak amacıyla verilecek telafi edici miktarın hesaplanmasında ortaya çıkan uyuşmazlıklar nedeniyle, üzerinde anlaşma sağlanan konuların çoğu karara bağlanamadı.

9 Nisan 1984

Atom enerjisinin barışçıl amaçlarla kullanılmasına ilişkin araştırmalar kapsamındaki Joint Economic Torus. (JET) projesi; Culham'da (Birleşik Krallık) başlatıldı.

7 Haziran 1984

Konsey ve üye devletlerin hükümet temsilcileri, kişilere uygulanan sınır kontrollerinin azaltılmasına ilişkin bir ilke kararını kabul etti.

14-17 Haziran 1984

Avrupa Parlamentosu'nun doğrudan genel oyla yapılan ikinci seçimleri gerçekleştirildi.

19 Haziran 1984

Konsey, Bölgesel Fon'un yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir tüzüğü kabul etti.

25-26 Haziran 1984

Avrupa Konseyi (Zirve) Fontainebleau'da (Fransa) toplandı. Zirve'de, Birleşik Krallığa; Topluluk bütçesine katkısını azaltmak amacıyla verilecek telafi edici miktar konusunda on ülke arasında anlaşma sağlandı.

28 Haziran 1984

Komisyon, Avrupa Konseyi'ne (Zirve); telekomünikasyon hizmetleri ve ekipmanları ortak pazarının geliştirilmesi konusunda bir Yeşil Kitap sundu.

1 Temmuz 1984

İrlanda, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

13 Temmuz 1984

Sınır kontrollerinin aşamalı olarak kaldırılmasına ilişkin anlaşma, Saarbrücken'de (Almanya) Fransa ile Almanya arasında imzalandı.

26 Eylül 1984

Çin ile Topluluk arasında bir ekonomik ve ticari işbirliği anlaşması parafe edildi.

9 Ekim 1984

Brüksel'de (Belçika), Topluluk ile Yemen Cumhuriyeti arasında bir işbirliği anlaşması imzalandı.

14 Kasım 1984

Avrupa Parlamentosu, Toplulukların 1982 bütçesinin yürütülmesiyle ilgili olarak; ilk kez Komisyon'u aklamayı reddetti.

3-4 Aralık 1984

Avrupa Konseyi (Zirve), Dublin'de (İrlanda) toplandı. Zirvede, Avrupa Para Sistemi'nin güçlendirilmesi ve ECU'nun daha önemli bir konuma getirilmesi kararlaştırıldı.

1 Ocak 1985

İtalya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. Üye devletlerin büyük çoğunluğunda; ilk Avrupa pasaportları verildi.

1 Şubat 1985

Grönland, Topluluktan ayrıldı. Ancak, deniz aşırı toprak olarak bağlantısı devam etti.

13 Şubat 1985

Gravier kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, vatandaşlık esasına dayalı ayrımcılık yapılmaması ilkesini uygulayarak; Belçika'da çizgi film öğrenimi görmek isteyen bir Fransız öğrencinin, Belçika vatandaşı öğrencilerden daha fazla harç ödememesi gerektiğine karar verdi.

13 Şubat 1985

Avrupa Konseyi (Zirve), Brüksel'de (Belçika) toplandı. Zirvede, İspanya ve Portekiz'in Topluluklara katılımı kabul edildi. Entegre Akdeniz Programları konusunda Komisyon'un önerdiği şekilde anlaşma sağlandı.

7-11 Mayıs 1985

Batı Ekonomik Zirvesi Bonn'da (Almanya) toplandı. Komisyon, biri İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin kırkinci yıl dönümü nedeniyle siyasi, diğeri sürdürülebilir büyüme ve istihdam konusunda ekonomik; iki bildiri sundu.

22 Mayıs 1985

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, ortak taşımacılık politikasına ilişkin olarak Avrupa Parlamentosu tarafından Avrupa Konseyi'ne karşı açılan hareketsizlik davasında karar verdi.

10 Haziran 1985

Üye devletlerin Merkez Bankaları Guvernörler Komitesi; Avrupa Para Sistemi'nin güçlendirilmesine yönelik önlemleri kabul etti.

12 Haziran 1985

İspanya ve Portekiz'in Katılım Antlaşmaları imzalandı.

14 Haziran 1985

"İç Pazarın Tamamlanması: Komisyon'dan Avrupa Konseyine Beyaz Kitap" başlıklı Beyaz Kitap, Komisyon tarafından Avrupa Konseyi'ne (Zirve) sunuldu.

Sınır kontrollerinin kaldırılmasına ilişkin Schengen Anlaşması; Belçika, Almanya, Fransa, Lüksemburg ve Hollanda tarafından Schengen'de (Lüksemburg) imzalandı.

28-29 Haziran 1985

Avrupa Konseyi (Zirve) Milano'da (İtalya) toplandı. Zirve'de, Devlet ve Hükümet Başkanları; Komisyon'un iç pazar hakkındaki Beyaz Kitabını onayladı ve kurumsal reform için bir Hükümetlerarası Konferans toplanmasını kararlaştırdı.

1 Temmuz 1985

Lüksemburg, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

20 Temmuz 1985

Üye devletlerin Bakanları ve Merkez Bankaları Guvernörleri tarafından; Avrupa Para Sistemi kapsamında merkezi oranlar ayarlandı.

22 Temmuz 1985

Konsey; Avrupa Ekonomik Topluluğu Antlaşması'nda değişiklik yapılması ve ortak dış ve güvenlik politikasına ilişkin bir antlaşma taslağı hazırlanması amacıyla, bir Üye Devletler Hükümet Temsilcileri Konferansı'nın toplanmasını kararlaştırdı.

23 Temmuz 1985

Komisyon, Avrupa Konsey'ine; ortak tarım politikası perspektiflerine ilişkin bir Yeşil Kitap sundu.

9 Eylül 1985

Hükümetler arası Konferans'ın ilk toplantısı; on üye ülke ile İspanya ve Portekiz'in Dışişleri Bakanları'nın katılımıyla gerçekleştirildi.

12 Kasım 1985

Avrupa Ekonomik Topluluğu ile, Orta Amerika Ekonomik Entegrasyon Genel Antlaşması'na taraf ülkeler ve Panama arasında; bir işbirliği anlaşması imzalandı. Ekonomik ve Sosyal Komite, iç pazarın tamamlanması konusunda bir görüş kabul etti (Komisyonun İç Pazarın Tamamlanmasına ilişkin Beyaz Kitabı).

2-4 Aralık 1985

Avrupa Konseyi (Zirve) Lüksemburg'da toplandı. Zirve'de on üye devlet, Avrupa'nın entegrasyon sürecinin; Roma Antlaşması'nda değişiklik yapılması ve bir Avrupa Tek Senedi hazırlanması suretiyle canlandırılması konusunda anlaşmaya vardı.

1 Ocak 1986

Hollanda, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. İspanya ve Portekiz, Avrupa Toplulukları'na katıldı.

17-28 Şubat 1986

Roma Antlaşmasına değişiklik getiren Avrupa Tek Senedi, Lüksemburg ve Lahey'de imzalandı.

26 Şubat 1986

Marshall kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; kadın ve erkek arasında muamele eşitliği ilkesine, işten çıkarma durumunu da kapsayacak şekilde açıklık getirdi.

30 Nisan 1986

Nouvelles Frontières kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla, rekabete ilişkin olanlar da dahil olmak üzere, antlaşma hükümlerinin hava taşımacılığına da uygulanacağını karara bağladı.

29 Mayıs 1986

Topluluk kurumları tarafından kabul edilen Avrupa bayrağı, Berlaymont binası önünde Avrupa marşı eşliğinde ilk kez göndere çekildi.

11 Haziran 1986

İrkçilik ve yabancı düşmanlığına karşı; Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon tarafından ortak bir bildiri imzalandı.

26-27 Haziran 1986

Avrupa Konseyi (Zirve), Lahey'de (Hollanda) toplandı.

1 Temmuz 1986

Birleşik Krallık, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

5-6 Aralık 1986

Avrupa Konseyi (Zirve) Londra'da (Birleşik Krallık) toplandı. Zirve'de, terörizm ile mücadele, yasa dışı göç ve uyuşturucu trafiği konuları ele alındı.

1 Ocak 1987

Belçika, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

25 Mart 1987

Roma Antlaşmaları'nın imzalanmasının otuzuncu yıl dönümünde, Roma'da (İtalya) resmi bir kutlama yapıldı.

14 Nisan 1987

Türk hükümeti, Avrupa Toplulukları'na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

13 Mayıs 1987

İspanya Merkez Bankası, Avrupa Para Sistemi'ne katılmak için bir anlaşma imzaladı.

26 Mayıs 1987

İrlanda'da, Avrupa Tek Senedi'nin onaylanması konusunda yapılan referandumun olumlu sonuçlanmasını takiben, İrlanda Anayasası; Tek Senedin onaylanmasına ve onay belgelerinin teslim edilmesine imkan verecek şekilde değiştirildi.

29-30 Haziran 1987

Avrupa Konseyi (Zirve) Brüksel'de (Belçika) toplandı. Zirvede, Tek Senet konusundaki bildirimden çeşitli yönleri ele alındı.

1 Temmuz 1987

Danimarka, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. Avrupa Tek Senedi yürürlüğe girdi.

20 Temmuz 1987

Konsey'deki oylama prosedürünün başlatılmasına ilişkin olarak; Konsey İç Tüzüğü'nde değişiklik yapıldı. Bu değişiklik uyarınca, oylama prosedürünün Konseyin inisiyatifi ile başlatılması dışında; Konsey üyelerinin çoğunluğunun kabul etmesi halinde, bir Konsey veya Komisyon üyesinin inisiyatifi üzerine Konsey Başkanı'nın oylama prosedürünü başlatması zorunlu hale getirildi.

12 Ekim 1987

Ekonomi ve Maliye Bakanları, Avrupa Para Sistemi'nin güçlendirilmesi yönünde tedbirleri kabul etti.

28 Ekim 1987

Konsey, 1987-1991 dönemini kapsayan araştırma ve teknolojik gelişme çerçeve programını kabul etti.

10 Kasım 1987

Portekiz Merkez Bankası, Avrupa Para Sistemi'ne katılmak için bir anlaşma imzaladı.

4-5 Aralık 1987

Avrupa Konseyi (Zirve), Kopenhag'da (Danimarka) toplandı. Zirvede, Tek Senedin uygulamaya geçirilmesi için öngörülen planın çeşitli açılardan incelenmesine Şubat 1988'de devam edilmesi yönünde karar alındı.

1 Ocak 1988

Almanya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

2 Şubat 1988

Topluluk, üye devletler ve Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA) ülkeleri arasında; Brüksel'de (Belçika), Bakanlar düzeyinde İç Pazar konulu bir toplantı yapıldı.

11-13 Şubat 1988

Avrupa Konseyi (Zirve), Brüksel'de (Belçika) toplandı. Zirvede, "Tek Senet: Yeni Bir Avrupa Perspektifi" dosyası ile ilgili konuların tamamı üzerinde anlaşma sağlandı.

29 Mart 1988

Tek pazarın avantajlarının değerlendirilmesi için; bağımsız bir grup uzman tarafından, Komisyon'un talebi üzerine yapılan Avrupa 1992-Genel Hedef çalışmasının sonuçları yayımlandı.

27-28 Haziran 1988

Avrupa Konseyi (Zirve) Hannover'de (Almanya) toplandı. Zirve'de, 1992 hedeflerine yönelik ilerlemenin sosyal boyutunun önemi vurgulandı. Çevreyi tehdit eden tehlikeler üzerinde duruldu ve parasal birliğe öncülük edecek bir Komite tayin

edildi. Ayrıca, Jacques Delors'un yeniden Komisyon Başkanı olarak atanmasına karar verildi.

1 Temmuz 1988

Yunanistan, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. Bütçe usulünün iyileştirilmesi ve bütçe disiplini ile ilgili olarak Haziran'da onaylanan Kurumlar arası Anlaşma yürürlüğe girdi.

1 Eylül 1988

Brüksel'de (Belçika), Topluluk ile Macaristan arasında, ekonomik işbirliği ve ticaret anlaşması imzalandı. Avrupa Konseyi (Zirve) tarafından, ticaret ve rekabet gücüne ilişkin Amerikan Yasası (Ticaret Yasası) ile ilgili bir bildiri kabul edildi. Bildiride, söz konusu yasanın korumacı yönüne ilişkin çekinceler yer aldı.

7 Ekim 1988

Topluluk, ozon tabakasının korunmasına ilişkin Viyana Sözleşmesi'ni onayladı.

24 Aralık 1988

Avrupa Konseyi (Zirve) Rodos'ta (Yunanistan) toplandı. Avrupa Konsey'i (Zirve); bir Avrupa Toplulukları İlk Derece Mahkemesi'nin kurulması konusunda karar aldı. Zirvede, çevrenin korunmasına ilişkin çalışmaların ve Avrupa'nın görsel-işitsel kapasitesinin geliştirilmesinin önemi vurgulanarak, 1992 tek pazar hedefi doğrultusunda kaydedilen gelişmeler değerlendirildi.

1 Ocak 1989

İspanya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

1 Şubat 1989

Cowan kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararda, vatandaşlık esasına dayalı ayrımcılık yapılmaması ilkesini uyguladı ve Paris metrosunda saldırıya uğrayan bir İngiliz turist, Fransız vatandaşları ile eşit miktarda tazminattan yararlanacağını hükme bağladı.

15-18 Haziran 1989

Avrupa Parlamentosu'nun doğrudan genel oyla seçimi üçüncü kez yapıldı.

19 Haziran 1989

İspanyol Pesetası, Avrupa Para Sistemi döviz kuru mekanizmasına dahil oldu. İspanyol Pesetası ve Portekiz Esküdosu'nun dahil edilmesinden sonra, ECU'nun kompozisyonunda ayarlama yapıldı.

26-27 Haziran 1989

Avrupa Konseyi (Zirve), Madrid'de (İspanya) yapıldı. Zirvede, ekonomik ve parasal birliğe ilişkin kararlar alındı. İç pazarın kurulması sürecinde sosyal ve ekonomik veçheler arasında denge gözetilmesi ihtiyacı vurgulandı. Çevrenin öncelikli bir konu olduğu teyit edildi. Ayrıca, siyasi işbirliği usulleri çerçevesinde; Orta Doğu ve Çin'deki durum ile ilgili iki önemli bildiri kabul edildi.

1 Temmuz 1989

Fransa, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem başkanlığı'nı devraldı.

14-16 Temmuz 1989

Paris'te (Fransa) toplanan Batı Ekonomik Zirvesi'nde; Polonya ve Macaristan'da ekonominin yeniden yapılandırılması sürecine yardım için alınması gereken önlemleri koordine etme görevi Komisyon'a verildi.

17 Temmuz 1989

Avusturya, Avrupa Topluluğu'na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

19 Eylül 1989

Varşova'da (Polonya), Topluluk ile Polonya arasında ticaret ve ekonomik ve ticari işbirliği anlaşması imzalandı.

8-9 Aralık 1989

Avrupa Konseyi (Zirve) Strazburg'da (Fransa) toplandı. Zirve'de, ekonomik ve parasal birliğin son aşamalarına ilişkin olarak Antlaşmada değişiklik yapmak üzere, 1990 yılı sona ermeden önce bir hükümetler arası konferans toplanmasına

karar verildi. Ayrıca, 11 ülkenin Devlet ve Hükümet Başkanları; İşçilerin Temel Sosyal Hakları Sözleşmesi'ni kabul ettiler.

18 Aralık 1989

Brüksel'de (Belçika), Topluluk ile Sovyetler Birliği arasında ticaret ve ekonomik ve ticari işbirliği anlaşması imzalandı.

1 Ocak 1990

İrlanda, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

1 Mart 1990

Komisyon, bininci toplantısını yaptı.

7 Mart 1990

GB-İnno-BM Kararı. ATAD; alıcı üye ülkede, alınan mala ilişkin olarak yapılan yasalara uygun reklamı engelleyen ulusal mevzuatın; Malların Serbest Dolaşımı İlkesi'ne aykırı olduğunu karara bağladı.

28 Nisan 1990

Avrupa Topluluğu ile Arjantin arasında, bir ekonomik ve ticari işbirliği çerçeve anlaşması imzalandı. Dublin'de (İrlanda) özel bir Avrupa Konseyi (Zirve) yapıldı. Zirvede, iki Almanya'nın birleşmesi ve Topluluğun Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkeleri ile ilişkileri konusunda ortak bir yaklaşım benimsendi.

7 Mayıs 1990

Konsey, Avrupa Eğitim Vakfı'nın kurulmasına karar verdi ve Avrupa Çevre Ajansının kurulmasına ilişkin bir tüzük kabul etti.

22 Mayıs 1990

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı; kurumlar arası dengenin korunması kapsamında, diğer Topluluk Kurumları tarafından Avrupa Parlamentosu aleyhine ve Avrupa Parlamentosu tarafından da diğer kurumlar aleyhine Adalet Divanı'na dava açılabilmesine karar verdi. Bu ilke, daha sonra Maastricht Antlaşmasında da yer aldı.

19 Haziran 1990

Sınır kontrollerinin kaldırılmasına ilişkin Schengen Anlaşması; Benelüks ülkeleri, Fransa ve Almanya tarafından imzalandı.

20 Haziran 1990

Avrupa Ekonomik Alanı oluşturulmasına ilişkin resmi müzakereler; AET ile EFTA arasında başladı.

25-26 Haziran 1990

Avrupa Konseyi (Zirve), Dublin’de (İrlanda) toplandı. Zirvede, biri ekonomik ve parasal birlik, diğeri siyasi birliğin veçheleri ile ilgili ve birbirine paralel olarak yürütülecek iki hükümetler arası konferans toplanmasının gerekliliği teyit edildi.

1 Temmuz 1990

İtalya, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı’nı devraldı.

4 Temmuz 1990

Ekonomik ve Parasal Birliğin ilk aşaması yürürlüğe girdi. Dört üye ülke (İspanya, Portekiz, Yunanistan ve İrlanda) için; mali entegrasyon yönünde kaydettikleri ilerlemenin yetersiz olduğu gerekçesiyle istisnai bir rejim öngörüldü.

16 Temmuz 1990

Kıbrıs, Avrupa Toplulukları’na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

3 Ekim 1990

Malta, Avrupa Toplulukları’na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

27-28 Ekim 1990

İki Almanya birleşti. Roma’da (İtalya) özel bir Avrupa Konseyi (Zirve) toplandı. Zirvede, biri ekonomik ve parasal birlik, diğeri siyasi birliğin veçheleri ile ilgili iki hükümetler arası konferansın toplanmasına ilişkin hazırlıklar tamamlandı.

19-21 Kasım 1990

Paris'te (Fransa) otuz dört ülkenin Devlet ve Hükümet Başkanları'nın katıldığı Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nda (AGİK); Yeni Bir Avrupa İçin Şart imzalandı.

27 Kasım 1990

İtalya, Schengen Anlaşması'nı imzaladı.

4 Aralık 1990

Konsey, Almanya'nın birleşmesi çerçevesinde; üzerinde anlaşma sağlanan geçiş önlemlerini kabul etti.

14-15 Aralık 1990

Avrupa Konseyi (Zirve), Roma'da (İtalya) toplandı. Biri ekonomik ve parasal birliğe, diğeri siyasal birliğe ilişkin iki hükümetler arası konferans başladı.

1 Ocak 1991

Lüksemburg, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

8 Nisan 1991

Avrupa Konseyi (Zirve), Orta Doğu'da Körfez Krizi'nin neden olduğu sorunları incelemek üzere Lüksemburg'da gayri resmi olarak toplandı. Zirvede, Kürtlere ve diğeri mültecilere acil insani yardımda bulunulması kararlaştırıldı.

14 Nisan 1991

Avrupa Yeniden Yapılandırma ve Kalkınma Bankası, Londra'da (Birleşik Krallık) faaliyete geçti.

28-29 Haziran 1991

Avrupa Konseyi (Zirve) Lüksemburg'da toplandı. Zirve'de, ekonomik ve parasal birlik ve siyasi birlik konularının ele alındığı iki hükümetler arası konferans çalışmasının; birbirine paralel olarak ve Konsey Dönem Başkanlığı tarafından hazırlanan antlaşma taslağı temelinde sürdürülmesi gereği teyit edildi.

1 Temmuz 1991

Hollanda, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. İsveç, Avrupa Toplulukları'na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

22 Temmuz 1991

Konsey, İsrail'e ve işgal altındaki topraklarda yaşayan Filistin halkına mali yardım sağlanmasını kararlaştırdı.

25 Temmuz 1991

Stoeckel kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla, sanayi sektöründe kadınların gece çalışmasını yasaklayan Fransız İş Mevzuatı hükümlerinin; istihdama erişme açısından kadın ve erkek arasında muamele eşitliği ilkesine aykırı olduğunu hükme bağladı.

7 Ekim 1991

Yugoslavya'ya ilişkin Barış Konferansı Lahey'de (Hollanda) başladı.

21 Ekim 1991

Konsey, Avrupa Ekonomik Alanı'nın (AEA) oluşturulması konusunda anlaşmaya vardı.

6 Kasım 1991

Komisyon, bir Avrupa İnsani Yardım Ofisi kurulmasını kararlaştırdı.

19 Kasım 1991

Francovich kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; Topluluk hukukunu ihlal ederek bir kişiye zarar veren üye devletin, bu zararı tazmin etmekle yükümlü olduğunu hükme bağladı.

26 Kasım 1991

Topluluk, Gıda ve Tarım Teşkilatı'na (FAO) katılarak; Birleşmiş Milletler'in uzmanlaşmış bir kuruluşuna tam üye olan ilk ekonomik entegrasyon örgütü oldu.

9-10 Aralık 1991

Avrupa Konseyi (Zirve) Maastricht'te (Hollanda) toplandı. Zirve'de, taslak Avrupa Birliği Antlaşması hakkında mutabakata varıldı.

16 Aralık 1991

Polonya, Macaristan ve Çekoslovakya ile Avrupa Anlaşmaları imzalandı.

17 Aralık 1991

Avrupa Enerji Şartı imzalandı.

1 Ocak 1992

Portekiz, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

3 Şubat 1992

Konsey; Hırvatistan, Slovenya ve Yugoslav Cumhuriyetleri Bosna Hersek, Karadağ ile Makedonya'ya yardımda bulunmak için aktif önlemler kabul etti.

7 Şubat 1992

Avrupa Birliği Antlaşması, üye devletlerin Dışışleri ve Maliye Bakanları tarafından Maastricht'te (Hollanda) imzalandı.

19 Şubat 1992

Taşımacılığın çevre üzerindeki etkisine ilişkin Yeşil Kitap, Komisyon tarafından kabul edildi.

18 Mart 1992

Finlandiya, Avrupa Toplulukları'na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

4 Nisan 1992

Portekiz Esküdosu, Avrupa Para Sistemi döviz kuru mekanizmasına dahil oldu.

2 Mayıs 1992

Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) Anlaşması Porto'da (Portekiz) imzalandı.

20 Mayıs 1992

İsviçre, Avrupa Toplulukları'na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

2 Haziran 1992

Danimarka'da yapılan referandumda, Danimarka halkı, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onaylamayı reddetti.

3-14 Haziran 1992

Topluluk, Rio de Janeiro'da (Brezilya) yapılan; Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'na katıldı. Küresel iklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik konusunda bazı uluslararası sözleşmeler imzaladı.

18 Haziran 1992

İrlanda'da yapılan referandumda, İrlanda halkı Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

26-27 Haziran 1992

Avrupa Konseyi (Zirve) Lizbon'da (Portekiz) toplandı. Zirve'de, Avrupa Birliği Antlaşması'nın onaylanma takvimine uyulmasının önemi vurgulandı.

1 Temmuz 1992

Birleşik Krallık, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

2 Temmuz 1992

Lüksemburg, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

31 Temmuz 1992

Yunanistan, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

7 Ağustos 1992

Konsey tarafından; ekonomik yardım programının (PHARE) Slovenya'yı da kapsayacak şekilde genişletilmesine ilişkin bir tüzük kabul edildi.

20 Eylül 1992

Fransa'da yapılan referandumda, Fransız halkı Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

7 Ekim 1992

Komisyon, Eski Yugoslavya'daki savaş mağdurlarına acil ek yardım sağladı.

12-13 Ekim 1992

Topluluk, Cenevre'de (İsviçre) yapılan; Somali'ye Yardım İçin Bağışta Bulunanlar Konferansı'na, gelecekte yardımda bulunacağını göz önünde tutarak katılım sağladı.

16 Ekim 1992

Avrupa Konseyi (Zirve) Birmingham'da (Birleşik Krallık) olağanüstü toplandı. Zirve'de, "Vatandaşlarına Yakın Bir Topluluk".başlıklı bir bildiri kabul edildi.

26 Ekim 1992

İtalya, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

4 Kasım 1992

Belçika, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

25 Kasım 1992

Norveç, Avrupa Toplulukları'na üyelik için resmen başvuruda bulundu. İspanya, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

2 Aralık 1992

Komisyon tarafından; ortak taşımacılık politikasının gelecekteki gelişimine ilişkin bir Beyaz Kitap kabul edildi.

6 Aralık 1992

İsviçre'de yapılan referandumda, İsviçre halkı Avrupa Ekonomik Alanı Anlaşması'nı onaylamayı reddetti.

11 Aralık 1992

Portekiz, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

11-12 Aralık 1992

Avrupa Konseyi (Zirve) Edinburg'da (Birleşik Krallık) toplandı. Zirve'de, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onaylaması için ikinci bir referandum yapmasına imkan sağlamak amacıyla, Danimarka'ya özel ayrıcalıklar tanınması kabul edildi. Ayrıca, Delors II Paketi onaylandı. 1 Ocak 1993 tarihi itibariyle; Avusturya, İsveç ve Finlandiya ile üyelik müzakerelerinin başlatılması kararlaştırıldı.

15 Aralık 1992

Hollanda, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

18 Aralık 1992

Almanya, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

1 Ocak 1993

Danimarka, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. Avrupa Tek Pazarı yürürlüğe girdi.

1 Şubat 1993

Avusturya, Finlandiya ve İsveç'in üyelik müzakereleri Brüksel'de (Belçika) başladı.

8 Mart 1993

Romanya ile ticarete ilişkin konularda bir anlaşma imzalandı.

8 Nisan 1993

Bulgaristan ile ticarete ilişkin konularda bir anlaşma imzalandı.

5 Mayıs 1993

Norveç'in üyelik müzakereleri Lüksemburg'da başladı.

14 Mayıs 1993

Komisyon, çevreye verilen zararların tazmin edilmesi konusunda bir Yeşil Kitap kabul etti.

18 Mayıs 1993

Danimarka halkı, yapılan ikinci referandumda Avrupa Birliği Antlaşması lehinde oy kullandı.

19-24 Haziran 1993

Topluluk, insan hakları konusunda Birleşmiş Milletler Dünya Konferansı'na katıldı.

21-22 Haziran 1993

Avrupa Konseyi (Zirve) Kopenhag'da (Danimarka) toplandı. Zirve'de, Komisyon'a; büyüme, rekabet gücü ve istihdamın desteklenmesi için uzun vadeli bir strateji öngören bir Beyaz Kitap hazırlaması görevi verildi. Ayrıca; Avusturya, Finlandiya, Norveç ve İsveç'in üyeliklerinin en geç 1995 yılında gerçekleşmesi gerektiği vurgulandı. Ortaklık ilişkisi bulunan Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkelerinin, gerekli ekonomik ve siyasi kriterleri yerine getirir getirmez üye olacakları teyit edildi.

1 Temmuz 1993

Belçika, Avrupa Toplulukları Konseyi Başkanlığını devraldı.

19 Temmuz 1993

Konsey, eski Sovyetler Birliği'nin bağımsız devletleri için yeni bir TACIS programı kabul etti.

2 Ağustos 1993

Birleşik Krallık, Avrupa Birliği Antlaşması'nı onayladı.

29 Eylül 1993

Komisyon, eğitimin Avrupa boyutuna ilişkin bir Yeşil Kitap kabul etti.

8-9 Ekim 1993

Topluluk, Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen Viyana Zirvesi'ne katıldı.

20 Ekim 1993

Komisyon, tüketim mallarının garantisini ile satış sonrası hizmetler konusunda bir Yeşil Kitap kabul etti.

25 Ekim 1993

Lüksemburg'da kurumlar arası bir konferans toplandı. Konferansta; Konsey, Komisyon ve Avrupa Parlamentosu demokrasi, şeffaflık ve subsidiarity konularında bir bildiri kabul etti. Ayrıca, söz konusu kurumlar; Ombudsman'ın görevlerine ilişkin genel şartlar hakkındaki taslak Parlamento kararını, ortak karar usulü çerçevesinde Uzlaşma Komitesi'nin çalışma usullerine ilişkin belgeyi onayladılar.

29 Ekim 1993

Avrupa Konseyi (Zirve) Brüksel'de (Belçika) toplandı. Zirve'de, Avrupa Birliği Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi münasebetiyle bir bildiri kabul edildi. Ekonomik ve parasal birliğin ikinci aşamasının 1 Ocak 1994 tarihinde yürürlüğe girmesi teyit edildi. Ortak Dış ve Güvenlik Politikası çerçevesinde Birlik tarafından üstlenilecek ortak eylem konuları belirlendi. Ayrıca, bazı Topluluk ofis ve ajanslarının yerleri tespit edildi.

1 Kasım 1993

Avrupa Birliği Antlaşması'nın onaylama usulleri tamamlandı ve yürürlüğe girdi.

16 Kasım 1993

Komisyon, tüketicilerin hukuk yollarına başvurması ve tüketicinin korunması alanındaki anlaşmazlıkların halli konusunda bir Yeşil Kitap kabul etti.

17 Kasım 1993

Komisyon, "Avrupa Sosyal Politikası: Birlik için Seçenekler" başlıklı bir Yeşil Kitap kabul etti.

5 Aralık 1993

Komisyon, "Büyüme, Rekabet Gücü, İstihdam, 21. Yüzyıla Giren Zorluklar ve Çözüm Yolları" başlıklı bir Beyaz Kitap kabul etti.

6 Aralık 1993

Konsey ve Komisyon; kamunun, Topluluk kurumlarına ait resmi belgelere erişimine ilişkin kurallar konusunda anlaşmaya vardı.

10-11 Aralık 1993

Avrupa Konseyi (Zirve) Brüksel'de (Belçika) toplandı. Zirve'de, Komisyon'un; büyüme, rekabet gücü ve istihdama ilişkin Beyaz Kitabı'na dayanan kısa ve orta vadeli bir eylem planı ile, Adalet ve İçişleri alanında bir ilk eylem planı kabul edildi. Zirve'de, ayrıca; Merkezi ve Doğu Avrupa için bir istikrar paktı imzalanması amacıyla bir konferans toplanmasına karar verildi.

13 Aralık 1993

Konsey, Avrupa Ekonomik Alanı'nı (AEA) kuran antlaşmayı onayladı.

1 Ocak 1994

Yunanistan, Avrupa Birliği Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı. Avrupa Para Enstitüsü'nün kurulmasıyla, ekonomik ve parasal birliğin ikinci aşaması başladı. Avrupa Ekonomik Alanı'nı (AEA) kuran antlaşma yürürlüğe girdi.

19 Şubat 1994

Sayıştay, tarım alanındaki yolsuzluk ve usulsüzlüklerin kontrolüne ilişkin özel bir rapor yayımladı.

9 Mart 1994

Avrupa Birliği Antlaşması'yla kurulan Bölgeler Komitesi, ilk toplantısını yaptı. Jacques Blanc, Komite'nin başkanlığına seçildi.

30 Mart 1994

Avusturya, Finlandiya, Norveç ve İsveç ile sürdürülen üyelik müzakereleri Brüksel'de (Belçika) sona erdi.

31 Mart 1994

Macaristan, Avrupa Toplulukları'na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

5 Nisan 1994

Polonya, Avrupa Toplulukları'na üyelik için resmen başvuruda bulundu.

6 Nisan 1994

Komisyon, Avrupa Birliği'nin görsel-işitsel politikası konusunda bir Yeşil Kitap kabul etti.

19 Nisan 1994

Konsey, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası çerçevesinde; Orta Doğu barış sürecine destek vermek amacıyla bir ortak eylem kararı aldı.

26 Nisan 1994

Avrupa Parlamentosu ve Konsey; araştırma, teknolojik gelişme ve tanıtım konusundaki 4.üncü Çerçeve Programı (1994-1998) kabul etti.

25 Mayıs 1994

Avrupa Yatırım Bankası Guvernörler Konseyi; Avrupa Yatırım Fonu'nu kurdu.

26-27 Mayıs 1994

Merkezi ve Doğu Avrupa için İstikrar Paktı Açılış Konferansı Paris'te (Fransa) toplandı.

9-12 Haziran 1994

Avrupa Parlamentosu üyelerinin doğrudan genel oyla seçimi dördüncü kez yapıldı.

12 Haziran 1994

Avusturya halkı, yapılan referandumda; Avusturya'nın Avrupa Birliği üyeliği lehinde oy kullandı.

14 Haziran 1994

Lüksemburg'da, Avrupa Toplulukları ve üye devletleri ile Ukrayna arasında bir ortaklık ve işbirliği anlaşması imzalandı.

24-25 Haziran 1994

Avrupa Konseyi (Zirve) Korfu'da (Yunanistan) toplandı. Zirve'de; büyüme, rekabet gücü ve istihdama ilişkin Beyaz Kitap'ın izlenmesi başlıca gündem konusu olarak ele alındı. Avusturya, Finlandiya, Norveç ve İsveç ile katılım antlaşmaları imzalandı. Zirve'de, ayrıca; Avrupa Toplulukları ve üye devletleri ile Rusya arasında yeni bir ortaklık ve işbirliği anlaşması imzalandı.

1 Temmuz 1994

Almanya, Avrupa Birliği Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

14 Temmuz 1994

Faccini-Dori kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; bir direktifi iç hukukuna aktarmayı ihmal etmek suretiyle bir kişinin zarara uğramasına neden olan bir üye devletin, belli koşulların mevcudiyeti halinde, meydana gelen zararı karşılamakla yükümlü olduğunu hükme bağladı.

15 Temmuz 1994

Avrupa Konseyi (Zirve), Brüksel'de (Belçika) olağanüstü toplandı. Zirvede, Komisyon Başkanlığı'na, Jacques Delors'dan sonra Jacques Santer'ın geçmesi kararlaştırıldı.

18 Temmuz 1994

Brüksel'de (Belçika); Estonya, Letonya ve Litvanya ile serbest ticaret anlaşmaları imzalandı.

19-26 Temmuz 1994

Yeni Avrupa Parlamentosu'nun ilk toplantısı Strazburg'da yapıldı. Parlamento'nun başkanlığına Klaus Hänsch seçildi. Jacques Santer, Avrupa Komisyonu'nun gelecek başkanı olarak resmen atandı.

27 Temmuz 1994

Komisyon, Avrupa Sosyal Politikası'na ilişkin bir Beyaz Kitap kabul etti.

10 Ekim 1994

Avrupa Topluluğu ile Güney Afrika arasında bir işbirliği anlaşması imzalandı.

16 Ekim 1994

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) izleme toplantısı Budapeşte’de (Macaristan) yapıldı.

25 Ekim 1994

Finlandiya halkı, yapılan referandumda; Finlandiya’nın Avrupa Birliği’ne üyeliği lehinde oy kullandı.

13 Kasım 1994

İsveç halkı, yapılan referandumda, İsveç’in Avrupa Birliğine üyeliği lehinde oy kullandı.

15 Kasım 1994

Avrupa Para Enstitüsü Konseyi Frankfurt.’ta (Almanya) ilk toplantısını gerçekleştirdi.

28 Kasım 1994

Norveç halkı, yapılan referandumda; Norveç’in Avrupa Birliği’ne üye olmasını reddetti.

29 Kasım 1994

Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon; genişleme hedefini göz önünde tutarak, 1995-1999 dönemine ilişkin mali perspektifleri kabul etti.

30 Kasım 1994

Konsey tarafından, Adalet ve İçişleri Alanında İşbirliği konusundaki ilk ortak eylem kabul edildi.

6 Aralık 1994

Konsey, mesleki eğitim alanında Leonardo da Vinci programını ve sosyal politika konusundaki protokol çerçevesinde ilk ilke kararını kabul etti.

9-10 Aralık 1994

Avrupa Konseyi (Zirve) Essen’de (Almanya) toplandı. Zirve’de; işsizlikle mücadele ve trans-Avrupa ağlarının uygulamaya geçirilmesi konularına önem verilerek suretiyle büyüme, rekabet gücü ve istihdama ilişkin Beyaz Kitap’ın stratejisinin geliştirilmesine yönelik eylemin başlıca unsurları ortaya konuldu. Zirve’de, ayrıca; Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin Avrupa Birliği’ne yaklaştırılmasını hedefleyen global bir strateji kabul edildi. Bir Avrupa-Akdeniz ortaklığı kurulması yönündeki kararlılık teyit edildi. Kuzey İrlanda’ya yönelik çok yıllık bir yardım programı ilke olarak onaylandı.

15-16 Aralık 1994

Konsey tarafından; karbondioksit emisyonlarının azaltılması konusundaki Topluluk stratejisi ile; çevre ve taşımacılık alanlarına ilişkin sonuçlar kabul edildi. Konsey; ayrıca, ozon tabakasını zayıflatan maddelere ilişkin bir tüzük ile tehlikeli atıkların yakılmasına ilişkin bir direktif kabul etti

17 Aralık 1994

Avrupa Enerji Şartı Lizbon’da (Portekiz) imzalandı.

1 Ocak 1995

Fransa, Avrupa Birliği Konseyi Dönem Başkanlığı’nı devraldı. Avusturya, Finlandiya ve İsveç Avrupa Birliği’ne üye oldular.

23 Ocak 1995

Avrupa Komisyonu Başkanı ve üyeleri; Avrupa Parlamentosu’nun 18 Ocak 1995 tarihindeki onayını takiben, üye devletlerin hükümet temsilcileri tarafından, 5 yıl süreyle atandı.

25 Ocak 1995

Komisyon, telekomünikasyon alt yapısının ve kablolu televizyon ağlarının serbestleştirilmesine ilişkin Yeşil Kitap’ın ikinci bölümünü kabul etti.

1 Şubat 1995

Avrupa Birliği ile Bulgaristan, Romanya, Slovakya ve Çek Cumhuriyeti arasında ortaklık kuran Avrupa Anlaşmaları yürürlüğe girdi.

23 Şubat 1995

Bordessa kararı, Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; üye ülke vatandaşlarının önceden izin almaksızın banknot, madeni para ve çekleri ülke dışına çıkarabileceklerini hükme bağladı.

25-26 Şubat 1995

“Bilgi Toplumu” konusunun ele alındığı G-7 Konferansı, Bakanlar düzeyinde Brüksel’de (Belçika) toplandı. Bu toplantı vesilesi ile, Avrupa Birliği web sitesi “EUROPA” hizmete sunuldu.

8 Mart 1995

Sayıştay, kaynaşmaya ilişkin mali enstrüman konusundaki özel raporunu yayımladı.

14 Mart 1995

Avrupa Parlamentosu ve Konsey; eğitim alanındaki Sokrates programını kabul etti.

20-21 Mart 1995

Merkezi ve Doğu Avrupa için İstikrar Paketi Paris’te (Fransa) imzalandı.

26 Mart 1995

Schengen Anlaşması; Belçika, Fransa, Almanya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz ve İspanya’da yürürlüğe girdi.

4 Nisan 1995

Komisyon, Avrupa Birliği’nin turizm alanındaki rolüne ilişkin Yeşil Kitabı kabul etti.

9 Nisan 1995

Lihtenştayn halkı, yapılan referandumda, Lihtenştayn’ın Avrupa Ekonomik Alanı’na katılımı lehinde oy kullandı.

10 Nisan 1995

Konsey, 1996 Hükümetler arası Konferansı için; Avrupa Birliği Antlaşması'nın işleyişine ilişkin bir rapor kabul etti.

21 Nisan 1995

Bölgeler Komitesi, kendi inisiyatifiyle 1996 Hükümetlerarası Konferansı hazırlıklarına ilişkin bir görüş sundu.

28 Nisan 1995

Avusturya, Schengen Anlaşması'nı imzaladı.

1 Mayıs 1995

Lihtenştayn, Avrupa Ekonomik Alanı'na katıldı.

3 Mayıs 1995

Komisyon, gelişmekte olan bilgi toplumunda; multimedya içerikli bir Avrupa sanayinin gelişimini teşvik etmeyi amaçlayan "Info 2000" programını kabul etti.

3-10 Mayıs 1995

Komisyon, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin Avrupa Birliği iç pazarıyla bütünleşmelerine yönelik hazırlıklar konusundaki Beyaz Kitap'ı kabul etti.

11 Mayıs 1995

Ortak Dış ve Güvenlik Politikası alanında; ortak eylem konusu olan nükleer silahların yayılmasını önlenmesine ilişkin Antlaşma, süresiz olarak uzatıldı.

12 Haziran 1995

Estonya, Letonya ve Litvanya ile Avrupa Anlaşmaları imzalandı.

15 Haziran 1995

21'inci Batı Ekonomik Zirvesi (G-7) Halifaks'da (Kanada) toplandı.

22 Haziran 1995

Romanya, Avrupa Birliği'ne üyelik için başvuruda bulundu.

27 Haziran 1995

Slovakya, Avrupa Birliği'ne üyelik için başvuruda bulundu.

26-27 Haziran 1995

Avrupa Konseyi (Zirve) Cannes'da (Fransa) toplandı. Zirve'de, dış finansman konusunda, AKP ülkelerine yönelik 8'inci Avrupa Kalkınma Fonu'nun finansman usullerini de içeren genel bir anlaşmaya varıldı. Zirve'de, ayrıca; 1 Ocak 1999 tarihi itibarıyla tek para birimine geçilmesi teyit edildi.

1 Temmuz 1995

İspanya, Avrupa Birliği Konseyi Dönem Başkanlığı'nı devraldı.

12 Temmuz 1995

Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği Ombudsmanı olarak Fin uyruklu Jacob Söderman'ı atadı.

17 Temmuz 1995

Rusya ile geçici anlaşma, Tunus ile Avrupa-Akdeniz ortaklık anlaşması ve Vietnam ile işbirliği anlaşması imzalandı.

19 Temmuz 1995

Komisyon; Bilgi toplumunda telif hakkı ve bağlantılı haklar ile, faydalı model (fikri mülkiyet haklarının korunması) konularında iki Yeşil Kitap kabul etti.

26 Temmuz 1995

Üye devletler, polis işbirliğine ilişkin EUROPOL Sözleşmesi'ni imzaladılar.

25 Eylül 1995

Üye devletler tarafından, Avrupa Birliği'ne girişte vatandaşlarından vize istenecek üçüncü ülkeler belirlendi.

17 Ekim 1995

Kalanke kararı. Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; terfi konusunda kadınlara otomatik öncelik tanıyan bir uygulamanın kadın ve erkek

arasında muamele eşitliği ilkesine aykırı olduğunu ve cinsiyete dayalı ayrımcılık teşkil ettiğini hükme bağladı.

27 Ekim 1995

Letonya, Avrupa Birliği'ne üyelik için resmen başvuruda bulundu.

20 Kasım 1995

Nepal ile bir işbirliği anlaşması imzalandı. İsrail ile bir Avrupa-Akdeniz Ortaklık Anlaşması imzalandı.

27-28 Kasım 1995

Avrupa-Akdeniz Konferansı Barselona'da (İspanya) toplandı.

27 Kasım 1995

Estonya, Avrupa Birliği'ne üyelik için resen başvuruda bulundu.

29 Kasım 1995

Komisyon, vatandaşlar ağı (şehir ulaşımı) konusunda bir Yeşil Kitap, genel eğitim ve mesleki eğitim konusunda bir Beyaz Kitap kabul etti.

12 Aralık 1995

Litvanya, Avrupa Birliği'ne üyelik için resmen başvuruda bulundu.

13 Aralık 1995

Komisyon, "Avrupa Birliği için bir Enerji Politikası" başlıklı bir Beyaz Kitap kabul etti.

14 Aralık 1995

Eski Yugoslavya'da barış sağlanmasına ilişkin Dayton Anlaşması Paris'te (Fransa) imzalandı.

15 Aralık 1995

Bosman kararı. Avrupa Topulukları Adalet Divanı, söz konusu kararla; futbol takımlarında yabancı oyuncu sayısını sınırlayan futbol federasyonları düzenlemeleri ile oyuncu transferine ilişkin kuralların Topluluk Hukuku'na aykırı olduğunu hükme bağladı.

15-16 Aralık 1995

Avrupa Konseyi (Zirve) Madrid'de (İspanya) toplandı. Zirve'de, hükümetler arası konferansın başlangıç tarihi 29 Mart 1996 olarak belirlendi ve 1 Ocak 1999 tarihi itibariyle tek para birimine (EURO) geçilmesi teyit edildi.

20-21 Aralık 1995

Avrupa Komisyonu ve Dünya Bankası; Bosna-Hersek'in yeniden inşası için yardımda bulunan ülke ve kuruluşların katılımıyla, Brüksel'de (Belçika) bir toplantı düzenledi.

KAYNAKÇA

DOKÜMANLAR

1. Avrupa İçin Bir Anayasa Oluşturan Antlaşma

YARARLANILAN KAYNAKLAR (KİTAP, DERGİ, MAKALE)

1. Afşar, Zakir B.; **Ombudsman (Kamu Hakimi)**, Hak-İş Eğitim Yayınları, No:38, Ankara, 1997.
2. Armaoğlu, Fahir; **20.Yüzyıl Siyasi Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983.
3. **Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşma (Roma Antlaşması)**, Çeviren ve Derleyen Haluk Günöğür, Barış Can Matbaacılık, Ankara, 1988.
4. Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Temsilciliği, **AB Rekabet Politikası**, Ankara, 2000.
5. Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Temsilciliği **AB KOBİ Destek Politikası “Ekonomik Büyümenin Motoru”** Ankara, 2002.
6. Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Temsilciliği, **AB Enerji Politikası**, Ankara, 2000.
7. Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Temsilciliği, **AB’de İstihdam ve Sosyal Politika**, Ankara, 2000.
8. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Ankara, 1999.
9. Baykal, Sanem; **Avrupa Birliğinin Geleceği: Meşruiyet Sorunu, Anayasalaşma Süreci ve Bütünleşmenin Nihai Hedefi Üzerine Uluslararası İlişkiler**, Cilt 1. Sayı:1, 2004.
10. Berksoy, Taner- Işık, Kadir; **Avrupa Birliği Üzerine Yazılar**, SPK Yayınları No 177, Ankara, 2006.
11. Bilici, Nurettin; **Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

12. Bozkurt, Enver-Özcan, Mahmut-Köktaş, Arif; **Avrupa Birliği Hukuku**, Asil Yayınları, Ankara, 2004.
13. Bozkurt, Ömer; **Maastricht Antlaşması ve Avrupa Bütünleşmesi**, Amme İdaresi Dergisi, Cilt. 26, Sayı:1, Ankara, 1993.
14. Bozkurt, Veysel; **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayınları, Yayın No:177, Bursa , 2001.
15. Canbolat, İbrahim S.; **Avrupa Birliği ve Genişleme Sürecinde Türkiye İle İlişkiler**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002.
17. _____; **Uluslararası Sistem Avrupa Birliği**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998.
18. _____; **Avrupa Birliği: Uluslararası Bir Sistemin Tarihsel, Teorik, Kurumsal ve Jeopolitik Analizi ve Genişleme Sürecinde Türkiye ile İlişkiler**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002.
19. Coşkun, Enis; **Bütünleşme Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye**, Beta Yayınları, İstanbul, 2001.
20. Çakır, A. Emre ; **Avrupa Bütünleşmesinin Siyasal Kuramları**, Beta Yayınları, İstanbul, 2001.
21. Çakmak, Haydar; **Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri**, Platin Yayınları, Ankara, 2005.
22. Çalış, Şaban H.; **Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri, Kimlik Arayışı, Politik Aktörler ve Değişim**, Nobel Yayınları, Ankara, 2006.
23. Dedeoğlu, Beril; **Adım Adım Avrupa Birliği**, Çınar Yayınları, İstanbul, 1996.
24. _____; **Avrupa Birliğinin Bütünleşme Süreci I, Tarihsel Birikimler, Dünden Bugüne Avrupa Birliği**, Boyut Kitapları, İstanbul, 2001.
25. Devlet Planlama Teşkilatı, **Avrupa Birliği Kronolojisi 1946-2002**, Doğuşum Matbaacılık, Ankara, 2002.
26. Dura, Cihan – Atik, Hayriye; **Avrupa Birliği Gümrük Birliği ve Türkiye**, Nobel Yayınları, Ankara, 2003.

27. Ekemen, Ebru; **21.Yüzyılın Eşiğinde Avrupa Birliği'nde Ortak Tarım Politikası**, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, No:158, İstanbul, 1999.
28. Fişne, Mustafa; **Avrupa Birliğinin Doğuşu ve Gelişimi, Avrupa Birliği Ortak Politikaları ve Türkiye**, Derleyen:Muhsin Kar ve Harun Arıkan, Beta Yayınları, İstanbul, 2003.
29. Genç, Mehmet; **Avrupa Örgütlenmesindeki Evreler**, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:X, Sayı,1-2, Bursa, 1989.
30. Karakaş, Yusuf; **Avrupa Birliğinde Siyasal Entegrasyon**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2002.
31. Karluk, Rıdvan S.; **Avrupa Birliği ve Türkiye**, İstanbul, Beta Yayınları, İstanbul, 2002.
32. Oder, Bertil Emrah; **Avrupa Birliğinde Anayasa ve Anayasacılık**, Anahtar Yayınları, İstanbul, 2004.
33. Özcan, Mehmet; **Avusturya Seçimleri Işığında Avrupa Birliği Bütünleşmesi Hakkında Bir Değerlendirme**, Yeni Türkiye Dergisi, Sayı 35, Eylül-Ekim 2000).
34. Süslü, Tolga; **Batılama Hareketi ve AB-Türkiye Bütünleşmesi**, Piramit Yayıncılık, Ankara, 2004, s.46.
35. Tekinalp/Tekinalp; **Avrupa Birliği Hukuku**, Beta Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2000.
36. Temizel, Zekeriya; **Ombudsman**, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Yayınları, Kent Basımevi, İstanbul, 1997.
37. Treaties of Rome.
38. Treaty Establishing the European Atomic Energy Community.
39. Treaty of Maastricht, Madde 130.
40. Ülger, İrfan Kaya; **Avrupa Birliğinin ABC'si**, Sinemis Yayınları, Ankara, 2005.

YARARLANILAN KAYNAKLAR (İNTERNET ADRESLERİ)

1. <http://www.abgs.gov.tr>
2. <http://www.abm-istanbul.org>
3. <http://www.belgenet.com>
4. <http://www.curia.eu.int>
5. <http://www.deltur.cec.eu.int>
6. <http://www.deltur.cec.eu.int/default.asp?lang=0&pId=3&fId=12&prnId=2&hnd=1&docId=334&ord=1&fop=0>
7. <http://www.deltur.cec.eu.int/abtaram.trf>
8. <http://www.die.gov.tr>
9. <http://www.dtm.gov.tr>
10. <http://www.ecb.int>
11. <http://www.eib.eu.int>
12. <http://www.euro-ombudsman.eu.int>
13. http://europa.eu.int/dg06/fin/index_en.htm
14. <http://www.foreigntrade.gov.tr>
15. <http://www.foreigntrade.gov.tr/ab/AB%20Sayfasi/tarhsel.htm>
16. <http://www.ikv.org.tr/pdf/kronoloji1.pdf>
17. <http://www.ikv.org.tr/sozluk2.php?ID=1260>
18. http://www.legalisplatform.net/ozel_dosyalar/ORTAK%20REKABET%20POLİTİKASI.pdf
19. <http://www.metu.du.tr>
20. <http://www.ordutb.org.tr/dokumanlar/AB%20ORTAK%20TARIM%20POLİTİKASI.doc>
21. <http://www.stradigma.com>
22. <http://www.tusiad.org/yayin/gorus/53/5.pdf>
23. <http://www.turkishweekly.net>
24. <http://www.turkab/abk/ab02kurulus.htm>